

Kanovisie voor de Krimpenervaard

Hogeschool Inholland, G.Z-H, Programmabureau Groene Hart

Adviesrapport

Opdrachtnemers	Sabrina Leemans Menno van Lopik Tirza Deugd Muriël Pronk
Opdrachtgever	Chantal de Jonge – G.Z-H Gerard Agterberg – Programmabureau Groene Hart
Docentbegeleider	Jenny Schrauwen-van der Geer
Organisatie	Hogeschool Inholland G.Z-H Provincie Utrecht
Plaats	Delft
Datum	21 januari 2014
Versie	1

inholland
hogeschool

g.z-h

Groene Hart

Kanovisie voor de Krimpenerwaard

Adviesrapport

Opdrachtnemers	Sabrina Leemans Menno van Lopik Tirza Deugd Muriël Pronk	440788@student.inholland.nl 503538@student.inholland.nl 497654@student.inholland.nl 443869@student.inholland.nl
Opdrachtgever	Chantal de Jonge – G.Z-H Gerard Agterberg – Programmabureau Groene Hart	
Docentbegeleider	Jenny Schrauwen-van der Geer	
Opleiding	Dier- en veehouderij VT Landscape and Environment Management VT	
Datum	21 januari 2014	
Plaats	Delft	
Organisatie	Hogeschool Inholland Delft Rotterdamseweg 141 2628 AL Delft G.Z-H Overschieeseweg 204 3112 NB Schiedam Programmabureau Groene Hart Archimedeslaan 6 3584 BA Utrecht	
Versie	1	

Voorwoord

Als groep van vier studenten van twee verschillende opleidingen zijn wij gezamenlijk een half jaar hard aan de slag geweest om dit adviesrapport te realiseren. Dit hebben wij niet zonder de hulp van een aantal mensen kunnen voltooien. Zonder de hulp van onze docentbegeleider Jenny Schrauwen was ons project heel anders gelopen. Daarnaast zijn onze opdrachtgevers Chantal de Jonge en Gerard Agterberg ook heel belangrijk voor ons geweest op de feedbackmomenten die wij met hen hadden. Ook tijdens de expertmeeting van 20 december 2013 hebben wij de hulp ingeroepen van enkele experts uit het werkveld om zo onze conceptvisie te toetsen. Gert Zeeman, Huub Bierens en Rob van Geijn bedankt voor jullie tijd en actieve input op deze middag! Ook bedankt aan onze opdrachtgevers en docentbegeleider voor de hulp het afgelopen half jaar.

Samenvatting

De Krimpenerwaard is een gebied dat als een eiland ingeklemd ligt tussen Rotterdam, Krimpen aan den IJssel en Gouda. Het gebied is zeer waterrijk door de vele polders en watergangen hiertussen. Programmabureau Groene Hart heeft door de Wageningen Universiteit laten onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor het Groene Hart met betrekking tot kanovaren. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat het Groene Hart een potentie heeft als kanogebied. Binnen dit onderzoek is ingezoomd op de Krimpenerwaard en hoe dit gebied op de kaart gezet kan worden als kanogebied. In dit gebied zijn al enkele voorzieningen voor kanoërs aanwezig, maar de Krimpenerwaard is momenteel nog niet bekend als kanogebied. Het G.Z-H heeft naar aanleiding van deze uitkomst laten onderzoeken wat de mogelijke kanoroutes zijn in het gebied. Daarnaast is gekeken welke voorzieningen moeten worden aangelegd op deze routes.

In het verslag dat voor u ligt is onderzocht hoe de potentie voor het kanovaren in de Krimpenerwaard optimaal kan worden benut. Aan de hand van dit onderzoek is een visie opgesteld voor de Krimpenerwaard. Om een antwoord te krijgen op deze vraag is onderzocht wat de factoren zijn die een kanogebied succesvol maken. Dit is onderzocht door te kijken welke factoren aanwezig zijn bij verschillende kanogebieden in Nederland die succesvol zijn. Enkele kanobedrijven zijn benaderd voor een interview over het kanogebied waar de verhuurcentra zich bevinden. Daarnaast is gekeken wat de huidige situatie is van de Krimpenerwaard. Met de verkregen informatie is onderzocht wat de gewenste situatie is voor kanoërs in de Krimpenerwaard en hoe deze verkregen kan worden. Hiervoor is een advies opgesteld.

Uit het onderzoek naar de huidige situatie in de Krimpenerwaard is gebleken dat het gebied verschillende factoren bezit die gebruikt kunnen worden in een kanogebied. Voorbeelden hiervan zijn bezienswaardigheden en horecagelegenheden. Eveneens zijn twee kanoverhuurbedrijven aanwezig in het gebied en worden meerdere activiteiten aangeboden. Kanoën in het gebied wordt gepromoot, dit kan echter beter worden aangepakt.

De factoren die een kanogebied succesvol maken zijn een waterrijke, rustige omgeving, een gevarieerde en bijzondere natuur, goede aanwezige voorzieningen voor kanovaarders, een lang netwerk aan vaarwegen, een diversiteit aan arrangementen en activiteiten en meerdere bezienswaardigheden langs de route. Daarnaast trekken kanoroutes van verschillende lengtes en van verschillende moeilijkheden een variatie aan doelgroepen aan.

Uit de interviews met kanoverhuurbedrijven kwam naar voren dat arrangementen die een bijzondere factor hebben het populairst zijn onder kanovaarders. Daarnaast bieden de bedrijven meerdere activiteiten aan naast kanoën. De bedrijven bieden meerdere voorzieningen aan voor kanoërs en trekken een grote variatie aan doelgroepen aan. De promotie die de bedrijven maken is niet groot. Het bestaat voornamelijk uit internet en flyers. In sommige gevallen wordt de VVV betrokken bij de promotie. De visie die aan de hand van deze punten was opgesteld is voorgelegd aan experts tijdens een meeting. De belangrijkste punten die hieruit naar voren kwamen was dat het gebied beter bereikbaar moet worden. Daarnaast moet de bebording op de kanoroutes worden vervangen en moeten goede in- en uitstapplaatsen voor kano's worden aangelegd. Punten die problemen kunnen opleveren zijn het onderhoud van de watergangen en de kwaliteit van het water.

Uit het onderzoek is gebleken dat aan verschillende factoren moet worden voldaan om van de Krimpenerwaard een succesvol kanogebied te maken. De belangrijkste punten hiervan zijn het realiseren van een lang netwerk aan vaarwegen, een diversiteit aan arrangementen, goede samenwerkingsverbanden tussen de verschillende stakeholders, bredere promotie en goed

onderhouden watergangen. De aanpassingen integreren in het gebied kan het beste worden gedaan door middel van een stappenplan.

De belangrijkste discussiepunten van dit onderzoek zijn dat weinig wetenschappelijke informatie beschikbaar is over het onderwerp. Daarnaast reageerden weinig kanobedrijven positief op het interviewverzoek. De bedrijven die reageerden zijn gesitueerd in de noordelijke helft van Nederland.

De aanbevelingen die worden gedaan aan de hand van dit onderzoek zijn dat meer onderzoek gedaan moet worden naar de bereikbaarheid van het gebied. Hierover ontstond een discussie tijdens de expertmeeting. Daarnaast moet worden onderzocht wie verantwoordelijk worden voor het onderhoud aan de watergangen in de Krimpenerwaard.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	4
1 Inleiding	8
2 Materiaal en methoden	10
2.1 Gebruikte methoden	10
2.2 Gebruikte materialen	10
3 Inventarisatie.....	12
3.1 Wensen belanghebbenden	12
3.2 Kanovaren.....	13
3.3 Inventarisatie kanogebieden en arrangementen.....	16
3.4 Factoren voor een succesvol kanogebied	18
3.5 Huidige situatie Krimpenerwaard	23
3.6 Interviews succesvolle kanogebieden	29
4 Analyse	36
5 Gewenste situatie.....	42
6 Van huidige naar gewenste situatie	46
7 Advies	52
7.1 Korte termijn	52
7.2 Lange termijn.....	54
8 Discussie	58
9 Conclusie	60
10 Aanbevelingen.....	62
Referenties	64
Bijlage1: Kanoroutes in de Wieden	
Bijlage 2: Kanoroutes in de Weerribben	
Bijlage 3: Kanoroutes in de Biesbosch.....	
Bijlage 4: Overzicht arrangementen.....	
Bijlage 5: Verslag expertmeeting kanovisie Krimpenerwaard	
Bijlage 6: Interview kanogebieden	

1 Inleiding

Kanovisie voor de Krimpenerwaard is een project uitgevoerd door studenten van Hogeschool Inholland Delft in opdracht van G.Z-H en Programmabureau Groene Hart. Voor dit project zijn vierdejaarsstudenten van de opleiding Dier- en Veehouderij en de opleiding Landscape and Environment Management gaan samenwerken.

Kanovisie voor de Krimpenerwaard is een project dat ontstaan is vanuit een onderzoek van studenten aan de Wageningen Universiteit. Deze studenten hebben de potentie van kanovaren binnen het Groene Hart onderzocht. Uit het onderzoek van de Wageningen Universiteit zijn aanbevelingen gekomen, waar dit project aan verder werkt. Momenteel wordt de potentie die het gebied heeft niet optimaal benut. Dit onderzoek zoomt in op de Krimpenerwaard als pilotgebied. Het natuur- en recreatieschap Krimpenerwaard wil een kanoroutenetwerk realiseren en middels dit onderzoek weten hoe dit netwerk gerealiseerd kan worden, waarbij de potentie van het gebied optimaal benut wordt. Dit kanoroutenetwerk wordt gerealiseerd voor zowel de kanovaarder met een eigen kano als de kanovaarder die een kano huurt bij een van de kanoverhuurcentra. Het onderzoek richt zich alleen op de situatie, ondernemers, overheid en organisaties die van toepassing zijn op de Krimpenerwaard. Het overige deel van het Groene Hart is hierbij buiten beschouwing gelaten.

Het doel van het project is het opstellen van een visie en advies voor een aantrekkelijk kanogebied binnen de Krimpenerwaard voor diverse stakeholders zoals ondernemers, overheid en organisaties. De hoofdvraag voor het onderzoek is als volgt:

Hoe kan een succesvol kanogebied gerealiseerd worden in de Krimpenerwaard, waarbij de potentie voor het gebied optimaal benut wordt?

De subvragen waarmee de hoofdvraag beantwoord moet worden zijn:

- Hoe is de huidige situatie in de Krimpenerwaard en wat zijn de succesfactoren van overige gebieden?
- Wat zijn de mogelijkheden en de gewenste situatie voor de Krimpenerwaard?
- Hoe luidt het advies en de visie voor de Krimpenerwaard?

Binnen dit onderzoek is de definitie van een succesvol kanogebied een gebied waar op grote schaal gekanood kan worden en waar dan ook veel recreanten op af komen.

Het adviesrapport is geschreven voor diverse stakeholders die een belang hebben bij kanovaren binnen de Krimpenerwaard.

Bij dit onderzoek is de werkwijze voor de subdoelstellingen als volgt. De inventarisatie wordt uitgevoerd door middel van literatuuronderzoek en veldonderzoek. Het veldonderzoek bestaat uit interviews die met succesvolle kanocentra zijn afgelegd. Vervolgens worden deze gegevens geanalyseerd en wordt een gewenste situatie voor de Krimpenerwaard opgesteld. Deze analyse wordt vertaald naar een advies en visie voor de Krimpenerwaard.

De complete werkwijze is opgenomen in de materiaal en methoden welke te lezen is in hoofdstuk 2. Daarna volgt hoofdstuk 3 met de inventarisatie van de huidige situatie, succesfactoren en arrangementen. Vervolgens worden de bevindingen uit het veldonderzoek geanalyseerd in hoofdstuk 4. In hoofdstuk 5 wordt de meest gewenste situatie voor de Krimpenerwaard beschreven, wat tevens de visie is. Hoe naar de gewenste situatie gekomen kan worden vanuit de huidige situatie, wordt beschreven in hoofdstuk 6 en tot slot het advies specifiek voor de Krimpenerwaard is te vinden in hoofdstuk 7.

2 Materiaal en methoden

In dit hoofdstuk is de methode beschreven waarmee het onderzoek naar een succesvol kanogebied voor de Krimpenerwaard is uitgevoerd. Als eerst worden de gebruikte methoden beschreven, vervolgens de gebruikte materialen tijdens het onderzoek en tot slot de manier waarop de gevonden en verkregen data is verwerkt tot de resultaten, de visie en het advies.

2.1 Gebruikte methoden

Het onderzoek is opgedeeld in meerdere fasen. Iedere fase heeft een andere methode van onderzoek.

Allereerst is een literatuurstudie en inventarisatie uitgevoerd om basiskennis over de Krimpenerwaard op te doen en om succesvolle kanogebieden in Nederland in kaart te brengen en te analyseren. Hierbij zijn enkele wetenschappelijke bronnen gebruikt, maar ook beschikbare informatie van het internet en de ervaring van enkele kanocentra.

Vervolgens is een inventarisatie uitgevoerd met betrekking tot de huidige situatie in de Krimpenerwaard wat betreft de mogelijkheden om te kanovaren en de huidige faciliteiten die daarbij beschikbaar zijn. Ook hiervoor is een literatuurstudie uitgevoerd voor onder andere de al bestaande voorzieningen, arrangementen en routes bij aanvang van dit onderzoek. De gevonden literatuur is geselecteerd op de betrouwbaarheid van de bronnen. Per hoofdstuk zijn meerdere beschikbare en betrouwbare bronnen gehanteerd. Indien deze elkaar tegen spraken, is uitgegaan van de meest recente bron.

Met behulp van de literatuurstudie en inventarisatie is een gewenste situatie opgesteld voor de Krimpenerwaard.

Vervolgens is een veldonderzoek uitgevoerd. Voor dit onderzoek zijn diverse kano- en recreatiecentra geïnterviewd. Hierbij is informatie gevraagd over de opstart van het bedrijf, succesfactoren, gehanteerde promotie en advies met betrekking tot de Krimpenerwaard. Deze gegevens zijn gebruikt om een doelgroepenanalyse op te stellen.

De literatuurstudie en het veldonderzoek zijn gebruikt om een analyse op te stellen met behulp van een SWOT-analyse waarbij de sterke en zwakke punten samen met de kansen en bedreigingen worden benoemd. Daarna zijn deze gegevens gebruikt om ideeën te ontwikkelen hoe de gewenste situatie binnen de Krimpenerwaard bereikt kan worden vanuit de huidige situatie. Hierbij zijn de algemene mogelijkheden, potentiële arrangementen, promotie en knelpunten meegenomen.

Met behulp van deze gegevens is een advies en een conceptvisie opgesteld, waarbij rekening gehouden is met de haalbaarheid van de gewenste situatie. Deze conceptvisie is getoetst bij een expertmeeting, waarbij diverse experts vanuit het werkveld zijn uitgenodigd. Aan de hand van de expertmeeting is de conceptvisie aangepast en uitgewerkt tot een definitieve visie voor het gebied.

2.2 Gebruikte materialen

Tijdens het literatuuronderzoek zijn meerdere bronnen gebruikt van diverse organisaties, waaronder:

- Wetenschappelijke bronnen;
- Provincies;
- Wageningen Universiteit (onderzoek 'Where are the Canoes');
- Verschillende kanoverenigingen;
- Aanbieders van verschillende arrangementen in de Krimpenerwaard;
- G.Z-H (Uitvoeringsplan kanoroutes).

Tijdens het veldonderzoek zijn meerdere bronnen gebruikt van diverse organisaties, waaronder:

- Kanocentrum Kanokay;
- Recreatiecentrum Breeland Recreatie;
- Recreatieboerderij De Waddenhoeve;
- Expertmeeting.

3 Inventarisatie

Binnen deze inventarisatie is allereerst bekeken wat de wensen van belanghebbenden zijn. Daarna is (wetenschappelijk) onderzoek gedaan naar kanovaren, welke voorzieningen kanoërs graag zien en de doelgroep. Dit is uitgevoerd om de daarop volgende stukken zoals de inventarisatie van succesfactoren en arrangementen een betere onderbouwing te kunnen geven en beter te kunnen doorgronden.

3.1 Wensen belanghebbenden

De stakeholders die betrokken zijn bij een kanonetwerk in de Krimpenerwaard zijn: de ondernemers, kanoverenigingen, de Toeristische Kano Bond Nederland, de gemeentes en regionale stakeholders. Studenten van de Wageningen Universiteit hebben het onderzoek 'Where Are The Canoes – Assessing the potential of Canoeing in het Groene Hart' uitgevoerd. Dit onderzoek geeft de potentie weer van kanoën in het Groene Hart. Een van de onderwerpen van dit onderzoek is 'het perspectief en de wensen van regionale en lokale stakeholders over kanoën in het Groene Hart'. Met behulp van interviews hebben de studenten dit perspectief en de wensen van diverse stakeholders in kaart gebracht. Hieronder worden deze per stakeholder nader toegelicht (*Wageningen Universiteit, 2013*).

Ondernemers

De ondernemers zijn grotendeels tevreden met het huidige kanonetwerk in het Groene Hart, maar vinden dat het gebied niet goed genoeg in kaart is gebracht voor kanoën. De ondernemers zien graag een kaart van het kanonetwerk, vergelijkbaar met het 'Fietsknooppuntensysteem', om zo het huidige kanonetwerk te optimaliseren. De ondernemers willen daarnaast graag meer steun verkrijgen van overheidsinstanties, zowel financieel als in de vorm van contactpersonen die kunnen helpen met het faciliteren van kanoën in het Groene Hart.

De visie van de ondernemers is dat kanorecreatie in het Groene Hart meer moet worden ontwikkeld en net zo succesvol kan worden als in de provincie Friesland (*Wageningen Universiteit, 2013*).

Kanoverenigingen en Toeristische Kano Bond Nederland

De kanoverenigingen en TKBN zijn bezorgd over de huidige infrastructuur in het Groene Hart. Daarnaast zijn niet genoeg faciliteiten als kluisjes, parkeergelegenheid en kleedkamers aanwezig. Wel heerst tevredenheid over de gemaakte verbeteringen als aanlegplaatsen.

De kanoverenigingen en TKBN zijn tevreden over de samenwerking tussen kanoverenigingen en kanocentra, maar valt nog veel te behalen in de samenwerking met de gemeente.

In de toekomst zouden de kanoverenigingen en TKBN graag aanlegplaatsen en steigers zien om de 4 kilometer, om zo de infrastructuur te verbeteren. Bij deze aanlegplaatsen en steigers moeten de juiste faciliteiten aanwezig zijn. Daarnaast moeten meer arrangementen aan worden geboden.

Er wordt een stijgend aantal kanohuurders verwacht. Tegelijkertijd moet de natuur in het Groene Hart goed worden beschermd om te voldoen aan de wensen van deze kanohuurders (*Wageningen Universiteit, 2013*).

De gemeentes

Op dit moment wordt weinig gekanood in het Groene Hart. De betrokken gemeentes zien weinig terug van de investeringen die zijn gemaakt. De gemeentes hebben geen concrete visie over het onderwerp, maar denken dat ondernemers en kanoverenigingen samen moeten gaan werken met andere stakeholders. Wanneer deze samenwerkingsverbanden zijn gerealiseerd, zijn de gemeentes bereid initiatieven met betrekking tot kanoën of andere activiteiten te ondersteunen (*Wageningen Universiteit, 2013*).

Regionale stakeholders

Net als de gemeente zien de regionale stakeholders weinig terug van gemaakte investeringen. Daarnaast voorzien deze stakeholders geen stijging in een groeiende markt voor kanoën. De regionale stakeholders denken dat de complexe organisatiestructuur mogelijk problemen met zich mee kan brengen met betrekking tot regels, beleid en samenwerking tussen stakeholders.

Graag zien de regionale stakeholders een beter georganiseerd kanonetwerk met betrekking tot faciliteiten, organisatie en promotie. Daarnaast moet duidelijkheid komen over de voordelen van een groter kanonetwerk voor ondernemers en de gemeente (*Wageningen Universiteit, 2013*).

Alle stakeholders vinden dat het bestaande kanonetwerk beter in kaart moet worden gebracht en zijn zich bewust van de noodzakelijkheid van een goede samenwerking. Daarnaast zijn de stakeholders het eens over de kleine markt in kanoën, de complexe organisatiestructuur en het lage budget.

De kanoverenigingen, TKBN en ondernemers voorzien een stijging in de markt met betrekking tot kanohuurders, terwijl de gemeente en regionale stakeholders juist geen verandering, of een verkleining van de markt voorzien (*Wageningen Universiteit, 2013*).

3.2 Kanovaren

Deze paragraaf bestaat uit algemene informatie met betrekking tot kanoën. Hierbij wordt niet alleen het materiaal en de hulpmiddelen bij het kanovaren beschreven, maar ook het seizoen, de voorzieningen en de doelgroepen van kanovaren.

3.2.1 Materiaal

De meeste kano's zijn tegenwoordig gemaakt van ABS of glasvezel. Kano's gemaakt van ABS zijn zeer duurzaam maar doordat deze niet glad zijn, zijn de kano's vaak langzamer in het water. Glasvezelkano's variëren zeer in prijs-kwaliteitsverhoudingen. Kevlarkano's zijn zeer sterk maar daarnaast ook zeer prijzig. Kano's gemaakt van polyethyleen moeten versterkt worden waardoor de kano's zwaar worden en moeilijk te manoeuvreren zijn. Aluminiumkano's waren populair na de 2^e wereldoorlog maar zijn niet meer populair door het vele geluid dat deze kano's maken. Houten kano's zijn nog steeds erg gewild omdat goed gemaakte houten kano's uitzien als een kunstwerk. Deze zijn echter zwaar, duur en vereisen speciale opslag en verzorging (*Cox, 1992; Gloin, 1995*).

3.2.2 Peddel

De peddels die worden gebruikt om met een kano te varen zijn niet meer standaard. Deze zijn in vele verschillende lengtes, gewichten, materiaal, bladontwerp en bladhoek. De bladeren kunnen symmetrisch en asymmetrisch zijn, groot of klein. De lengte van een goede peddel is ongeveer even groot als de lengte die de kanoër met zijn handen kan reiken vanaf de grond. Over het algemeen gebruiken de meeste mannen peddels tussen de 219 en 223 centimeter en de vrouwen tussen de 214 en 218 centimeter. Lange tijd was een blad met een vierkant einde veel gebruikt. Dit zorgde echter voor problemen door onwelkome draaipunten die werden gecreëerd. Om dit tegen te werken moest de kanoër een goede grip hebben op de peddel. Door het asymmetrisch maken van de bladen is dit probleem verholpen en blijft het draaipunt in het midden van de peddel.

Voor het aanschaffen van een kano en een peddel wordt geadviseerd om deze eerst zelf uit te proberen. Dit omdat elke kanoër een persoonlijke voorkeur heeft voor de kano die gebruikt wordt (*Cox, 1992; Gloin, 1995*).

3.2.3 Seizoen kanovaren

Kanovaren kan worden gedaan wanneer de watergangen begaanbaar zijn. Ongeveer 97% van alle kanovaarten vindt tussen mei en augustus plaats. Tweederde van deze vaarten vindt plaats in de zomervakantie, dus in juli en augustus. In dit hoogseizoen is 90% van de boten tussen 12.00 en 18.30 op het water te vinden. Per verhuurbedrijf verschilt het aantal verhuurde kano's per periode. Kano's kunnen over het algemeen het gehele jaar worden gehuurd (*Ottburg, 2012; Waterrecreatieadvies, 2009; mond. med. Grootheest, 8-1-2014*).

3.2.4 Voorzieningen

Kanovaarders en andere watersporters zien graag meerdere voorzieningen en faciliteiten. Deze voorzieningen maken het verblijf op en rond het water aangenamer en zorgen ervoor dat mensen terugkomen.

De voorzieningen die voor kanovaarders worden aangelegd zijn:

- Goede kano-instapgelegenheid (Kanosteigers of lage oeverrand);
- (Brug)passages;
- Sluispassages;
- Sanitair;
- Parkeergelegenheid;
- Informatie over de omgeving;
- Gedragsregels;
- Wegbewijzing;
- Pauzeplaatsen.

De mogelijkheden om aan land of te water te gaan met een kano zijn verschillend. Zo kan de oever worden aangepast waardoor de kanoërs aan land kunnen gaan of kan een kanosteiger worden aangelegd. Andere voorbeelden zijn drijvende kanosteigers of kanosteigers die geschikt zijn gemaakt voor mensen met een handicap.

Bij obstakels zoals lage bruggen moeten overdraagplaatsen aanwezig zijn. Dit is nodig omdat zonder deze voorzieningen het passeren van een obstakel onmogelijk kan zijn.

Indien sluizen op de route aanwezig zijn moeten deze aangepast zijn om gebruikt te kunnen worden door kanovaarders. Indien dit niet mogelijk is moeten goede in- en uitstapgelegenheden aanwezig zijn om de sluis te kunnen passeren. Kanovaarders vinden sanitair en kleedruimtes zeer belangrijk. Deze voorzieningen maken de beleving van het kanovaren aangenamer. Een goede toegang en parkeergelegenheid in het gebied zijn van belang. Als de kanovaarders het gebied moeilijk kunnen vinden of niet kunnen parkeren bestaat de mogelijkheid dat kanovaarders naar een ander gebied gaan om te kanoën.

Informatie over de omgeving wordt door veel kanovaarders gewaardeerd, bijvoorbeeld informatie over de activiteiten en bezienswaardigheden die in de omgeving aanwezig zijn.

Veel kanovaarders zouden graag gedragsregels hebben voor een gebied. Deze moeten duidelijk te lezen zijn voor iedereen die het gebied wil bezoeken. Anders kunnen problemen ontstaan.

Een goede bewegwijzing in het gebied wordt door recreanten op prijs gesteld. Dit geldt voornamelijk in gebieden waar van de route afgeweken kan worden.

Langs de route moeten enkele goede pauzeplaatsen aanwezig zijn. Het is niet duidelijk op welke afstand van elkaar deze plaatsen moeten liggen of wat op deze plaatsen aan sanitair aanwezig moet zijn. Minimaal één pauzeplaats op de helft van de route met een goede aanlegsteiger en indien mogelijk een afvalbak en bankjes wordt door veel kanoërs gewaardeerd (*Start verbetering watersport voorzieningen Wûnseradiel, 2013; Waterrecreatieadvies, 2009; TKBN, 2012; mond. med. Grootheest, 8-1-2014*).

3.2.5 Doelgroep

In 2007 is onderzoek gedaan naar de sportdeelname van alle Nederlanders. Toen waren 16.4 miljoen mensen woonachtig in Nederland. In dat jaar deed 8% van alle Nederlanders die aan sport doen tenminste één keer een watersport (kanoën, zeilen, roeien of surfen). Van de 76% van de mannen die een sport uitoefenen, oefende 8% minimaal één keer een watersport uit. Van de 76% van de vrouwen die een sport uitoefenen, oefende 7% minimaal één keer een watersport uit.

Van de 6-15 jarigen doet 95% aan een sport. Van deze groep beoefent 12% minimaal één keer een watersport. Van de 16-34 jarigen doet 85% aan een sport. Van deze groep beoefent 11% minimaal één keer een watersport. Van de 35-49 jarigen doet 78% aan een sport. Van deze groep beoefent 7% minimaal één keer een watersport. Van de 50-64 jarigen doet 5% aan een sport. Van deze groep beoefent 5% minimaal één keer een watersport. Vanaf 65 jaar doet 48% aan een sport. Van deze groep beoefent 2% minimaal één keer een watersport (CBS, 2013).

Uit dit onderzoek komt naar voren dat de meeste watersporters zich in de leeftijdscategorie van 6-15 jarigen bevinden. Van de leeftijdscategorie 16-34 jarigen gaat ook een groot gedeelte kanoën. Vanaf 35 jaar gaat de bevolking steeds minder kanoën. Vanaf 65 jaar beoefent nog maar 2% van de bevolking een watersport (CBS, 2013).

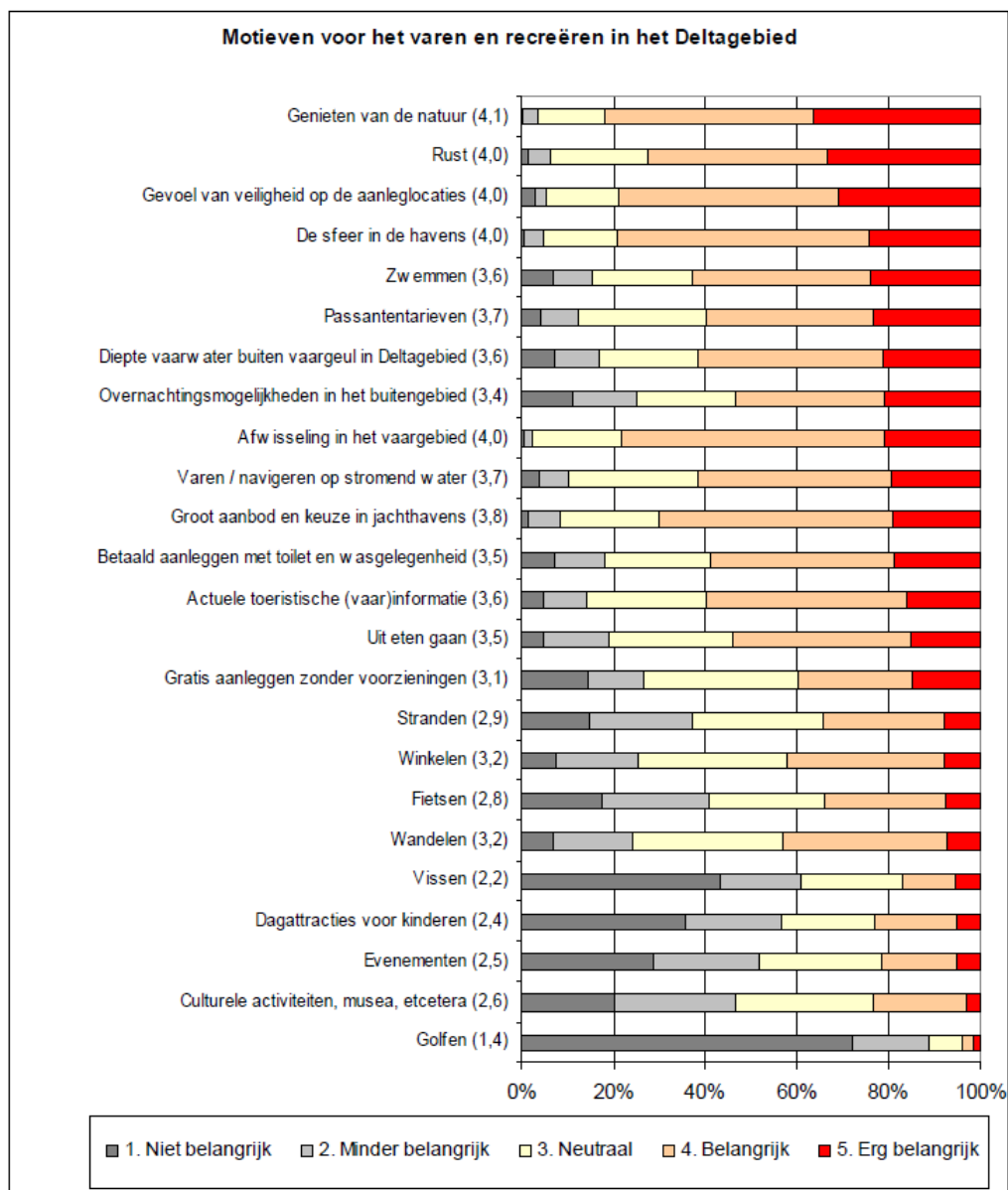
Specifiek wetenschappelijk onderzoek naar de redenen dat kanovaarders kiezen om in een gebied kano te gaan varen is niet gedaan. Echter is wel wetenschappelijk onderzoek gedaan naar de redenen waarom mensen willen varen en recreëren in een bepaald gebied. Dit is weergegeven in figuur 1. Dit figuur is een voorbeeld en veel van deze motieven zullen ook in de Krimpenerwaard voorkomen. Uit het onderzoek kwam naar voren dat verschillende redenen zijn waarom mensen in een bepaald gebied willen recreëren. Dit onderzoek is gedaan in drie watergebieden. Het Deltagebied, het Randmerengebied en Friesland. De motieven waarom mensen aan waterrecreatie doen, zijn in al deze gebieden gelijk (*Waterrecreatieadvies, 2009; mond. med. Grootheest, 8-1-2014*).

De vijf belangrijkste motieven zijn dat mensen:

- Willen genieten van de natuur;
- Op zoek zijn naar rust;
- Een gevoel van veiligheid op de aanleglocaties;
- Genieten van de sfeer in de havens;
- Willen zwemmen (*Waterrecreatieadvies, 2009; mond. med. Grootheest, 8-1-2014*).

Daarnaast zijn drie redenen dat mensen volgens het watersportverbond gaan kanoën. Dit zijn:

- Recreëren;
- Wedstrijden kanoën;
- Marathon of lange afstand kanoën (*Waterrecreatieadvies, 2009; mond. med. Grootheest, 8-1-2014*).

Figuur 1: Uitslag onderzoek motieven voor het varen in het Deltagebied (Waterrecreatie advies, 2009).

3.3 Inventarisatie kanogebieden en arrangementen

In Nederland worden 13 miljoen wateractiviteiten per jaar ondernomen. Van deze activiteiten beslaat kanoën 10%. 1,3 miljoen kanoactiviteiten worden per jaar uitgevoerd (*monitorvrijetijdtoerisme.nl*, 2013). Om te kunnen kanoën zijn door Nederland meerdere kanogebieden gelegen. In dit hoofdstuk worden enkele kanogebieden uitgelicht. Voornamelijk wordt gekeken naar de arrangementen die worden aangeboden.

Drents-Gronings merengebied

Dit merengebied is veelzijdig in het aanbieden van watersportactiviteiten. Naast zeilen, gemotoriseerd vaarverkeer, zwemmen, windsurfen en vissen zijn ook mogelijkheden om te kanoën aanwezig.

Het grootste deel van het merengebied bestaat uit laagveen wat bijzondere natuur laat zien. Deze natuur is een van de vele trekpleisters van het gebied. Rondom de meren liggen talloze paviljoens, verhuurders en verenigingen. In het hoogseizoen worden vele activiteiten georganiseerd die zich richten op de watersport. Voorbeelden hiervan zijn vaarwedstrijden, rondvaarten maar ook livemuziek op de paviljoens.

Voor het kanoën worden weinig arrangementen georganiseerd maar de kanorecreatie lift mee op de veelzijdige watersportmogelijkheden die aanwezig zijn.

In het gebied zijn verschillende punten waar kano's gehuurd kunnen worden en deze plekken zijn voorzien van in- en uitstapplaatsen. Daarnaast zijn ook een aantal grote jachthavens aanwezig en ook is de waterrecreatie te combineren met wandelingen of fietsrecreatie (*In.Drenthe, 2014*).

Friese meren

De Friese Meren bieden een grote rijkdom aan kanomogelijkheden. Verschillende routes en kanoverhuurpunten zijn aanwezig. Voor de ervaren kanoër zijn langere en moeilijker tochten aanwezig maar voor de beginnende kanoër zijn eenvoudiger tochten uitgezet. Uit het Friese merengebied zijn hieronder twee kanogebieden beschreven. Dit zijn De Alde Feanen en Langweer.:

- *De Alde Feanen*

Een van de vele kanogebieden in Friesland is De Alde Feanen. Hier zijn kano's voor twee of drie personen te huur en open Canadese kano's voor drie personen. De kano's worden verhuurd bij een kanoverhuurbedrijf dat als startpunt gebruik maakt van een plaatselijk café. Bij dit café zijn alle arrangementen af te sluiten met een driegangen menu of een barbecue. De mogelijkheid is aanwezig om te kanoën onder leiding van een gids of met behulp van een kaart. Op de route zijn meerdere aanlegsteigers aanwezig voor als de kanoërs aan land willen gaan. Op deze manier gaat men niet op andere plekken aan land en worden het riet en de overige natuurwaardes beschermd. Onderweg is een minicamping aanwezig voor mensen die meerdere dagen willen kanoën door het gebied. Ook komt men een speelgebied voor kinderen tegen tijdens de route. In De Alde Feanen ligt een afgesloten vogelgebied. Via een speciale vaarduiker is een vogelkijkhut te bereiken om dit gebied te bekijken. In het gebied is ook een Natuur, Milieu en Educatiecentrum aanwezig. Deze is met de kano te bezoeken. Hier is een aanlegsteiger aanwezig. Men kan vrij varen door het gebied of een route volgen. Kaarten van het gebied zijn te koop bij de kanoverhuur. Ook is de mogelijkheid om kano's te huren en deze naar een ander startpunt in het gebied of andere gebieden te laten brengen en te halen (*Hollema, 2013; Kanoweb 13, 2013; Nationaal Park Alde Feanen, 2013*).

- *Langweer*

In dit gebied zijn meerdere kanoverhuurders aanwezig in jachthavens. Hier is de mogelijkheid om driepersoons Canadese kano's, een- en tweepersoons kajaks, rubberen boten, zeilboten, elektrische boten, sloepen etc. te huren. Route zijn niet uitgezet in het gebied. In het gebied vrij gevaren worden door de recreant. In bijna alle jachthavens is een eetgelegenheid aanwezig. Daarnaast is in het gebied een minicamping met aanlegsteiger voor mensen met een eigen kano die langer willen kanoën in het gebied (*VVVzuidwestfriesland, 2013; Nijenheid-botenverhuur, 2013; Wisitlangweer, 2013*).

De Weerribben-Wieden

De Weerribben-Wieden bieden een veelzijdig aanbod in kanovaren. Zo zijn verschillende routes uitgezet van verschillende lengtes aanwezig. Vanuit het bezoekerscentrum van de Weerribben-Wieden wordt bijna alle recreatie in het gebied gecoördineerd zoals kanovaren, maar ook met de waterfiets of rondvaarten met een gids. Deze veelzijdigheid van recreatie voor toerisme zorgt voor een grotere aanloop van dagrecreanten die komen kanoën. De promotie van het kanovaren in het gebied lift mee op de bestaande naamsbekendheid. De kanoroutes staan duidelijk op papier en ook de horecavoorzieningen zijn goed geregeld bij De Weerribben-Wieden. In het hoogseizoen is het gebied druk bezocht wat kan leiden tot verstoring en conflicten met diverse watergebruikers (*Kanoweb 6, 2013; Nationaal Park Weerribben/Wieden, 2013*).

Nieuwkoopse plassen

De Nieuwkoopse plassen is een gebied met zeer veel bevaarbaar water en veel natuur om te bewonderen. Deze bijzondere natuur is de belangrijkste trekpleister van het gebied. Het informatiekantoor van de Nieuwkoopse Plassen biedt toeristen alle benodigde informatie. In het gebied zijn op verschillende plekken kano's te huren en zijn routes beschikbaar. Een voorbeeld van een dergelijk route is een route van 18 kilometer middels GPS of een kaart. De tocht begint en eindigt in Noorden, een klein plaatsje vlakbij Nieuwkoop. Deze route voert door zowel kleine boerenslootjes als over de grotere plassen (*Kanoweb 9, 2013; Peter de Gier, 2013*).

Biesbosch

In de Biesbosch is ruime mogelijkheid om te kanoën. Een groot gedeelte van het gebied is vrij toegankelijk met de kano. In het gebied zijn op meerdere plekken steigers aangelegd om met een eigen kano te water te gaan. De bekendste kanoverhuurder van het gebied is: 'Biesbosch kano events'. Deze kanoverhuurder heeft meerdere arrangementen voor onder andere groepen, vrijgezellen, scholen en bedrijven. Veel van deze arrangementen hebben een maaltijd inbegrepen. Ook zijn excursies naar meerdere speciale plekken in de Biesbosch, zoals de eendenkooi, mogelijk. De 'kanoexpres' vervoert kanoërs naar de Biesbosch vanaf Drimmelen met een motorboot. Bij de Vishang, een ander startpunt in de Biesbosch, is een gratis parkeerlocatie. Kanotochten worden ondernomen met behulp van een kaart, meerdere kaarten die door het gebied verspreid zijn, GPS tracers of onder begeleiding van een gids. Andere mogelijkheden om het gebied te bezoeken zijn: met behulp van een scooter, te voet of met een boot die door een gids wordt bestuurd (*Biesboschkanoevents, 2013; Kanoroutes, 2013*).

3.4 Factoren voor een succesvol kanogebied

Om te achterhalen hoe de Krimpenerwaard een succesvol kanogebied kan worden, is het belangrijk om van bestaande succesvolle kanogebieden de factoren te beschrijven die het gebied geschikt maken om in te kanoën. Hieronder is van vijf gebieden beschreven waarom deze geschikt zijn om in te kanoën. Deze gebieden zijn gekozen naar aanleiding van geschiktheid om in het gebied te kunnen kanoën.

De geschiktheid van de gebieden is bepaald naar aanleiding van de volgende factoren:

- Waterrijke omgeving;
- Bijzondere natuur;
- Rust;
- Ruimte;
- Lang netwerk vaarwegen (minimaal 7 km);
- Diverse arrangementen;
- Diverse voorzieningen (aanlegsteigers, wegwijzers, horecagelegenheden, parkeergelegenheden e.d.);
- Diverse bezienswaardigheden;
- Diverse activiteiten.

Bovenstaande factoren zijn gekozen omdat deze een belangrijke rol spelen in het succes van het kanogebied. Niet alle factoren zijn nodig om het gebied succesvol te maken. Dit hangt af van het recreatiemotief van de recreanten. Een gebied waar veel rust is, heeft minder voorzieningen en activiteiten. Een gebied waar veel activiteiten zijn, straalt minder rust uit. Met een lang netwerk aan vaarwegen wordt bedoeld dat het mogelijk is om routes van minimaal 7 kilometer te varen. Kanovaarders zijn dan meestal 2 tot 3 uur onderweg (*Ottburg, 2012*).

De bezoekersaantallen zijn in dit hoofdstuk niet beschreven. Deze komen in paragraaf 3.5 aan de orde naar aanleiding van verworven informatie uit interviews met succesvolle kanogebieden.

De factoren die het gebied geschikt maken voor kanoën zijn onderaan elk gebied puntsgewijs opgenoemd. Per gebied worden tevens 'unique selling points' genoemd. Dit zijn uitspringende factoren die het gebied uniek maken voor de recreant. Aan het eind van dit hoofdstuk worden deze punten samengevoegd en wordt besproken welke factoren een gebied nodig heeft om een succesvol kanogebied te worden.

Het Drents-Gronings merengebied

Het Drents-Gronings merengebied is een recreatiegebied dat bestaat uit: het Paterswoldsemeer, het Hoornsemeer, de Hoornseplas, de Friesche Veen Plas en de omliggende natuurgebieden. Het grootste meer is het Paterswoldsemeer. Dit meer heeft een oppervlakte van ongeveer 300 hectare, maar het totale natuurgebied omvat ongeveer 900 hectare. Aan de rand van het meer zijn vele restaurants en overnachtingsmogelijkheden.

Het Drents-Gronings merengebied biedt veel outdoor activiteiten. Het is een goede locatie om te kanoën, vanwege de waterrijke omgeving, de grote ruimte en vele voorzieningen (*Stichting Internet Platform Drenthe, z.j.; Outdoor International, 2013*).

Factoren die het Drents-Gronings merengebied tot een geschikt kanogebied maken:

- Waterrijke omgeving;
- Ruimte;
- Lang netwerk vaarwegen;
- Diverse arrangementen;
- Diverse voorzieningen;
- Diverse activiteiten.

Unique selling points: zeer groot gebied en vele voorzieningen.

De Friese Meren

De Friese Meren is een groot plassen- en merengebied in Friesland. Dit gebied omvat 300 vierkante kilometer aan meren, plassen en poelen met uiteenlopende mogelijkheden voor recreatie op en aan het water. De belangrijkste Friese Meren zijn:

- Tjeukemeer (21 km²);
- Fluessen en Heegemeer (18,65 km²);
- Sneekermeer (12,26 km²);
- Slotemeer (11,16 km²).

De provincie heeft een waterrijk en vlak landschap met wadden, graslanden, meren en plassen, moerassen, heide en bossen. Aan de Friese Meren grenst de Waddenzee en het IJsselmeer. Voor watersporters zijn deze bereikbaar via Friese kustplaatsen, die een poort vormen vanuit de Friese Meren. Op de Friese Meren wordt veel gezeild en op de rivieren en kanalen wordt tevens veel gebruik gemaakt van motorboten.

Friesland wordt door toeristen geassocieerd met water en waterrecreatie. Daarnaast wordt Friesland geassocieerd met rust, ruimte en natuur (*Kenniscentrum Recreatie, 2010*).

Factoren die de Friese Meren tot een geschikt kanogebied maken:

- Waterrijke omgeving;
- Rust;
- Ruimte;
- Lang netwerk vaarwegen;
- Diverse arrangementen;
- Diverse voorzieningen;
- Diverse activiteiten.

Unique selling point: eigen imago/beleving van het gebied.

De Weerribben-Wieden

Overijssel is een provincie met in totaal meer dan 400 kilometer aan kanoroutes. Voorbeelden van gebieden waar men kan kanoën zijn: de Overijsselse Vecht, de Regge, de Dinkel en De Weerribben-Wieden. De Weerribben-Wieden is een Nationaal Park, gelegen in Overijssel. Dit park is het grootste laagveenmoeras van West-Europa. Het is een erg ruimtelijk en rustig gebied en een bijzondere natuur is aanwezig. Bijzondere dieren als de otter, de zwarte stern en de roerdomp komen regelmatig voor in het natte gebied. Diverse observatieplekken om vogels te spotten zijn aanwezig. Ook is hier het zeldzame trilveen aan te treffen. De Weerribben-Wieden is een van de laatste West-Europese natuurgebieden waar dit 'drijvende' land te bewonderen is (*Natuurmonumenten, 2013*).

In De Wieden zijn vier vaarroutes en in De Weerribben zijn drie vaarroutes die kunnen worden gevaren met een eigen of gehuurde kano. De kanoroutes in De Wieden zijn:

- Route A: Kanoroute Giethoorn – 10 km;
- Route B: Kanoroute Giethoorn – 9 km;
- Route C: Kanoroute Dwarsgracht – 9 km;
- Route D: Kanoroute Belt Schutsloot – 8,5 km.

Deze routes zijn duidelijk weergegeven op verschillende kaarten, welke te vinden zijn in Bijlage 1: Kanoroutes in De Wieden. Op deze kaarten worden ook de wegwijzers en aanlegplaatsen aangegeven (*Nationaal Park Weerribben-Wieden, z.j.*).

De kanoroutes in De Weerribben zijn:

- Route A: Ossenzijlroute;
- Route B: Kalenbergroute;
- Route C: Weerribbenroute.

Deze routes zijn duidelijk weergegeven op een kaart, welke te vinden is in Bijlage 2: Kanoroutes in De Weerribben. Op deze kaart worden onder andere de aanlegplaatsen, kanoverhuurbedrijven en parkeerplaatsen aangegeven (*Nationaal Park Weerribben-Wieden, z.j.*).

Factoren die De Weerribben-Wieden tot een geschikt kanogebied maken zijn:

- Waterrijke omgeving;
- Bijzondere natuur;
- Rust;
- Ruimte;
- Lang netwerk vaarwegen;
- Diverse bezienswaardigheden.

Unique selling point: unieke natuur.

De Nieuwkoopse Plassen

De Nieuwkoopse Plassen in Zuid Holland vallen onder de Natura-2000. Het gebied heeft een totale omvang van ongeveer 2000 hectare en bestaat uit riet-, moeras-, bosland en water. Het gebied kent meerdere plassen, waaronder de Zuidplas, de Noordplas en de Kleine Polder. Vanaf de vele kleine slootjes die het gebied kent, kan zo de open plassen op gevaren worden (*Anglermaps, 2013; Provincie Zuid-Holland, 2011*).

De Nieuwkoopse Plassen hebben een grote natuurwaarde. Zo zijn goed beheerde en waardevolle hooilanden aanwezig in het gebied. Ook kennen de Nieuwkoopse Plassen negen verschillende orchideeënsoorten. Dit gebied is ook het grootste moerasland van Europa. Daarnaast broedt de één na grootste kolonie purperreigers van Nederland in dit gebied (*Natuurmonumenten 1, z.j.*).

In het gebied zijn enkele routes uitgezet die afgelegd kunnen worden met de kano. Aan het begin van de kanoroute is een horecagelegenheid, maar verder langs de route zijn deze niet te vinden.

Daarnaast zijn buiten kanoroutes ook meerdere wandelroutes in het gebied die allen een verschillende lengte hebben (*Natuurmonumenten 1, z.j.*).

Factoren die de Nieuwkoopse Plassen tot een geschikt kanogebied maken:

- Waterrijke omgeving;
- Bijzondere natuur;
- Rust;
- Ruimte;
- Lang netwerk vaarwegen;
- Diverse arrangementen;
- Diverse activiteiten.

Unique selling point: gevarieerd netwerk van vaarwegen (kleine slootjes tot grote plassen).

De Biesbosch

De Biesbosch bevindt zich op de grens van de provincies Zuid-Holland en Noord-Brabant. De Biesbosch is een Nationaal Park en is 9000 hectare groot. De Biesbosch heeft meerdere grote rivieren en beekjes en beschikt daarnaast over graslanden en moerasbossen. Een gevarieerd landschap met veel invloed van de zee en de Maas en de Rijn. Deze rivieren maken de Biesbosch tot een dynamisch gebied dat een rijke diversiteit aan flora en fauna heeft (*Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality, 2005*).

De Biesbosch is een van de laatste gebieden met zoetwatergetijden in Europa en is vooral via het water te bereiken. Het heeft slechts een enkele doorgang via het land. Jaarlijks komen ongeveer een half miljoen bezoekers in het park en deze mensen bekijken het gebied vooral per boot in plaats van te voet. De Biesbosch is geschikt voor zowel beginnende als gevorderde kanoërs (*Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality, 2005*).

In de Biesbosch worden diverse losse routes aangeboden:

- 1. Ruige Biesbosch route;
- 2. Huiswaard route;
- 3. Gijsteroute;
- 4. Doolhofroute;
- 5. Vijfambachtenroute.

Deze routes zijn duidelijk weergegeven op een kaart, welke te vinden is in Bijlage 3: Kanoroutes in de Biesbosch.

Factoren die de Biesbosch tot een geschikt kanogebied maken:

- Waterrijke omgeving;
- Bijzondere natuur;
- Rust;
- Ruimte;
- Lang netwerk vaarwegen;
- Diverse arrangementen;
- Diverse voorzieningen.

Unique selling point: unieke natuur.

In Tabel 1 is per gebied schematisch aangegeven welke factoren naar voren komen.

Tabel 1: factoren die per gebied naar voren komen.

Succesfactoren/ Gebieden	Waterrijke omgeving	Bijzondere natuur	Rust	Ruimte	Lang netwerk vaarwegen	Diverse arrangementen	Diverse voorzieningen	Diverse Beziens- waardigheden	Diverse activiteiten
Drents-Gronings merengebied	x			x	x	x	x		x
Friese Meren	x		x	x	x	x	x		x
Weerribben-wieden	x	x	x	x	x			x	
Nieuwkoopse Plassen	x	x	x	x	x	x			x
Biesbosch	x	x	x	x	x	x	x		

Elk gebied is succesvol door een combinatie van verschillende factoren. Zo is het Drents-Gronings merengebied aantrekkelijk voor de avontuurlijke waterrecreant, omdat hier vele verschillende activiteiten en arrangementen worden aangeboden. De Biesbosch is juist interessant voor de kanoër die houdt van rust en bijzondere natuur. Elk gebied trekt andere waterrecreanten aan.

Naast deze factoren zijn per gebied verschillende factoren die het voor bezoekers aantrekkelijk maakt (unique selling points). In sommige gebieden zijn zeldzame dier- en plantensoorten te bezichtigen en in andere gebieden zijn natuurgebieden te bezoeken. Het ene gebied straalt rust uit, terwijl een ander gebied juist vele vormen van waterrecreatie te bieden heeft. Elk gebied heeft unieke factoren die bezoekers aantrekt. Om meer bezoekers naar de Krimpenerwaard te trekken moet naast de belangrijke factoren worden gezocht naar factoren die het gebied uniek maken.

Om een succesvol kanogebied op te zetten in de Krimpenerwaard zijn de volgende factoren van belang:

- Het gebied moet goed bereikbaar zijn en er moeten goede parkeerplaatsen aanwezig zijn voor de recreanten. Op dit moment is de Krimpenerwaard niet uit de gehele omgeving optimaal bereikbaar.
- Er moeten goede steigers en in- en uitstapplaatsen door het gehele gebied worden aangelegd. Er zijn al plannen om deze aan te leggen.
- De watergangen en de waterkwaliteit moeten goed onderhouden worden. Dit is van belang om de waterrijke omgeving van de Krimpenerwaard aantrekkelijk te houden.
- De kanoroutes in de Krimpenerwaard moeten goed aangegeven zijn. De huidige bewegwijzering in het gebied is niet goed onderhouden en voldoet niet meer. Deze zullen vervangen moeten worden.
- Andere activiteiten mogelijk in en rond de Krimpenerwaard. In een aantrekkelijk gebied is het mogelijk om andere activiteiten te ontplooiën behalve kanoën. Een voorbeeld hiervan zijn de mogelijkheid om het gebied met een roeiboot te verkennen of per fiets.
- De bruggen van de Krimpenerwaard moeten op meerdere plaatsen worden verhoogd. Een groot gedeelte van de Krimpenerwaard is op dit moment afgesloten voor kanovaarders omdat de bruggen te laag zijn.
- Geen gemotoriseerde waterrecreatie in het gebied. Dit omdat de regels die voor deze vaartuigen gelden vaak niet te handhaven zijn.
- (*mond. med. Agterberg, Bierens, van Geijn, de Jonge, Schrauwen-van der Geer, Zeeman, 20-12-2013*).

Wanneer de Krimpenerwaard succesvol is, verschilt per belanghebbende. Kanocentrum Loetboes vindt zichzelf bijvoorbeeld succesvol wanneer op een gemiddelde dag in het seizoen twintig boten verhuurd worden. Toch kan de mate van recreatie niet groot worden in het gebied, omdat de rust bewaard moet worden. Ook moet niet alleen op het kanovaren gericht worden om het gebied succesvol te maken. Overige waterrecreatie verdient ook aandacht. Daarnaast heeft de

Krimpenerwaard een ‘magneet’ nodig waardoor recreanten naar het gebied worden getrokken. Deze ‘magneet’ kan bestaan uit een opvallende voorziening of een unieke waarde (*mond. med. Agterberg, Bierens, van Geijn, de Jonge, Schrauwen-van der Geer, Zeeman, 20-12-2013*).

3.5 Huidige situatie Krimpenerwaard

De Krimpenerwaard in het Groene Hart is een ‘eiland’ en is omgeven door water. Daarnaast liggen in de omgeving van de Krimpenerwaard drie steden, namelijk Rotterdam, Ridderkerk en Gouda. Figuur 2 is een kaart van de Krimpenerwaard en dichtbijgelegen steden.

Figuur 2: Kaart Krimpenerwaard (Krimpenerwaard z.j.).

De Krimpenerwaard bevat veel watergangen. Deze watergangen zijn niet allen geschikt voor kanovaren. Zo bevatten veel van deze watergangen obstakels als lage bruggen, ondiepe wateren en duikers. Ook is de plantengroei een obstakel voor kanovaren in de zomer. Voor kanoroutes zijn normeringen opgesteld met betrekking tot doorvaarmaten van het water. Hieronder worden de minimale afmetingen voor een kanoroute gegeven in tabel 1 (*G.Z-H, z.j.*).

Tabel 2: Minimale afmetingen obstakels

Type route	Doorvaarhoogte	Breedte vaarwater	Breedte kunstwerk	Waterdiepte
Kanoroute	0,80 m	4,00 m	2,50 m	0,50 m

In de Krimpenerwaard is de Flora- en Faunawet van toepassing. Een deel van de Krimpenerwaard heeft een hoge natuurwaarde en komen een aantal beschermde flora- en faunasoorten voor in het gebied (krabbenscheer, zwarte stern). Daarnaast is de Krimpenerwaard broedgebied voor meerdere soorten weidevogels (*G.Z-H, z.j.*).

Allereerst is een inventarisatie gemaakt van de huidige situatie in de Krimpenerwaard. Hierbij is gekeken naar allerlei zaken binnen het gebied die betrekking hebben op kanoën of hier bij betrokken kunnen worden in de toekomst.

3.5.1 Bezienswaardigheden

Het gebied telt diverse bezienswaardigheden die goed in het algemene beeld van een polder passen. Dit zijn gemalen, molens, sluizen en verschillende soorten boerderijen. De bezienswaardigheden die het belangrijkste zijn voor de potentiële kanoarrangementen van het gebied zijn beschreven in paragraaf 3.5.8: Huidige arrangementen met betrekking tot de recreatie.

De Krimpenerwaard bevat daarnaast diverse bezienswaardigheden, die van belang kunnen zijn bij het opzetten van arrangementen.

In Lekkerkerk woont de beeldhouwkunstenaar Pieter Antonie van der Velden. Deze kunstenaar maakt beelden voor buiten. De kunstwerken kunnen worden bekeken door recreanten in het gebied (Gemeente Nederlek, 2014).

In enkele boezems die bij Gouderak liggen zijn kalkmoerassen aanwezig. In deze moerassen komen bijzondere orchideeën voor. Deze orchideeën komen maar op enkele plekken in Nederland voor. In de Stolkse boezem is al een wandelpad aanwezig. Deze boezems zijn niet bereikbaar met een kano (NatuurKennis, 2014).

De helft van de Vlist is onderdeel van de Oud Hollandse Waterlinie (OHWL). Deze beschermde Holland tot 1815 tegen invallen vanuit het zuiden. De linie speelde een grote rol bij de verdediging van Holland tijdens de Franse inval van 1672. Onderzoek naar de OHWL is al gedaan door meerdere organisaties waaronder het Groene Hart. Langs de OHWL zijn al twee wandelpaden aanwezig (Stichting Groene Hart, 2014; Hollandse Waterlinie, 2014; Groningen, 1996).

3.5.2 Horeca

Het gebied kent verschillende horecagelegenheden. In Gouderak staat cafetaria Hapsikee. Deze ligt op 250 meter van het water en is goed aan te lopen. In Vlist ligt café-restaurant De Vlist. Deze is aan het water gelegen en biedt mogelijkheden voor een potentiële route. Deze horecagelegenheid bezit een aanlegsteiger vlakbij het restaurant en past daarom prima in een eventuele route. In Schoonhoven ligt op 300 meter van het water Eethuys De Waag. In Schoonhoven ligt tevens brasserie Springer vlak aan het water. Redelijk dicht aan het water ligt Eetcafé Breeka in Krimpen aan den IJssel en Brasserie Crimpenerhout in Krimpen aan de Lek. In Lekkerkerk ligt Café-restaurant De Loet (Wattel et al, 2012).

In het gebied is voldoende horeca aanwezig en deze kan goed benut worden bij het creëren van nieuwe kanoroutes en/of arrangementen. Een punt wat nog aandacht verdient is het aantal aanlegsteigers. Veel van de aan het water gelegen horecagelegenheden bezitten een aanlegsteiger, maar de meeste zijn minder kanovriendelijk. Voor een kanoër is weinig houvast bij het uitstappen en voor beginnende kanoërs kan dit een hindernis zijn. Daarnaast kan voor de horecavoorzieningen die niet direct aan het water liggen een steiger aangelegd worden met een pad naar de horecagelegenheid toe (G.Z.-H Krimpenerwaard, 2013).

3.5.3 Verblijfsmogelijkheden

In het gebied zijn meerdere campings en logies aanwezig. Deze campings zijn in de zomermaanden geopend en zijn vaak gesitueerd op de lokale boerderijen als bijverdienste voor de boer. Deze campings bieden de recreanten een kijkje in het boerenleven, maar liggen ook gunstig om het gebied te verkennen en een kanotocht te maken. Vanaf deze boerderijen kan in overleg ook kanoverhuur plaatsvinden op kleine schaal en kunnen de routes en alle andere onderdelen van de toekomstige arrangementen worden gepropageerd. Naast de boerderijen zijn ook logies aanwezig in het gebied. Deze staan vaak in de dorpen en bestaan uit appartementen. Vanuit deze logies kunnen de

kanoarrangementen bekend gemaakt worden aan de toeristen. Ook geldt dit voor de aanwezige hotels in het gebied (*G.Z-H Krimpenerwaard, z.j.*).

3.5.4 Bereikbaarheid

De horecagelegenheden, de campings en de hotels, hebben beschikking over parkeergelegenheden. De kanoverhuurders hebben hiertoe ook beperkt beschikking.

Via de provinciale wegen die tot de dorpen en steden rondom de Krimpenerwaard lopen zijn alle voorzieningen goed te bereiken met de auto. Ook per fiets is het gebied goed bereikbaar door onder andere de aansluiting met het landelijke knooppuntennetwerk voor de fietsers.

Bij diverse horecagelegenheden zijn aanlegsteigers aanwezig maar niet alle zijn even kanovriendelijk (*G.Z-H Krimpenerwaard, z.j.*).

3.5.5 Knelpunten

Het grootste probleem in de Krimpenerwaard zijn de slecht onderhouden watergangen specifiek voor de kanosport. Hierdoor treedt overmatige plantengroei op dat een belemmering is voor het kanovaren. Deze planten moeten gemaaid en geschept worden. Niemand is en voelt zich op dit moment verantwoordelijk voor deze taak. Welke partij deze taak uitvoert en welke partij deze taak betaalt is niet bekend momenteel. Daarnaast is over het gebied niet bekend wat van groot belang is voor het succes. Het gebied is slecht bereikbaar en weinig parkeergelegenheid is aanwezig. Hier is ruimte voor nodig. Veel bruggen in de Krimpenerwaard zijn te laag. Hierdoor ontstaan te veel overstapplaatsen. Een ander mogelijk knelpunt is het broedseizoen van vogels. Hier kunnen wel oplossingen voor worden bedacht. Overlast wordt eerst geprobeerd met gedragsregels op te lossen en pas daarna worden gebieden afgesloten. Het beheer kan aangepast worden op de natuurwaardes uit het gebied (*mond. med. Agterberg, Bierens, van Geijn, de Jonge, Schrauwen-van der Geer, Zeeman, 20-12-2013*).

3.5.6 Aanwezige kanoroutes

In het gebied zijn twee grote routes aanwezig. De ene route is een route over het riviertje De Vlist, de Vlistroute. Deze route is ongeveer tien kilometer en voert langs molens, landhuizen, boerderijen en natuur. Vanaf het kanocentrum in Haastrecht kan de route worden begonnen. Deze geeft een instructie en een duidelijke kaart met de route. Eventueel kan de route ook worden ingekort. Dit is duidelijk aangegeven op de kaart. De route voert langs twee horecagelegenheden. Beide beschikken over een terras. Een ander voordeel van deze route is dat het natuurschoon en de rust en stilte niet verstoord mogen worden door motorboten. Deze zijn niet toegestaan op De Vlist (*G.Z-H Krimpenerwaard, z.j.; Kanocentrum Haastrecht, 2013*).

Een tweede route is een route die start bij de Stolwijkersluis. Dit is de Loetroute. Deze route is in verschillende vormen mogelijk. Een GPS-route is beschikbaar variërend van 12.6 kilometer tot 22 kilometer lang. De GPS-route is een route waarbij de recreant gestuurd wordt door elektronica die in verbinding staat met satellieten. De route van 12.6 kilometer voert langs verschillende stukken in de Krimpenerwaard zoals de weilanden met rijk begroeide oevers, het veenriviertje De Loet en het Loetbos. Het Loetbos is een veenbos, welke ook is ingericht als recreatiepark (*Recreatie Zuid-Holland, 2013*).

De tweede route van de Loetroute is 22 kilometer lang en voert ook langs de weilanden, de veenriviertjes en het Loetbos. Verder leidt deze route langs Gouda, via het Loetbos naar Krimpen aan den IJssel (*Recreatie Zuid-Holland, 2013*).

3.5.7 Huidige kanocentra

In het gebied zijn twee kanoverhuurders aanwezig. Deze liggen verspreid in het gebied en bieden beide kanoverhuur aan met bijbehorende routes en informatie.

Kanocentrum Haastrecht

Het kanocentrum Haastrecht verhuurt in het zomerseizoen kano's en fietsen aan recreanten. De verhuurder biedt verschillende types kano's aan: kajakken, driepersoons kano's, trapkano's en een sit-onkano. Bij de verhuur wordt een instructie en een route meegegeven (*Kanocentrum Haastrecht, 2013*).

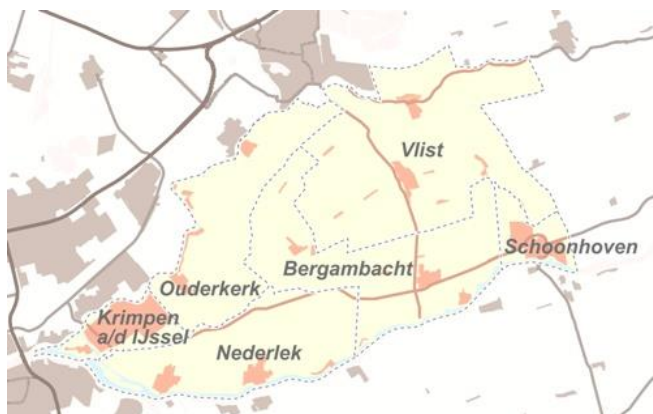
Loetbos Lekkerkerk

Het kanocentrum Loetbos verhuurt verschillende kano's: eenpersoons kajakken, twee-, en driepersoonskano's (*Kanocentrum Loetbos, z.j.*).

3.5.8 Huidige arrangementen met betrekking tot recreatie

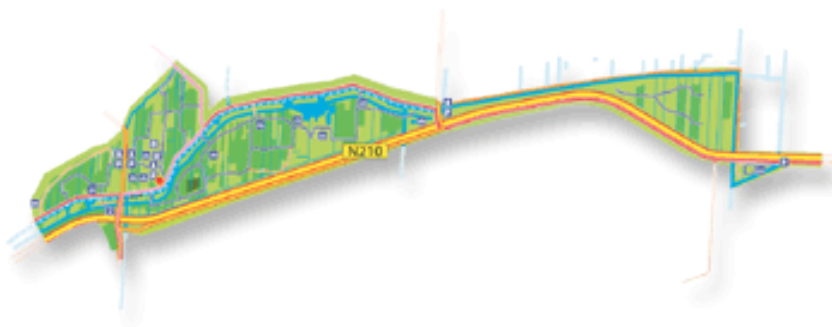
In de Krimpenerwaard worden diverse vormen van recreatie aangeboden. Zo kan worden gewandeld, gefietst en gekanoed. Daarnaast bieden verschillende bedrijven arrangementen aan zoals lunches en rondleidingen. Hieronder wordt eerst de recreatie algemeen beschreven in de Krimpenerwaard. Vervolgens worden de arrangementen beschreven die verschillende bedrijven in het gebied aanbieden.

De Krimpenerwaard is een rustig en ruimtelijk gebied. Verschillende manieren van recreatie zijn mogelijk in de Krimpenerwaard. Diverse goed bewegwijzerde fietsroutes van 28 kilometer tot 50 kilometer zijn uitgestippeld. De routes kruisen elkaar, waardoor recreanten ook zelf een route kunnen uitstippelen. Op de routes zijn informatiepanelen met verhalen over de lokale bewoners te vinden. Naast de bewegwijzerde routes bestaat ook het fietsknooppuntensysteem in het gebied. Recreanten kunnen langs de verschillende fietsknooppunten fietsen. Tevens kan goed worden gewandeld in de Krimpenerwaard. Diverse routes zijn uitgezet die langs landwegen, polderpaden, door weilanden en langs rivieren lopen. De Krimpenerwaard is daarnaast een waterrijk gebied. Zo kunnen recreanten ook via het water de Krimpenerwaard ontdekken. In figuur 3 is een overzicht te zien van de gebieden in de Krimpenerwaard (*Natuur- en recreatieschap Krimpenerwaard, z.j.; Krimpenerwaard, z.j.*).

Figuur 3: De Krimpenerwaard (Gemeente Krimpen aan den IJssel, z.j.).

In de Krimpenerwaard bevinden zich twee recreatiegebieden: het Loetbos en het Krimpenerhout. Het Loetbos ontleent de naam aan de veenweiderivier 'de Loet'. Het Loetbos is een ontwikkeld polderbos. In dit bos zijn diverse routes uitgezet, waar recreanten kunnen wandelen, fietsen of kanoën. In figuur 4 is een overzicht te zien van het Loetbos (*Natuur- en recreatieschap Krimpenerwaard, z.j.*).

Figuur 4: Het Loetbos (Natuur- en recreatieschap Krimpenerwaard, z.j.).

Het recreatiegebied Krimpenerhout grenst aan het Loetbos. De centrale recreatieplas is erg in trek bij recreanten. Een ligweide en een zandstrandje grenzen aan de plas. In figuur 5 is een overzicht te zien van het Krimpenerhout (Natuur- en recreatieschap Krimpenerwaard, z.j.).

Figuur 5: Het Krimpenerhout (Natuur- en recreatieschap Krimpenerwaard, z.j.).

In de Krimpenerwaard zijn diverse boerderijen en musea gevestigd. Deze bieden verschillende arrangementen aan met betrekking tot activiteiten, eten, rondleidingen en spelen. In bijlage 4 is een overzicht van de diverse boerderijen en musea en de arrangementen die deze aanbieden te vinden.

3.5.9 Huidige promotie van de aanwezige kanoverhuurders

Hieronder wordt voor de twee kanoverhuurders die zich momenteel in de Krimpenerwaard bevinden beschreven hoe de huidige promotie uitgevoerd wordt. Het gaat dan om de bedrijven 'Kanocentrum Haastrecht' in Haastrecht en 'Kanocentrum Loetbos' in Lekkerkerk.

Kanocentrum Haastrecht beschikt over een website waar het kanocentrum informatie vermeldt zoals de openingstijden, tarieven en contactgegevens. Op de website van het Groene Hart en enkele kanowebsites staat beknopte informatie over dit kanocentrum, maar deze informatie gaat niet verder dan wat te doen is en waar het bedrijf zich bevindt. Het kanocentrum heeft daarnaast sinds 29 mei 2013 een bedrijfspagina op Facebook, maar is hier nauwelijks actief op. Op het weer wordt bijvoorbeeld niet ingesprongen om daarmee mensen aan te sporen met het mooie weer in de kano te stappen. Op andere social media kanalen is Kanocentrum Haastrecht niet actief (Groene Hart, z.j.; Kanocentrum Haastrecht, 2013; Kanolife, 2013).

Kanocentrum Loetbos in Lekkerkerk beschikt ook over een eigen website. Deze website geeft meer informatie weer dan de website van Kanocentrum Haastrecht. Tevens is deze website in meerdere talen beschikbaar, wat het kanocentrum toegankelijker maakt voor een groter publiek. Daarnaast heeft Kanocentrum Loetbos sinds 28 oktober 2013 een bedrijfspagina op Facebook, waar het bedrijf

tot op heden redelijk actief op is geweest. Zo heeft het kanocentrum sinds 31 augustus 2013 een nieuwe eigenaar en wordt het publiek via de Facebookpagina op de hoogte gehouden van de bouw van een nieuw pand. Hoe het bedrijf via deze weg promotie maakt binnen het seizoen is niet bekend. Ook is Kanocentrum Loetbos, net als Kanocentrum Haastrecht niet actief op andere social media kanalen. Op overige websites als 'Top route netwerk' en 'varen door Zuid-Holland' staat informatie over het kanocentrum. Op deze websites kan het publiek informatie vinden over bijvoorbeeld de routes die gevaren kunnen worden, de bereikbaarheid met auto en OV en het aantal kajaks en kano's die te huren zijn (*Dichtbij, 2013; Kanocentrum Loetbos, z.j.; Top Route Netwerk, z.j.; Varen door Zuid-Holland, 2011*).

Om het gebied beter op de kaart te zetten moet een eigen website worden gecreëerd (zie bijlage 5: Verslag expertmeeting). Deze website moet ook toegankelijk zijn voor buitenlandse toeristen. Daarnaast kan gebruik worden gemaakt van folders, flyers en adverteren bij horeca, VVV, hotels, B&B's, TKBN en andere grote actieve organisaties. De verschillende promotie-initiatieven kunnen worden gebundeld om wildgroei tegen te gaan. Een stappenplan wordt opgesteld waarbij wordt gepromoot vanuit het Groene Hart. Potentiële recreanten vinden het gebied moeilijk te vinden. Hiervoor moeten lokale voorzieningen worden gerealiseerd. Het gebied Krimpenerwaard kan meeliften op de bekendheid van het Groene Hart, de TKBN, het watersportverbond en andere grote organisaties.

Het organiseren van een groot evenement biedt kansen voor het verhogen van de naamsbekendheid en brengt veel geld op.

Initiatieven vanuit de gemeente Nederlek zorgen voor het betrekken van omringende ondernemers bij het gebied. Voor de betrokken partijen worden bijeenkomsten georganiseerd en een site voor ondernemers onderling wordt opgezet om contact te houden en ideeën uit te wisselen (*mond. med. Agterberg, Bierens, van Geijn, de Jonge, Schrauwen-van der Geer, Zeeman, 20-12-2013*).

3.5.10 Onderzoeken

In deze paragraaf worden twee onderzoeken besproken die zijn uitgevoerd binnen de Krimpenerwaard.

Onderzoek 1

De Projectgroep Waterrecreatie KW heeft onderzoek gedaan naar de haalbaarheid van waterrecreatie in de Krimpenerwaard. De onderzoekers hebben een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd op voorgestelde kanoroutes. Aan de hand van het haalbaarheidsonderzoek zijn de knelpunten in de routes vastgesteld. Hierbij zijn de hoogtes van de bruggen en de doorvaarhoogte en -breedte gemeten. Als resultaat van het onderzoek worden vier routes haalbaar geacht om uit te werken in de Krimpenerwaard. Op deze vier routes liggen een aantal fysieke knelpunten. Deze knelpunten moeten worden opgelost om de routes bevaarbaar te maken. Deze knelpunten zijn lage bruggen, peilscheidingen en overmatige waterplantengroei (*G.Z-H, z.j.*).

Op dit moment zijn enkele kanoroutes aanwezig in de Krimpenerwaard. Deze kanoroutes hebben vaak geen duidelijk start- en eindpunt of overstapplaatsen. Twee van deze kanoroutes, 'De Vlist' en 'De Loetroute', zijn meegenomen door Projectgroep Waterrecreatie KW in de vier routes die haalbaar worden geacht. Deze zijn samengevoegd in de route 'Verbinding Loet – Vlist' (*G.Z-H, z.j.*).

De vier kanoroutes die door Projectgroep Waterrecreatie KW haalbaar worden geacht moeten worden vastgelegd door het bestuur van het recreatieschap. Als de routes zijn vastgelegd door het bestuur moet het kanonetwerk worden vastgelegd in het Integraal Inrichtingsplan Krimpenerwaard van het veenweidepact. Het vastleggen van het kanonetwerk is belangrijk omdat het netwerk op enkele plekken gebruik maakt van watergangen die op particuliere grond liggen. Om afsluiting van watergangen tegen te gaan is het van belang dat de watergangen als openbaar vaarwater worden

aangemerkt. Met behulp van bebording moet duidelijk worden gemaakt dat het betreden van particuliere gebieden niet is toegestaan. De regelgeving met betrekking tot particuliere gebieden en de handhaving hiervan krijgt vorm in het deelproject Regelgeving en Handhaving van het Project Waterrecreatie Krimpenerwaard (G.Z-H, z.j.).

Onderzoek 2

De Toeristische Kanobond Nederland (TKBN) heeft onderzoek gedaan naar wat een gebied aantrekkelijk maakt voor potentiële kanohuurders. Hieruit zijn meerdere punten gekomen waar rekening mee gehouden moet worden bij een kanoroute. Deze punten zijn:

- Het start- en eindpunt van de route;
- De technische aspecten van de vaarroute;
- Hoe de vaarroute landelijk en toeristisch in het landschap ligt;
- De pauzeplaatsen die aanwezig zijn langs de route;
- De aanwezigheid van andere gebruikers van het vaarwater;
- De dimensies van het water en de kunstwerken die langs de route aanwezig zijn;
- De lengte van de kanoroutes;
- Het beheer van de routes (TKBN, 2012).

De TKBN heeft diverse kanoverhuurders onderzocht. Uit het onderzoek is gebleken dat deze kanoverhuurders veel overeenkomsten hebben met betrekking tot arrangementen. Daarnaast boden de verhuurders naast kano-arrangementen ook andere arrangementen aan met betrekking tot kajakken, waterfietsen, roeien en rondvaarten. Voor deze arrangementen zijn bij de kanoverhuurders kaarten te verkrijgen met daarop de routes en bezienswaardigheden. Daarnaast zijn ook kaarten te verkrijgen met fiets- en wandelroutes vanaf de startpunten.

Uit het onderzoek is tevens gebleken dat de verhuurders een grote variatie in arrangementen aanbieden. Enkele verhuurders bieden daarbij vervoer aan vanaf het eindpunt terug naar het startpunt (TKBN, 2012).

3.6 Interviews succesvolle kanogebieden

Enkele kanocentra in succesvolle kanogebieden zijn geïnterviewd om te achterhalen wat de succesfactoren zijn. Het interview is te vinden in Bijlage 6: Interview Kanogebieden.

De kanocentra die zijn geïnterviewd zijn: Kanokay in Almere, de Waddenhoeve in Groningen, Hollema in Earnewâld, Buitensport Twente in Twente en Breeland Recreatie in Drenthe. De geïnterviewde kanocentra zijn allen klein begonnen. Kanokay startte in 2004 als een eenmansbedrijf. De Waddenhoeve begon met vier driepersoons vakantiekano's. Hollema startte met één eenpersoons kano en één tweepersoonskano in 1982. Breeland Recreatie begon in 1980 en Buitensport Twente begon als eenmanszaak in 1986 (Doeve, 2013; Meijer, 2013; Hollema, 2013; Steenbergen, 2013; Jongerden, 2013).

Arrangementen

De arrangementen met een bijzondere factor zijn het meest populair bij recreanten.

Het meest populaire arrangement bij Kanokay is een tocht die afwisseling biedt tussen stad, groen, vaarten en plassen. Kanokay biedt daarnaast in samenwerking met Staatsbosbeheer de populaire beverexcursie aan, onder leiding van een gids. Deze excursie vindt slechts enkele keren, op vastgestelde dagen plaats in het kanoseizoen. Het meest populaire arrangement van de Waddenhoeve is een driedaagse tocht door het gebied. Breeland Recreatie biedt de populaire 'kanozwerftocht' aan. Deze tocht wordt dagelijks gevaren binnen het kanoseizoen. Het meest populaire arrangement bij Hollema is een arrangement waarbij recreanten zowel kunnen fietsen als kanoën. Dit arrangement is tevens in combinatie met een lunch. Het arrangement wordt tussen de vijf à tien keer per jaar verzorgd voor zowel grote als kleine groepen. Bij Buitensport Twente is het

huren van een kano waarmee recreanten een eigen route volgen het meest geboekte arrangement (*Doeve, 2013; Meijer, 2013; Hollema, 2013; Steenbergen, 2013; Jongerden, 2013*).

De kanobedrijven zijn over het algemeen tevreden met de huidige stand van zaken en willen geen nieuwe arrangementen aanbieden. Kanokay is wel geïnteresseerd in het aanbieden van nieuwe winstgevende arrangementen voor groepen die voornamelijk gericht zijn op belevingen (*Doeve, 2013; Meijer, 2013; Hollema, 2013; Steenbergen, 2013; Jongerden, 2013*).

De arrangementen die door de kanoverhuurbedrijven worden aangeboden verschillen in opzet en beleving. Kanokay is het enige bedrijf is dat een arrangement aanbiedt waarbij dieren te zien zijn. Daarnaast biedt het bedrijf een arrangement aan waarbij de stad te zien is. Alle vijf de bedrijven bieden arrangementen aan waarbij de natuur de grootste rol speelt. Hollema en Buitensport Twente bieden daarnaast ook arrangementen aan waarbij niet alleen gekanood wordt, maar ook andere activiteiten worden aangeboden (steppen en fietsen). De bedrijven die bijzondere bezienswaardigheden langs de route aanbieden zijn Hollema en Kanokay. Kanokay biedt een arrangement aan waarbij onder leiding van een gids wordt gekanood. De Waddenhoeve is het enige bedrijf dat overnachting aanbiedt en een arrangement die meerdere dagen duurt. De populairste arrangementen bij de kanobedrijven zijn arrangementen die iets speciaals bieden (*Doeve, 2013; Meijer, 2013; Hollema, 2013; Steenbergen, 2013; Jongerden, 2013*).

Voorzieningen

Overnachtingen worden niet vaak aangeboden bij de kanoverhuurbedrijven. Dit is omdat kanovaarders vaak dagtoeristen zijn of het bedrijf heeft geen vaste locatie. De Waddenhoeve biedt wel overnachtingen aan door middel van een camping of Bed and Breakfast. Wel zijn vaak mogelijkheden aanwezig om in de omgeving te overnachten. De aanwezige voorzieningen langs de routes verschillen per verhuurder. De Waddenhoeve beschikt over alle voorzieningen langs de routes die nodig zijn voor een geslaagde kanotocht. Wel is deze verhuurder geïnteresseerd in een aantal kampeerplekken in de vrije natuur. Kanokay biedt weinig voorzieningen aan voor kanoërs. Wel wordt rekening gehouden met parkeer- en horecagelegenheden en zijn spannende stukken langs de route voor kinderen. Voldoende doorgangen met goede in- en uitstapplaatsen missen echter nog op de route. Op plekken waar in- en uitstapplaatsen aanwezig zijn, zijn deze vaak ongeschikt voor kano's. Daarnaast hebben de horecagelegenheden langs het water niet de beschikking over sanitaire voorzieningen en kleedruimtes voor de kanoërs. Daarnaast zijn geen openbare toiletten langs de routes aanwezig (*Doeve, 2013; Meijer, 2013; Hollema, 2013; Steenbergen, 2013; Jongerden, 2013*).

Breeland Recreatie biedt alle voorzieningen aan die nodig zijn voor een kanotocht, maar mist een openbaar toilet. Hollema heeft meerdere voorzieningen, zowel bij het startpunt van routes als onderweg. Voorbeelden zijn parkeergelegenheden voor auto's, in- en uitstapmogelijkheden voor kano's, sanitaire voorzieningen bij het startpunt, horecagelegenheden langs de route en meerdere picknickplekken waar afvalbakken aanwezig zijn. Buitensport Twente beschikt over drie steigers op de route voor kanoërs. Tevens zijn horecagelegenheden aan het begin en het einde van de routes aanwezig. Ook zijn vier watervallen aanwezig die de route aantrekkelijk maken (*Doeve, 2013; Meijer, 2013; Hollema, 2013; Steenbergen, 2013; Jongerden, 2013*).

De voorzieningen die elk bedrijf aanbiedt verschillen. Voorzieningen waarbij gegeten kan worden, worden alleen aangeboden door Buitensport Twente, de Waddenhoeve, Breeland kanoverhuur en Hollema. De Waddenhoeve en Breeland recreatie hebben wegwijzers langs de route. Kanokay heeft geen vaste routes en Buitensport Twente en Hollema hebben een vaste route waarbij wegwijzers niet nodig zijn. De Waddenhoeve, Breeland recreatie en Hollema bieden picknickplekken aan langs de route waarbij Breeland recreatie ook afvalbakken op de picknickplekken heeft. De bedrijven hebben allen sanitaire voorzieningen op het begin en/of einde van de routes. Parkeerplaatsen bij het

begin van een route zijn aanwezig bij alle kanobedrijven (Doeve, 2013; Meijer, 2013; Hollema, 2013; Steenbergen, 2013; Jongerden, 2013).

Doelgroepen

De doelgroep die een kanogebied aanspreekt hangt af van de aangeboden arrangementen.

De Waddenhoeve richt zich op de avontuurlijke kanovaarder. Alle recreanten die deze verhuurder aantrekt zijn dan ook de avontuurlijke kanovaarders. De grootste groep kanovaarders bij Kanokay is het voorgezet onderwijs (40%) en het primair onderwijs (20%). Daarnaast worden regelmatig kinderfeestjes georganiseerd (10%). Door middel van buurtwerk komen nieuwe bezoekers naar het bedrijf (10%). Daarnaast werft het bedrijf voornamelijk recreanten door middel van personeelsuitjes. De Waddenhoeve zou graag naast de huidige recreanten ook 50plussers en jeugd tussen de acht en achttien jaar aantrekken. Breeland Recreatie en Hollema richten zich op alle leeftijdscategorieën, voornamelijk gezinnen, jongeren onder de 25 jaar en ouderen boven de 65 jaar. De doelgroep van Hollema bestaat voornamelijk uit schoolklassen en bedrijven. 50% van deze recreanten bestaat uit schoolklassen en personeelsuitjes. De tweede helft bestaat uit dagrecreanten (gezinnen, jongeren onder de 25 jaar en ouderen boven de 65 jaar). Bij Buitensport Twente bestaat ongeveer 80% van de bezoekers uit groepen die zich aanmelden om te kanoën. Deze groepen zijn zeer divers in zowel aantallen als deelnemers (Doeve, 2013; Meijer, 2013; Hollema, 2013; Steenbergen, 2013; Jongerden, 2013).

Door het verschil in aangeboden arrangementen, doelgroepen en de leeftijd van de verhuurbedrijven is een groot verschil te zien in het aantal bezoekers. Kanokay bestaat al een langere tijd en de verhuur van kano's is de hoofdactiviteit. Het bedrijf werd in 2013 bezocht door 3500 recreanten. Bij de Waddenhoeve is het verhuren van kano's slechts een nevenactiviteit. Vier kano's kunnen worden gehuurd en het enige arrangement bestaat uit een driedaagse tocht. In 2013 trok dit bedrijf slechts 30 recreanten. Bij Breeland recreatie richt de kanoverhuur zich voornamelijk op gezinnen. Het bedrijf zou graag recreanten tussen de 12 en 18 jaar willen bereiken. Hollema trekt 2000 recreanten per jaar en bij Buitensport Twente melden zich ongeveer 5000 recreanten per jaar om te kanoën (Doeve, 2013; Meijer, 2013; Hollema, 2013; Steenbergen, 2013; Jongerden, 2013).

De recreanten die bij de Waddenhoeve een kanotocht van 3 dagen ondernemen komen uit het gehele land. Door het aangeboden arrangement, met overnachting, verblijven de recreanten voor een langere periode dan 1 dag in het gebied. Dit verbreedt het gebied waaruit de bezoekers komen, maar verkleint daarnaast ook het aantal bezoekers dat van het arrangement gebruik maakt (Doeve, 2013; Meijer, 2013; Hollema, 2013; Steenbergen, 2013; Jongerden, 2013).

De recreanten die kano's huren bij Kanokay zijn personen uit Almere en omgeving. Door clinics en cursussen voor scholen te verzorgen komt een groot gedeelte van de bezoekers uit het onderwijs. Met behulp van de stichting Kano4All, opgezet door Kanokay, worden kennismakingen aangeboden aan scholen tegen een gereduceerd tarief. Doordat Kanokay geen vaste locatie heeft kan op diverse plekken in Almere een kanoroute worden opgezet. Dit zorgt ervoor dat meerdere recreanten worden bereikt. De recreanten die Breeland Recreatie bezoeken komen uit de directe omgeving en zijn vaak toeristen. De doelgroep waar Breeland Recreatie zich voornamelijk op richt zijn gezinnen. Dit komt doordat de recreatie in de provincie Drenthe zich voornamelijk op gezinnen richt. Breeland recreatie lift hierop mee. De bezoekers van Hollema komen uit de directe omgeving en zijn vaak dagrecreanten. De personeels- en schooluitjes die het bedrijf organiseert komen voornamelijk uit Friesland. De doelgroep van Buitensport Twente bestaat voor 80% uit groepen die komen kanovaren (Doeve, 2013; Meijer, 2013; Hollema, 2013; Steenbergen, 2013; Jongerden, 2013).

Promotie

Geen van de kanobedrijven maakt veel reclame. Bijna alle bedrijven maken alleen gebruik van mond-tot-mond reclame en het internet. Enkele bedrijven werken ook met flyers die op meerdere plekken worden verspreid. Kanokay wordt gepromoot door partners met wie de kanotochten worden geregeld, zoals Staatsbosbeheer. Het bedrijf lift mee met de populariteit en de reputatie van anderen. Breeland recreatie plaatst advertenties in toerist-informatiebladen. Hollema en Breeland Twente hebben een facebookpagina die wordt gebruikt voor promotie. De bedrijven worden vermeld op de VVV-pagina's van de VVV in de omgeving en in het VVV-boekje van de gemeente (Doeve, 2013; Meijer, 2013; Hollema, 2013; Steenbergen, 2013; Jongerden, 2013).

Een probleem voor Kanokay is dat ze geen vaste locatie hebben en hierdoor niet aan losse verhuur kunnen doen. Daarnaast is het primair onderwijs moeilijk te bereiken als nieuwe doelgroep door vele vooroordelen en is de reputatie onder volwassenen over kanovaren is niet erg positief. De Waddenhoeve heeft voornamelijk problemen door concurrentie (Doeve, 2013; Meijer, 2013; Hollema, 2013; Steenbergen, 2013; Jongerden, 2013).

Potentie Krimpenerwaard

De Krimpenerwaard heeft volgens een aantal kanobedrijven potentieel als kanogebied voor dagrecreanten. Dit wordt gedacht door de gunstige ligging van het gebied, in de dichtbevolkte Randstad. Overnachten in het gebied is volgens de waddenhoeve niet verstandig omdat dit de omgeving te veel aantast. De kanobedrijven stellen dat een hoge recreatiedruk in de Krimpenerwaard voor problemen kan zorgen. Het opstarten van een succesvol kanogebied kan lastig worden omdat kanoën niet meer 'trendy' is. In de jaren '90 was de kano veel populairder onder recreanten (Doeve, 2013; Meijer, 2013; Hollema, 2013; Steenbergen, 2013; Jongerden, 2013).

De doelgroepen die volgens de geïnterviewde kanocentra in de Krimpenerwaard kunnen worden aangesproken zijn onder andere scholen en recreanten die naar de Krimpenerwaard en de steden in de directe omgeving komen. Wanneer arrangementen aangeboden worden die speciaal op scholen zijn gericht, kan een groot deel van de recreanten uit scholen komen. Avontuurlijke kanovaarders zullen alleen naar de Krimpenerwaard komen als een avontuurlijk arrangement wordt aangeboden. Door het aanbieden van een lunch of een diner bij de arrangementen kunnen bezoekers langer in de Krimpenerwaard verblijven (Doeve, 2013; Meijer, 2013; Hollema, 2013; Steenbergen, 2013; Jongerden, 2013).

Mogelijk kan worden gekeken naar welke toeristen de omringende steden, Rotterdam, Krimpen aan den IJssel en Gouda, zich richten. De Krimpenerwaard kan hierop meeliften door zich ook op deze doelgroep te richten. Om meer bezoekers aan te trekken is het mogelijk ook arrangementen aan te bieden die zich niet op het water afspelen. Dit wordt echter pas rendabel als de kanobedrijven langere tijd bestaan en bekendheid hebben opgebouwd (Doeve, 2013; Meijer, 2013; Hollema, 2013; Steenbergen, 2013; Jongerden, 2013).

Om de Krimpenerwaard te promoten kan volgens de geïnterviewden gebruik worden gemaakt van het internet. Een goed onderhouden site kan worden opgezet waarop potentiële recreanten alle nodige informatie kunnen vinden. Jongeren kunnen worden bereikt met behulp van een Facebookpagina. Flyers zijn een vorm van promotie die veel mensen kan bereiken, bijvoorbeeld als deze bij VVV-kantoren worden geplaatst. Mond-tot-mond reclame komt tot stand wanneer de Krimpenerwaard een arrangement aanbiedt waarover gepraat wordt. Het plaatsen van advertenties in toerist-informatiebladen is pas rendabel als draagvlak aanwezig is voor deze vorm van promotie. Hetzelfde geldt voor het vermelden van het bedrijf op VVV-pagina's en het aanbieden van uitgebreide arrangementen. Indien arrangementen worden aangeboden waarbij samen wordt gewerkt met een andere organisatie, bijvoorbeeld het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard of de eigenaren van de eendenkooien in het gebied, kan voor promotie worden

meegelift met deze organisaties (Doeve, 2013; Meijer, 2013; Hollema, 2013; Steenbergen, 2013; Jongerden, 2013).

Een ander promotiemiddel is een groots opgezette kanotocht door de Krimpenerwaard met activiteiten eromheen en gecombineerd met andere evenementen. Een voorbeeld hiervan is de Euregio Kanorally. Bij de promotie van de Krimpenerwaard als kanogebied moet worden onderzocht welke belanghebbenden hier tijd en geld in willen steken. Zo zal een website of een Facebookpagina moeten worden onderhouden. Het ontwerpen en drukken van flyers kost tijd en geld. Mogelijk kan de Stuurgroep Groene Hart hier een bijdrage aan leveren omdat het Groene Hart hiermee wordt gepromoot. Het aanleggen van routes en het aanbieden van arrangementen zal, met name in het begin, tijd en geld kosten. Onderzocht moet worden of hier draagvlak voor is (Doeve, 2013; Meijer, 2013; Hollema, 2013; Steenbergen, 2013; Jongerden, 2013).

Onderhoud watergangen

De watergangen waardoor gevaren wordt moeten begaanbaar blijven voor kanovaarders. In eerste instantie is het Waterschap verantwoordelijk voor het onderhoud van deze watergangen.

De watergangen waarvan Buitensport Twente gebruikt maakt worden onderhouden door Waterschap Reggen en Dinkel in Almelo. Buitensport Twente vindt dat de watergangen op deze manier voldoende onderhouden worden. Bij de andere kanoverhuurbedrijven zijn echter problemen met het bevaarbaar houden van de watergangen (Doeve, 2013; Meijer, 2013; Steenbergen, 2013; Jongerden, 2013).

De watergangen waar Breeland Recreatie gebruik van maakt worden voldoende opgehouden door het waterschap. Deze hebben echter problemen met de eigenaar van de natuurgebieden (Stichting Drentsche Landschap) en Recreatieschap Drenthe. De Natuurorganisaties willen de rivier de Hunze afdammen en/of voorzien van natuurlijke vistrappen voor de nieuwe natuur. Indien dit doorgaat kan niet meer in de rivier gekanoed worden (Doeve, 2013; Meijer, 2013; Steenbergen, 2013; Jongerden, 2013).

Het onderhoud van de watergangen die door Kanokay worden gebruikt is ingewikkeld. Het is afhankelijk van de soort watergang wie hiervoor verantwoordelijk is. De belangrijkste afwateringsvaarten worden onderhouden door de Provincie, het Gooi-, Maker- en IJmeer door Rijkswaterstaat en de andere wateren door de gemeenten. De afwateringsvaarten van het Gooi-, Maker- en IJmeer worden goed onderhouden. De gemeente onderhoudt zijn wateren op aanwijzingen van het Waterschap. Op de locaties waar het water door gebied van particulieren loopt worden de sloten goed onderhouden. Op het moment dat het water door gemeentelijk gebied loopt wordt dit minder goed gedaan. Dit gebeurt onder andere door bezuinigingen van de gemeente. Door de problemen die hierdoor zijn ontstaan heeft het Waterschap het onderhoud van deze watergangen overgenomen. Momenteel worden de watergangen beter onderhouden. Kanokay ondervindt in de laatste jaren problemen door de onstuimige groei van waterplanten en blauwalg. Op dit moment zijn de gemeenten, Waterschap, de Provincie en Rijkswaterstaat in overleg hoe deze problemen het beste kunnen worden aangepakt (Doeve, 2013; Meijer, 2013; Steenbergen, 2013; Jongerden, 2013).

De watergangen die door de Waddenhoeve worden gebruikt worden ook onderhouden door het Waterschap. Dit is echter niet te allen tijde voldoende volgens kanoërs. In samenwerking met het Waterschap zijn meerdere voorzieningen aangebracht voor waterrecreanten. Het geld voor de aanleg en het onderhoud van deze voorzieningen is afkomstig van de gemeenten, de Provincie, landelijke overheid en Europese subsidies. Deze partijen willen geld inleggen, omdat deze voorzieningen het gebied aantrekkelijk maken voor toeristen en de lokale bewoners (Doeve, 2013; Meijer, 2013; Steenbergen, 2013; Jongerden, 2013).

De watergangen die worden gebruikt door kanoërs worden onderhouden door het Waterschap. In veel gevallen zijn echter problemen vanwege het feit dat het Waterschap de watergangen

onderhoud met als doel om water af te voeren. De watergangen zijn dan niet in alle gevallen geschikt voor waterrecreatie. Met behulp van de gemeente, de Provincie, de landelijke overheid en eventueel Europese subsidies is het mogelijk om voorzieningen aan te leggen die waterrecreatie in het gebied aantrekkelijker maken.

Tijdens de inventarisatie zijn een aantal punten specifiek opgevallen die van belang zijn bij het opzetten van een succesvol kanogebied in de Krimpenerwaard. Zo worden door de geïnterviewde kanoverhuurders aangegeven dat kanoën niet meer 'trendy' is. Daarnaast blijkt uit de bezoekersaantallen dat het kanovaren geen bloeiende markt is. Tevens kwam naar voren dat een groots opgezette kanotocht of evenement in de Krimpenerwaard gebruikt kan worden als een promotiemiddel.

In de Krimpenerwaard speelt een probleem met het onderhoud van de watergangen en het begaanbaar maken van het vaarwater voor kanoën. Dit probleem speelt niet alleen bij de Krimpenerwaard, maar ook bij de geïnterviewde verhuurbedrijven elders in het land. Om dit probleem op te lossen wordt inzet gevraagd van meerdere partijen die betrokken zijn bij kanovaren. Tevens viel op dat de Krimpenerwaard een 'magneet' nodig heeft om bezoekers naar het gebied te trekken. Deze magneet maakt het gebied unieker ten opzichte van andere gebieden en daardoor wordt de Krimpenerwaard meer op de kaart gezet, bijvoorbeeld De Weerribben-Wieden dat het grootste laagveenmoeras van West-Europa is.

De voornaamste doelgroep waar de Krimpenerwaard zich het best op kan richten zijn schoolkinderen van 6-15 jaar en gezinnen met kinderen in deze leeftijdscategorie.

4 Analyse

Dit hoofdstuk is een analyse van de inventarisatie met betrekking tot de mogelijkheden in de Krimpenerwaard. Hier is een SWOT-analyse voor gebruikt, waarbij de sterke en zwakte punten samen met de kansen en bedreigingen van de Krimpenerwaard worden beschreven. Deze SWOT-analyse is te zien in tabel 3. Na de SWOT-analyse worden alle punten uit de tabel individueel toegelicht.

Tabel 3: SWOT-analyse Krimpenerwaard

Intern	Sterke punten	Zwakke punten
	- De belangrijke succesfactoren zijn te creëren in het gebied. - Arrangementen kunnen worden opgesteld in combinatie met ondernemers in het gebied. - Het huidige wandel- en fietsnetwerk is al vastgelegd. - Het gebied heeft een gunstige ligging in de dichtbevolkte Randstad. - De lokale ondernemers zijn geïnteresseerd in samenwerking voor het opzetten van arrangementen.	- De recreatie heeft geen mogelijkheid om groots opgezet te worden. - Het aanbod in waterrecreatie beperkt zich tot stille boten als kano's, kajakken, sloepen en roeiboten. - Kanovaren is minder populair dan voorheen en wordt als minder 'trendy' gezien. - In het gebied is weinig parkeergelegenheid. - Op de vier haalbaar geachte routes in het gebied liggen een aantal fysieke knelpunten. - Geen enkele partij voelt zich verantwoordelijk voor het onderhoud van de watergangen. - Het broedseizoen van vogels kan zorgen voor minder toegankelijke delen van het gebied.
Extern	Kansen	Bedreigingen
	- De Krimpenerwaard kan inspelen op de wensen en recreatiemotieven van kanovaarders. - Het gebied kan meeliften op de naamsbekendheid van het Groene Hart, TKBN, watersportverbond en andere grote organisaties. - Het ontwikkelen van een 'magneet' kan meer bezoekers naar het gebied trekken. - Het kanonetwerk in het gebied kan in kaart worden gebracht vergelijkbaar met het 'fietsknooppuntensysteem', om zo het netwerk te optimaliseren. - Veel kansen liggen in het maken van goede en doelgerichte promotie. - Om meer bezoekers naar het gebied te trekken en het gebied beter op de kaart te zetten kan een groots opgezette kanotocht of evenement georganiseerd worden in het gebied.	- De grootste doelgroep kan de rust verstoren in het gebied. - De hoeveelheid kanovaarders is erg afhankelijk van weersinvloeden en de seizoenen. - Een deel van de promotie komt mogelijk niet aan bij de doelgroep, door het verschil in gebruik van Social Media kanalen. - Zonder controle en overzicht van promotie ontstaat een wildgroei aan promotiemateriaal dat verspreid wordt.

Wensen kanovaarders

Uit de inventarisatie naar kanovaren is gebleken dat kanovaarders graag meerdere voorzieningen en faciliteiten zien waar gebruik van gemaakt kan worden. Dit zijn:

- Kano-instapgelegenheid (kanosteigers of lage oeverrand);
- (Brug)passages;
- Sluispassages;
- Sanitair;
- Parkeergelegenheid;
- Informatie over de omgeving;
- Gedragsregels;
- Bewegwijzering;
- Pauzeplaatsen.

Recreatiemotieven

Uit onderzoek van Waterrecreatieadvies in het Deltagebied, het Randmerengebied en Friesland blijkt dat verschillende redenen aanwezig zijn waarom mensen in een bepaald gebied willen recreëren.

De vijf belangrijkste motieven zijn dat mensen:

- Willen genieten van de natuur;
- Op zoek zijn naar rust;
- Een gevoel van veiligheid op de aanleglocaties;
- Genieten van de sfeer in de havens;
- Willen zwemmen.

Daarnaast zijn drie belangrijkste redenen dat mensen volgens het watersportverbond gaan kanoën als volgt:

- Recreëren;
- Wedstrijden kanoën;
- Marathon of lange afstand kanoën.

Doelgroep

Uit onderzoek van het CBS komt naar voren dat de meeste watersporters zich in de leeftijdscategorie van 6-15 jarigen bevinden. De tweede grootste groep die kanoën beoefend heeft een leeftijd van 16-34 jaar.

Succesfactoren

Uit het onderzoek van de Toeristische Kanobond Nederland is naar voren gekomen dat diverse factoren aanwezig zijn waar rekening mee moet worden gehouden om een gebied aantrekkelijk te maken voor recreanten:

- Het start- en eindpunt van de route;
- De technische aspecten van de vaarroute;
- Hoe de vaarroute landelijk/toeristisch in het landschap ligt;
- De pauzeplaatsen die aanwezig zijn langs de route;
- De aanwezigheid van andere gebruikers van het vaarwater;
- De dimensies van het water/de kunstwerken die langs de route aanwezig zijn;
- De lengte van de kanoroutes;
- Het beheer van de route.

Uit de inventarisatie van de factoren voor een succesvol kanogebied is gebleken dat tevens een aantal andere factoren een belangrijke rol spelen in het succes van een kanogebied. Deze factoren komen voort uit de wensen van de kanoërs:

- Waterrijke omgeving;
- Bijzondere natuur;
- Rust;
- Ruimte;
- Lang netwerk vaarwegen (minimaal 7 km);
- Diverse arrangementen;
- Diverse voorzieningen (aanlegsteigers, wegwijzers, horecagelegenheden, parkeergelegenheden e.d.);
- Diverse bezienswaardigheden;
- Diverse activiteiten.

Niet alle factoren zijn nodig om het gebied succesvol te maken. Dit hangt af van het recreatiemotief van de recreanten. Een gebied waar veel rust is, heeft minder voorzieningen en activiteiten. Een gebied waar veel activiteiten zijn, straalt minder rust uit. Zo is bijvoorbeeld het Drents-Gronings merengebied succesvol vanwege de vele outdoor activiteiten. De Weerribben-Wieden is juist succesvol onder andere vanwege de rust en de aanwezige zeldzame diersoorten die te bewonderen zijn.

Andere factoren die van belang zijn voor het opzetten van een succesvol kanogebied in de Krimpenerwaard, zijn:

- Een goede bereikbaarheid, inclusief parkeerterreinen;
- Voldoende steigers en in- en uitstapplaatsen;
- Een goed onderhoud van de watergangen en de waterkwaliteit;
- Het herstel van de bewegwijzering op huidige kanoroutes.

Daarnaast moet de rust in het gebied bewaard worden. Om deze reden kan de recreatie in het gebied niet groot worden.

Arrangementen en voorzieningen dragen bij aan de mate waarin een gebied succesvol is. Zo blijkt uit de inventarisatie dat de onderzochte gebieden vooral waterrijke gebieden zijn. De gebieden springen hier met het aanbod aan arrangementen op in, door een diversiteit in watersport aan te bieden. In het seizoen worden activiteiten georganiseerd waar de kanosport op meelift. Daarnaast worden veel waterroutes aangeboden in combinatie met wandel- en fietsroutes. Tevens bevatten de gebieden veel routes en bijbehorende verhuurpunten voor het kanoën. Arrangementen voor kanovaren kunnen worden afgesloten bij plaatselijke cafés of het bezoekerscentrum van het gebied, in combinatie met bijvoorbeeld een driegangenmenu. Ook worden veel routes aangeboden in zowel kaartvorm als GPS en met of zonder gids. Alle gebieden bevatten voorzieningen zoals aanlegsteigers, eetgelegenheden en een (mini)camping.

Potentie

Een succesvol Krimpenerwaard is volgens de aanwezigen van de expertmeeting niet alleen met kanoën te creëren. Ook moet op andere waterrecreatie worden gericht, zoals sloepen. Daarnaast kan ook fiets- en wandelrecreatie een grote rol spelen. De combinatie van kanorecreatie en gemotoriseerde waterrecreatie leverde discussie op. Kanovaarders varen het liefst in rustig gebied. Met gemotoriseerde waterrecreatie worden meer recreanten naar het gebied getrokken, maar de rust wordt hiermee verstoord.

De Krimpenerwaard heeft een zogenoemde 'magneet' nodig waardoor recreanten naar het gebied worden getrokken. Deze 'magneet' kan bestaan uit een opvallende voorziening of een unieke waarde.

Uit de interviews met succesvolle kanogebieden blijkt dat de Krimpenerwaard een potentieel succesvol kanogebied kan worden. Dit onder andere door de gunstige ligging in de dichtbevolkte Randstad. Wel wordt een knelpunt voorzien in de mate van recreatiedruk in de Krimpenerwaard. Daarnaast denken de geïnterviewden dat het opstarten van een succesvol kanogebied lastig kan worden door de mindere populariteit van kanoën dan voorheen.

Bereikbaarheid

Via de provinciale wegen die tot de dorpen en steden rondom de Krimpenerwaard liggen zijn alle voorzieningen goed te bereiken met de auto. Per fiets is het gebied goed bereikbaar door onder andere de aansluiting met het landelijke knooppuntennetwerk voor de fietsers. De horecagelegenheden, de campings en de hotels in de Krimpenerwaard hebben beschikking over parkeergelegenheden.

Toch wordt de bereikbaarheid door diverse belanghebbenden aangekaart als een knelpunt. Volgens de experts uit de expertmeeting is het gebied slecht bereikbaar en is weinig parkeergelegenheid aanwezig. Volgens de experts moet hier meer ruimte voor worden gecreëerd.

Kanonnetwerk

Aan de hand van het haalbaarheidsonderzoek van de Projectgroep Waterrecreatie KW zijn de knelpunten in de huidige routes vastgesteld. Als resultaat van het onderzoek worden vier routes haalbaar geacht om uit te werken als kanonetwerk in de Krimpenerwaard. Op deze vier routes liggen een aantal fysieke knelpunten. Deze knelpunten moeten worden opgelost om de routes bevaarbaar te maken. Deze knelpunten zijn lage bruggen, peilscheidingen en overmatige waterplantengroei. Uit de expertmeeting blijkt tevens dat door de te lage bruggen te veel overstapplaatsen ontstaan.

In het onderzoek van de Wageningen Universiteit wordt toegelicht dat de ondernemers in het gebied grotendeels tevreden zijn met het huidige kanonetwerk in het Groene Hart, maar vinden dat het gebied nog niet goed in kaart is gebracht. Graag zien de ondernemers een kaart van het kanonetwerk, vergelijkbaar met het 'fietsknooppuntensysteem', om zo het huidige netwerk te optimaliseren.

Volgens de aanwezigen van de expertmeeting is het grootste probleem van het kanonetwerk de slecht onderhouden watergangen voor het kanovaren. De begroeiing van het vaarwater moet worden gemaaid en/of geschept. Niemand is en voelt zich op dit moment hiervoor verantwoordelijk.

Uit de interviews is naar voren gekomen dat vooral voorzieningen een toegevoegde waarde hebben voor de beleving van een kanoroutenetwerk. Dit zijn bijvoorbeeld sanitaire voorzieningen, zoals openbare toiletten en omkleedruimtes. Deze voorzieningen missen bij de meeste geïnterviewde bedrijven bij en langs de routes. Een andere belangrijke voorziening is horecagelegenheid. Veel routes bevatten alleen enkele in- en uitstapplaatsen bij picknickplekken. Alle geïnterviewde kanocentra beschikken over goede parkeergelegenheden. Volgens de geïnterviewden is dit samen met de aangeboden horecavoorzieningen belangrijk voor de kanoër.

Horeca

Diverse horecagelegenheden zijn aanwezig in de Krimpenerwaard. Deze kunnen goed worden benut bij het creëren van nieuwe kanoroutes en/of arrangementen. Een aandachtspunt hierbij is het aantal aanlegsteigers. Veel van de aan het water gelegen horecagelegenheden bezitten een aanlegsteiger, maar de meeste zijn niet kanovriendelijk. Voor kanoërs is weinig houvast bij het uitstappen en voor de beginnende kanoër kan dit een hindernis zijn. Uit het onderzoek van de Projectgroep Waterrecreatie KW is ook gebleken dat de huidige kanoroutes vaak geen duidelijk startpunt of overstapplaatsen hebben.

Arrangementen

In de Krimpenerwaard zijn diverse boerderijen en musea gevestigd. Deze bieden verschillende arrangementen aan met betrekking tot activiteiten, eten, rondleidingen en spelen.

Uit het onderzoek van de Toeristische Kanobond Nederland is gebleken dat de onderzochte kanoverhuurders veel overeenkomsten hebben met betrekking tot arrangementen. Daarnaast bieden deze verhuurders andere arrangementen aan met betrekking tot kajakken, waterfietsen, roeien en rondvaarten.

Uit de interviews met succesvolle kanogebieden is naar voren gekomen dat arrangementen met een bijzondere factor het meest populair zijn bij recreanten. Bij elk bedrijf wordt een dergelijk uniek arrangement aangeboden. Alle bedrijven bieden arrangementen aan waarbij de natuur de grootste rol speelt. Daarnaast bieden sommige bedrijven ook arrangementen aan waarbij niet alleen gekanood wordt, maar bijvoorbeeld ook gebruik wordt gemaakt van een fiets of step. Wanneer wordt gevraagd naar de potentie van de Krimpenerwaard, wordt door de geïnterviewden aangegeven dat diverse arrangementen moeten worden aangeboden. Uit de expertmeeting is gebleken dat lokale ondernemers geïnteresseerd zijn in samenwerking voor het opzetten van arrangementen.

De soort recreanten die op de geïnterviewde kanocentra afkomen is vooral afhankelijk van de arrangementen die aangeboden worden. Hierdoor varieert de bijbehorende doelgroep tussen avontuurlijke recreanten, schoolklassen en kinderen, groepen of alle leeftijdscategorieën. Daarnaast lopen de bezoekersaantallen ook sterk uiteen. Dit is namelijk vooral afhankelijk van de beschikbare boten voor verhuur. Het ene bedrijf biedt dit aan als nevenactiviteit, de ander als hoofdactiviteit. De aantallen variëren hierdoor tussen de 30 en 5000 bezoekers per jaar. Ook waar de bezoekers vandaan komen varieert; het ene bedrijf trekt mensen uit het hele land, de ander vooral lokale recreanten of toeristen.

Promotie

De huidige kanocentra bieden weinig promotie. Om de Krimpenerwaard op de kaart te zetten moet veel gebruik worden gemaakt van promotie.

Uit het onderzoek van de Wageningen Universiteit ('Where Are The Canoes – Assessing the potential of Canoeing in het Groene Hart') komt naar voren dat de regionale stakeholders graag een beter georganiseerd netwerk met betrekking tot promotie zien.

Uit de interviews met succesvolle kanogebieden komt naar voren dat gebruik kan worden gemaakt van het internet. Uit de expertmeeting komt naar voren dat de Krimpenerwaard kan meeliften op de bekendheid van het Groene Hart, de TKBN, het watersportverbond en andere grote organisaties.

Uit de expertmeeting is ook gebleken dat een eigen website voor de Krimpenerwaard moet worden opgezet. Daarnaast komt ook naar voren dat gebruik kan worden gemaakt van folders, flyers en adverteren bij horeca, VVV, hotels, B&B's, TKBN en andere grote actieve organisaties. Een knelpunt dat hierbij wordt aangekaart is de mogelijkheid tot een 'wildgroei' aan promotie. Een tweede knelpunt dat wordt aangekaart met betrekking tot promotie is tijd en geld.

Een laatste promotiemiddel dat uit de interviews naar voren komt is het groots opzetten van een kanotocht door de Krimpenerwaard, met activiteiten er omheen en gecombineerd met andere evenementen. Uit de expertmeeting blijkt dat het organiseren van een groot evenement kansen biedt voor het verhogen van de naamsbekendheid en dat het veel geld opbrengt. Ondanks dit advies voeren de geïnterviewde kanocentra nauwelijks promotie uit op het eigen bedrijf. De voornaamste promotie die gebruikt wordt is een website of Facebookpagina. Verder moeten de bedrijven het hebben van mond-tot-mond reclame en flyers verspreiden bij de lokale VVV-kantoren. Voor promotie kan voornamelijk worden meegelift op andere organisaties, bijvoorbeeld Staatsbosbeheer.

Initiatieven vanuit de gemeente Nederlek zorgen voor het betrekken van omringende ondernemers bij het gebied. Voor de betrokken partijen worden bijeenkomsten georganiseerd en een site voor ondernemers onderling wordt opgezet om contact te houden en ideeën uit te wisselen.

Natuur

Het broedseizoen van vogels kan een knelpunt zijn. Hier kunnen oplossingen voor worden bedacht.

Onderhoud watergangen

Uit de interviews is gebleken dat de watergangen grotendeels worden onderhouden door het Waterschap. Dit heeft wel tot gevolg dat niet in alle gevallen de wateren geschikt zijn voor kanovaren. Het doel van het Waterschap met betrekking tot onderhoud van watergangen is namelijk het afvoeren van water.

5 Gewenste situatie

De gewenste situatie voor de Krimpenerwaard als kanogebied is een gebied waar verschillende doelgroepen komen om te kanoën. Kanoën is een middel om de Krimpenerwaard meer op de kaart te zetten. In het gebied zijn voldoende voorzieningen aanwezig en deze worden door de recreanten op een goede manier gebruikt. Kanoën en de natuur gaan goed samen. De recreanten blijven in de kano's en gaan alleen op de aangewezen plekken aan land. Daarnaast zijn leuke arrangementen die populair zijn bij de recreanten aanwezig. Vanuit de kanobedrijven is, behalve kanoën, de mogelijkheid om andere activiteiten te ontwikkelen in de Krimpenerwaard, zoals fietsen of wandelen. De bezienswaardigheden en horecagelegenheden langs de kanoroutes hebben aanlegsteigers die door kanoërs kunnen worden gebruikt. In deze gelegenheden is de mogelijkheid voor kanoërs om zich te vermaken en iets te eten of te drinken. Op de pauzelocties zijn onder andere vuilnisbakken en bankjes voor de kanoërs aanwezig. Bij het start- en eindpunt zijn goede sanitaire voorzieningen en kleedruimtes voor de recreanten. Indien het start- en eindpunt op een andere locatie liggen, wordt vervoer tussen deze locaties geregeld. In het gebied is een grote variatie aan flora en fauna wat door de kanoërs gezien kan worden. De natuur wordt met respect behandeld door de kanoërs. In de Krimpenerwaard is een netwerk aan watergangen die gebruikt kan worden door kanoërs. Langs de kade is bewegwijzering aanwezig zodat de kanoër niet verdwaalt in het gebied. Aan het einde van de dag gaat de kanoër naar huis met het idee dat nog een keer teruggekeerd wordt naar het gebied om te kanoën. In de gewenste situatie wordt kleinschalig gebruikt gemaakt van het gebied, waarbij in het hoogseizoen circa 20-25 kanoërs per dag gebruik maken van de verhuurvoorzieningen. Dit is exclusief de recreanten die een eigen kano meebrengen naar het gebied.

Om dit succesvolle gebied in de Krimpenerwaard te realiseren wordt in dit hoofdstuk gekeken wat de aanwezige en afwezige succesfactoren zijn voor de meest gewenste situatie in de Krimpenerwaard. Dit is een situatie waarin de Krimpenerwaard een succesvol kanogebied wordt.

Aanwezige succesfactoren

De geschiktheid van een kanogebied wordt in paragraaf 3.4 bepaald naar aanleiding van een aantal factoren. Een aantal van deze factoren is al van toepassing op de Krimpenerwaard. Deze worden hieronder kort toegelicht. De factoren waar de Krimpenerwaard nog niet over beschikt worden verder in dit hoofdstuk apart besproken. De succesfactoren waarover de Krimpenerwaard al beschikt zijn:

- Een waterrijke omgeving
De Krimpenerwaard is een waterrijke omgeving. Het gebied bevat veel vaarwegen waar gebruik van kan kan worden gemaakt bij de realisatie van een uitgebreider kanonetwerk.
- Een bijzondere natuur
In de Krimpenerwaard is de Flora- en Faunawet van toepassing. Een deel van de Krimpenerwaard heeft een hoge natuurwaarde en in het gebied komen een aantal beschermde flora- en faunasoorten voor (krabbenscheer, zwarte stern). Daarnaast is de Krimpenerwaard broedgebied voor diverse soorten weidevogels.
- Rustig gebied
De Krimpenerwaard is een rustig gebied. In het gebied is weinig verstoring aanwezig.
- Ruimtelijk gebied
De Krimpenerwaard is een poldergebied en heeft een open landschap.
- Diverse voorzieningen (aanlegsteigers, wegwijzers, horecagelegenheden, parkeergelegenheden e.d.)
In de Krimpenerwaard zijn meerdere voorzieningen aanwezig die voor kanovaarders gebruikt kunnen worden. Zo zijn aanlegsteigers en parkeergelegenheden bij de kanobedrijven beschikbaar.

- Diverse bezienswaardigheden

In het gebied zijn diverse bezienswaardigheden die goed in het algemene beeld van een polder passen. Dit zijn gemalen, molens, sluizen en verschillende soorten boerderijen.

- Diverse andere activiteiten

Verschillende manieren van recreatie zijn mogelijk in de Krimpenerwaard. Diverse goed bewegwijzerde fietsroutes van 28 kilometer tot 50 kilometer zijn uitgestippeld. Daarnaast zijn wandelroutes uitgezet en zijn informatieborden in het gebied aanwezig bij onder andere bezienswaardigheden.

Afwezige succesfactoren

In paragraaf 3.4 is bepaald wat de factoren zijn die een kanogebied geschikt maken om in te kanoën. Enkele van deze factoren zijn gewenst voor een succesvol kanogebied maar nog niet aanwezig in de Krimpenerwaard. Hieronder worden deze factoren genoemd en de mogelijke aanpassingen die gedaan kunnen worden om van de Krimpenerwaard een succesvol kanogebied te maken.

- Lang netwerk vaarwegen

Om de kanoërs van de grootte van de Krimpenerwaard te laten genieten is een lang netwerk van vaarwegen gewenst. Hierbij worden de huidige watergangen met elkaar verbonden en zijn de aanwezige obstakels opgelost. Een lang netwerk van verschillende lengtes aan vaarwegen ontstaat op deze manier. Obstakels die de vaarwegen van elkaar scheiden zijn onder andere lage bruggen en ondoordringbare watergangen. Een lang netwerk houdt in dat verschillende routes van minimaal 7 kilometer mogelijk zijn.

- Voorzieningen

In de meest gewenste situatie zijn alle knelpunten die bestaan aangepakt en opgelost. Ook zijn voldoende voorzieningen aangelegd voor kanovaarders. Dit houdt onder andere in dat de nieuwe kanoroutes duidelijk worden aangegeven met behulp van voldoende goede bewegwijzering, zodat recreanten gemakkelijk de routes kunnen volgen. Kleedruimtes bij de kanoverhuurders, voldoende rustplaatsen op de routes (om de 1000 meter) met picknickplaatsen, voldoende overdraagvoorzieningen, kanosteigers en informatieborden langs of bij de routes. Indien het start- en eindpunt van de route op een andere locatie gevestigd zijn, kan hiertussen vervoer worden aangeboden. Dit komt voor wanneer het vervoer van de recreanten bij het verhuurbedrijf blijft staan.

- Bescherming

In de meest gewenste situatie ontstaat een goede balans tussen recreatie en beschermde diersoorten/broedgebieden. De recreanten kunnen genieten van de kano-ervaring, zonder hierbij de aanwezige diersoorten te verstoren. Bij het aanleggen van de kanoroutes wordt ervoor gezorgd dat de kanoërs geen bedreiging vormen voor de beschermde diersoorten/broedgebieden.

- Samenwerking

In de meest gewenste situatie ontstaat een samenwerkingsverband tussen de kanocentra en andere belanghebbende in het gebied. Dit houdt in dat alle stakeholders daarbij positief gestemd zijn over het realiseren van een succesvol kanogebied in de Krimpenerwaard. Hierbij kan worden gedacht aan samenwerking tussen de kanobedrijven en boerderijen of horecagelegenheden in de Krimpenerwaard bij het aanbieden van arrangementen. Campings of hotels voor overnachtingen in de directe omgeving.

- Verhuur

Uit de inventarisatie ten aanzien van kanoarrangementen in Nederland is geconstateerd dat elke verhuurder minimaal drie verschillende kano's aanbiedt, namelijk een eenpersoons- en tweepersoons kano en een driepersoons Canadese kajak. Het is dus wenselijk dat dit door alle aanwezige kanocentra wordt aangeboden. Daarnaast worden in de meest gewenste situatie niet alleen kano's, maar ook kajaken, waterfietsen, roeiboten en rondvaarten aangeboden. Op deze manier worden ook meerdere vormen van recreatie aangeboden. Bij

het startpunt kan tevens een kaart worden verkregen met fiets- en wandelroutes en mogelijkheden tot het huren van fietsen.

- Promotie

In de meest gewenste situatie heeft de Krimpenerwaard een goede promotie. Voorbeelden hiervoor zijn dat de Krimpenerwaard een eigen website heeft, met daarop aparte pagina's voor de kanocentra en boerderijen die arrangementen aanbieden voor kanovaarders en verdere informatie. Daarnaast is een Facebooklink geïntegreerd in de website, waardoor bezoekers van de website naar de Facebookpagina van de Krimpenerwaard en de kanocentra door kunnen linken.

De lokale VVV-kantoren bieden flyers en brochures aan van de kanocentra en andere arrangementen in de Krimpenerwaard. Eens per jaar wordt tevens een evenement georganiseerd. Hierbij worden wedstrijden georganiseerd en allerlei activiteiten voor verschillende leeftijdscategorieën. Op deze manier komt een breed publiek naar de Krimpenerwaard en wordt het gebied jaarlijks op de kaart gezet.

- Arrangementen

Uit de analyse van arrangementen die succesvolle kano-ondernemers aanbieden blijkt dat kanovaarders rust en ruimte wensen, maar daarnaast ook van veel gemakken voorzien willen zijn. Daarnaast willen de kanoërs graag arrangementen die een bijzondere beleving aanbieden. Tijdens het varen op het water worden op verschillende plaatsen informatieborden geplaatst die informatie bieden over het gebied, aanwezige sluizen en oude bouwwerken. De recreant kan deze informatie lezen, maar heeft ook de keuze hieraan voorbij te varen. Om bepaalde doelgroepen te stimuleren om naar de Krimpenerwaard te komen, kunnen speciale arrangementen aangeboden worden die aansluiten bij de wensen van de doelgroepen.

- Onderhoud watergangen

Het onderhoud wordt geregeld door het Waterschap. Hierbij zorgen de doelen van het Waterschap niet voor problemen binnen het recreatiegebied.

Aan meerdere afwezige succesfactoren wordt op dit moment gewerkt volgens het vastgestelde plan van G.Z-H.

- Er wordt onderzocht of het mogelijk is om een netwerk van vaarwegen aan te leggen op langere termijn.
- Er worden meerdere voorzieningen aangelegd voor kanovaarders. Onder andere kanosteigers, in- en uitstapplaatsen bij obstakels, rustgelegenheden
- Een gedeelte van de promotiemogelijkheden worden al ondernomen door de ondernemers in de omgeving. Momenteel bestaat al een website en Facebookpagina over de Krimpenerwaard en de mogelijke activiteiten in de omgeving. De promotie heet "Welkom in de Waard". Een idee is om hierbij aan te sluiten zodat een overzicht blijft van de promotie van de Krimpenerwaard.

Daarnaast zijn nog enkele factoren naar voren gekomen die zeer belangrijk zijn bij de gewenste situatie in de Krimpenerwaard. Deze factoren zijn op dit moment nog niet aanwezig in het gebied.

- Het gebied moet goed bereikbaar zijn en daarnaast moeten goede parkeerplaatsen aanwezig zijn voor de recreanten. Op dit moment is de Krimpenerwaard niet uit de gehele omgeving optimaal bereikbaar.
- Er moeten steigers en in- en uitstapplekken door het gehele gebied worden aangelegd. Momenteel zijn al plannen aanwezig om deze aan te leggen.
- De watergangen en de waterkwaliteit moeten goed onderhouden worden. Dit is van belang om de waterrijke omgeving van de Krimpenerwaard aantrekkelijk te houden.

- De kanoroutes in de Krimpenerwaard moeten duidelijk aangegeven zijn. De huidige bewegwijzering in het gebied is niet goed onderhouden en voldoet niet meer. Deze zullen vervangen moeten worden.
- Andere activiteiten mogelijk in en rond de Krimpenerwaard. In een aantrekkelijk gebied is het mogelijk om andere activiteiten te ontplooiën behalve kanoën. Een voorbeeld hiervan zijn de mogelijkheid om het gebied met een roeiboot te verkennen of per fiets.
- De bruggen van de Krimpenerwaard moeten op meerdere plaatsen worden verhoogd. Een groot gedeelte van de Krimpenerwaard is op dit moment afgesloten voor kanovaarders omdat de bruggen te laag zijn.
- Geen gemotoriseerde waterrecreatie in het gebied. Dit omdat de regels die voor deze vaartuigen gelden vaak niet te handhaven zijn.

6 Van huidige naar gewenste situatie

De huidige situatie in de Krimpenerwaard voor kanovaarders is aan het veranderen. G.Z-H heeft een plan opgesteld om het gebied aantrekkelijker te maken voor kanovaarders. Dit plan is goedgekeurd en wordt binnenkort uitgevoerd. Onder dit plan vallen onder andere het aanleggen van in- en uitstapplaatsen, het plaatsen van kanosteigers op meerdere locaties langs de route en het realiseren van pauzelocties. De doelgroep waar op gefocust wordt zijn scholen met kinderen van 6 tot 15 jaar en gezinnen met kinderen.

In het vorige hoofdstuk zijn de factoren die nodig zijn voor een succesvol kanogebied benoemd. Enkele van deze factoren zijn op dit moment afwezig in de Krimpenerwaard. Hieronder worden deze factoren besproken en wat de mogelijkheden zijn om deze factoren te verbeteren.

Lang netwerk van vaarwegen

De Krimpenerwaard heeft nog geen lang netwerk van vaarwegen die geschikt zijn voor kanovaarders. Onder een lang netwerk wordt verstaan dat meerdere routes van meer dan 7 kilometer mogelijk moeten zijn. Veel watergangen lopen door het gebied, maar deze zijn niet met elkaar verbonden. De knelpunten die verhinderen dat alle watergangen geschikt zijn voor kanovaarders zijn obstakels zoals te lage bruggen of de waterwegen zijn te ondiep voor kanovaarders. Door de bruggen op te hogen, die nu niet passeerbaar zijn voor kanovaarders kunnen meerdere watergangen met elkaar verbonden worden. Helaas is het niet mogelijk om alle bruggen op te hogen, omdat de bruggen gebruikt worden door agrariërs en daardoor lager moeten zijn dan de minimale afmeting om met een kano onderdoor te kunnen varen. Een alternatief dat hiervoor geboden kan worden is het aanleggen van meerdere overdraagplaatsen. Op deze manier worden de obstakels omzeild. Het G.Z-H is van plan om dit op meerdere locaties in de Krimpenerwaard te doen. Het wordt echter niet bij alle obstakels gedaan waardoor geen lang netwerk voor kanovaarders zal ontstaan.

Sommige van de watergangen zijn te ondiep of dichtgegroeid voor kanovaarders om doorheen te gaan. Een van de oorzaken hiervan is eutrofiëring van het water. Om deze problemen op te lossen en de watergangen toegankelijk te maken voor kanovaarders zal vaker moeten worden gebaggerd in het gebied en/of zullen de boeren minder meststoffen moeten gebruiken op hun land om uitspoeling te voorkomen.

Het extra baggeren van de watergangen zal door het waterschap of de particulieren eigenaren moeten gebeuren. Hier zijn echter geen verplichtingen voor. Over de waterkwaliteit moeten goede afspraken gemaakt worden. Omdat de verantwoordelijkheid van het baggeren bij niemand ligt zal het baggeren ingepast moeten worden in verdienmodellen. Op deze wijze wordt het baggeren ondergebracht bij de overige werkzaamheden en is het een van de manieren om de kanorecreatie mogelijk te houden en indirect aan te verdienen. Indien de Krimpenerwaard een groot vaarnetwerk heeft kunnen in Gouderak, Krimpen aan den IJssel, Stolwijk en Berkenwoude kanoverhuurbedrijven geopend worden. Op deze manier is het mogelijk de kanoroutes in de Krimpenerwaard makkelijker bereikbaar en toegankelijker te maken voor een groter publiek.

Diverse voorzieningen

Niet alle voorzieningen die nodig zijn voor kanovaren zijn op dit moment in de Krimpenerwaard aanwezig. De voorzieningen die gewenst zijn in een kanogebied zijn in- en uitstapplaatsen, passages bij obstakels, sanitaire voorzieningen, parkeergelegenheid, informatie over de directe omgeving, gedragsregels voor recreanten, bewegwijzering op het water en voldoende rustplaatsen. Deze voorzieningen zullen moeten worden aangelegd om van de Krimpenerwaard een succesvol kanogebied te maken.

Momenteel zijn de huidige kanoroutes in de Krimpenerwaard wel bewegwijzerd, maar deze routes bevatten echter geen duidelijke start- en eindpunten. Daarnaast zijn deze bewegwijzeringsborden niet goed onderhouden. Deze zullen moeten worden vervangen. Dit zal gebeuren volgens het plan

van G.Z-H. Daarnaast missen ook gewenste overdraagvoorzieningen op de routes bij obstakels. Om het gebied aantrekkelijker te maken voor recreanten moeten meer overdraagvoorzieningen en rustplaatsen gerealiseerd worden. Deze voorzieningen zijn opgenomen in het plan van G.Z-H. Daarnaast kunnen bij de verhuurbedrijven kleedruimtes en sanitaire voorzieningen worden gerealiseerd. Ook missen voorzieningen als kanosteigers, informatieborden langs of bij de routes en picknicktafels en afvalbakken op de rustplaatsen. Wanneer het start- en eindpunt van de route op een andere locatie gevestigd zijn, kan hiertussen vervoer worden aangeboden. Het is de vraag of de mogelijkheid hiervoor bestaat bij de aanwezige kanocentra.

Diverse arrangementen

Om recreanten naar de Krimpenerwaard te trekken om te kanovaren moeten diverse aantrekkelijke arrangementen worden aangeboden. Arrangementen die ervoor zorgen dat de recreanten terugkomen naar het gebied. Voorbeelden van mogelijke aantrekkelijke arrangementen zijn deze waarbij bestaande bezienswaardigheden bezocht worden. Het gaat dan om lokale boerderijen waar de mogelijkheid is om rond te kijken maar ook om van de voorzieningen gebruik te maken. In de Krimpenerwaard zijn diverse boerderijen en musea gevestigd. Deze bieden verschillende arrangementen aan met betrekking tot activiteiten, eten, rondleidingen en spelen. Daarnaast kunnen diverse arrangementen aangeboden worden die geschikt zijn voor kinderen, zoals speciale kinderarrangementen voor kinderfeestjes en excursies door de Krimpenerwaard.

Om het gebied aantrekkelijker te maken voor dagrecreanten kunnen arrangementen aangeboden worden door de kanoverhuurders in het gebied. De kanoverhuurders, Kanocentrum Haastrecht en Kanocentrum Loetbos, bieden momenteel alleen kanoboten aan voor de verhuur. Het maken van arrangementen kan in combinatie met lokale boeren eventueel gerealiseerd worden.

Om in de Krimpenerwaard een succesvol kanogebied te realiseren moeten passende arrangementen worden opgesteld. Deze passende arrangementen komen voort uit de analyse van succesvolle arrangementen uit heel Nederland. Hieronder worden een aantal succesvolle en kansrijke arrangementen toegelicht en wordt gekeken naar de toepasbaarheid in de Krimpenerwaard.

- Een arrangement dat in de Achterhoek verzorgd wordt is een tocht over de rivieren en beken in Berkel en de Oude IJssel. Deze tocht biedt veel natuur langs de oevers. Daarnaast is daar veel cultuur te bezoeken in de oude stadjes en dorpjes.
In de Krimpenerwaard is een gelijksoortige route niet mogelijk. Wel kunnen arrangementen opgezet worden waarbij het bezichtigen van cultuurwaarden inbegrepen is. Daarnaast kunnen andere bezienswaardigheden in het gebied betrokken worden bij nieuwe arrangementen.
- De Euregio Kanorally is een evenement waar veel kanoërs op af komen. Dit is een tocht waarbij veel activiteiten georganiseerd worden. Een dergelijk evenement levert veel kanoërs op in het gebied, maar wel binnen een kort tijdsbestek. Een dergelijk evenement zou met regelmaat moeten worden georganiseerd. Het grootste voordeel hiervan is dat promotie van het gebied wordt gemaakt bij een grote groep potentiële kanoërs.
- De '8 van Aar kanoroute' is een arrangement dat bestaat uit een tocht langs dorpen in de omgeving van Ter Aar en Alphen aan den Rijn en leidt langs vele polders. Het grootste voordeel van deze route is de uitstekende bewegwijzering.
- De organisatie Kanokay biedt arrangementen aan waarbij grotere groepen zoals schoolklassen terecht kunnen. Soortgelijke arrangementen zijn in de Krimpenerwaard mogelijk door bijvoorbeeld excursies te organiseren en educatie en recreatie te combineren. Het organiseren van rondleidingen door de omgeving per kano door de beheerder of een gids is een mogelijkheid om het kanoën in de Krimpenerwaard te promoten en toegankelijker te maken.

De arrangementen moeten voldoen aan het varen door de natuur, waarbij rust en ruimte centraal staan. Verder zijn veel combinaties mogelijk. Het gaat dan om combinaties met de aanwezige culturele waarden en met de huidige horecagelegenheden en boerderijen. Ook zijn combinaties met bestaande evenementen in de Krimpenerwaard mogelijk. Een mogelijk evenement wat met betrekking tot het kanovaren georganiseerd kan worden is een dagtocht waarbij veel activiteiten naar het gebied worden gehaald. Publiek uit de wijde omgeving komt om deel te nemen aan het evenement en hiermee wordt het gebied jaarlijks weer op de kaart gezet. Evenementen kunnen worden georganiseerd met behulp van verschillende partijen uit het gebied die belang hebben bij een dergelijk evenement. Hierbij kan de Euregio Kanorally als voorbeeld en inspiratie gebruikt worden samen met het Regenboogevenement dat voor overige waterrecreatie georganiseerd wordt in het Groene Hart.

Hiernaast kan door de kanoverhuurders ingezet worden op het aantrekken van grote groepen. Voorbeelden hiervan zijn scholen en rondleidingen door het gebied met de beheerder. Het aangeven van de routes met borden zal door klanten worden gewaardeerd omdat een kaart in de kano dan niet meer nodig is.

Een belangrijk knelpunt dat bij de realisatie en bij het ontwerpen van het nieuwe Krimpenerwaard kan spelen is weerstand van omwonenden en lokale ondernemers. Grote aantallen recreanten in het gebied kunnen hinder en overlast veroorzaken. De Krimpenerwaard heeft een heel rustig en stil imago en veel bewoners willen dat wellicht zo behouden. Een ander aspect is dat de natuur te lijden heeft onder een hogere recreatiedruk. Dit kan schadelijke gevolgen hebben voor bijvoorbeeld de weidevogelstand.

Een ander belangrijk knelpunt is de financiering. Wanneer niet voldoende financiering ter beschikking wordt gesteld zal een verbreding van het kanonetwerk hinder ondervinden.

Voor het project “welkom in de Waard” zijn enkele lokale ondernemers benaderd. Deze zien geen problemen om samen te werken bij het maken van arrangementen. Wel zal op moeten worden gelet dat niet te veel recreanten in het gebied komen. Dit kan worden voorkomen door een beperkt aantal kano's te verhuren in de Krimpenerwaard.

Bescherming

In de Krimpenerwaard komen meerdere beschermde diersoorten en broedgebieden voor diverse weidevogels voor. De Flora- en Faunawet is van kracht in de Krimpenerwaard. Om de problemen die hieruit voort kunnen komen op te lossen zijn meerdere opties te overwegen. Zo is het vastleggen van een vaarroutenetwerk van belang. Hierdoor komen kanovaarders niet in verstoringsgevoelige wateren. Het afsluiten van deze verstoringsgevoelige wateren is een tweede optie. Een derde optie om problemen met de Flora- en Faunawet te voorkomen is een goede communicatie naar de gebruikers van het kanonetwerk om op deze manier rustig gedrag te stimuleren. Daarnaast kunnen broedgebieden van weidevogels worden verborgen achter een hoge oeverbegroeiing. Weidevogels worden minder verstoord als oeverbegroeiing een zekere hoogte heeft bereikt. Op dit moment wil de G.Z-H kijken of de kanovaarders uit de beschermde gebieden kunnen worden geweerd met voorlichting en verbodsborden. Indien dit niet werkt zullen de watergangen worden afgesloten met bijvoorbeeld een balk die dwars over de watergang wordt gelegd.

De combinatie van natuurbescherming en het organiseren van groepsarrangementen is mogelijk door de groepsarrangementen langs de minder gevoelige delen van de Krimpenerwaard te leiden. De weides met de meeste broedvogels worden dan ontzien. Voor de overige natuur is het grootste probleem de verstoring. Zolang de kanovaarders op het water blijven en niet aan land gaan zal de meeste verstoring niet van belang zijn voor de natuur.

Enkele watergangen die deel uit maken van het kanonetwerk worden in de zomer versperd door plantengroei. Kanovaren in deze wateren zal in de zomer hierdoor worden bemoeilijkt, dan wel onmogelijk worden. Wanneer de watergangen één keer per jaar worden opgeschoond, wordt de

doorgang voldoende bevorderd. In overleg met de waterbeheerder van het gebied, het Hoogheemraadschap, moet worden gekeken wat de mogelijkheden zijn.

Samenwerking

Gezinnen met kinderen en schoolklassen worden als potentiële doelgroepen gezien voor de kanoverhuur en –routes van de Krimpenerwaard. Daarom is voorgesteld om een aantal routes in het gebied als belevingsroutes te ontwikkelen. Dit geldt bijvoorbeeld voor ‘de Loetroute’. Hierbij zijn een aantal voorzieningen die gerealiseerd moeten worden, zoals aanlegplekken op eilanden die alleen per kano bereikbaar zijn, mogelijkheid om takkenhutten te bouwen op eilanden in de route en overhangende wilgen over de route. Deze voorstellen maken de route aantrekkelijker voor recreanten, omdat de Krimpenerwaard een poldergebied is en maken de route dus uniek voor het gebied. Voor de realisatie van een belevingsroute is het belangrijk dat alle knelpunten hiervoor worden opgelost. Tussen kanocentra en basisscholen moet een samenwerking ontstaan, maar ook tussen alle andere belanghebbenden in het gebied. Het is belangrijk dat nieuwe arrangementen worden opgesteld waar meerdere stakeholders baat bij hebben. Nieuwe en uitgebreidere arrangementen kunnen worden gemaakt wanneer boerderijen in het gebied meewerken aan deze arrangementen. In de Krimpenerwaard worden op het moment al diverse vormen van recreatie aangeboden, zoals bewegwijzerde fiets- en wandelroutes. Daarnaast bieden diverse boerderijen en musea in de omgeving arrangementen aan met betrekking tot lunches en rondleidingen.

Om aan de toenemende marktvraag van consumenten naar rust, ruimte, recreatie en lekker eten te voldoen, kunnen boerenbedrijven zich gaan uitbreiden door gebruik te maken van multifunctionele landbouw. Multifunctionele landbouw combineert agrarische productie met één of meerdere nieuwe functies als recreatie. Wanneer de boerderijen geen belang zien in deze uitbreiding of samenwerking, wordt het moeilijk om uitgebreide arrangementen aan te bieden.

In het gebied zijn verschillende horecagelegenheden gevestigd die benut kunnen worden bij het creëren van nieuwe kanoroutes en arrangementen. Daarnaast kunnen ook de al aanwezige campings, logies en hotels worden benut. Helaas kunnen geen nieuwe horecagelegenheden worden gerealiseerd doordat het een poldergebied is. Nieuwe horecagelegenheden zouden dan alleen via het water bereikbaar zijn, en dus niet bereikbaar voor andere bezoekers van buitenaf.

Huidige campings, logies en hotels kunnen meewerken aan de uitbreiding van arrangementen en het opzetten van nieuwe arrangementen.

Door meer uitgebreide arrangementen aan te bieden, kunnen recreanten een kanotocht in de Krimpenerwaard combineren met andere activiteiten en eventuele overnachtingen.

Verhuur

Om zo gevarieerd mogelijke arrangementen aan te bieden, kunnen kanocentra behalve kano's ook kajakken, waterfietsen, roeiboten en rondvaarten aanbieden. Daarnaast kunnen bij de kanocentra in de brochures en folders fiets- en wandelroutes aangeboden worden vanaf het startpunt van een kanoroute.

Promotie

Momenteel wordt niet veel aan promotie gedaan. Beide kanocentra hebben een website en een Facebookpagina, welke beter bijgehouden kunnen worden. Zo kan een wekelijks nieuwsbericht op de website geplaatst worden en dagelijks een update op de Facebookpagina in het seizoen. Wanneer hier actiever mee om wordt gegaan, worden meer volgers verkregen en wordt naamsbekendheid opgebouwd. Daarnaast kunnen meer sociale mediakanalen gebruikt worden. In de berichtgeving op de website en via de Facebookpagina kan ingespeeld worden op de doelgroep, 6-15 jarigen en gezinnen met kinderen. De berichtgeving kan zich daarnaast richten op een bepaald thema, afhankelijk van het seizoen. Tevens kunnen de bedrijven flyers of brochures van de te varen routes vanaf het bedrijf beschikbaar stellen via de website, zodat het publiek deze kan downloaden. Kansen worden gemist die gemakkelijk benut kunnen worden.

Daarnaast moet een gezamenlijke website gerealiseerd worden. Dit kan door de Krimpenerwaard zelf ontwikkeld en bijgehouden worden, maar hier kan ook een externe partij voor ingeschakeld worden die de website ontwerpt en bijhoudt. Uiteraard zijn hier wel kosten aan verbonden. Deze kosten kunnen door alle bedrijven die een vermelding wensen te krijgen op de gezamenlijke website gedeeld worden. Hiervoor moeten uiteraard duidelijke afspraken gemaakt worden welke partij vanuit de Krimpenerwaard dit gaat regelen.

Om de flyers en brochures in de VVV-kantoren te krijgen, moeten deze jaarlijks up to date gemaakt worden en opnieuw worden gedrukt, zodat de juiste informatie op de flyers en brochures vermeld staat. Het project “Welkom in de Waard” is hier al gedeeltelijk mee bezig. Hierbij kan worden aangesloten om de promotie en projecten in het gebied overzichtelijk te houden en te voorkomen dat de organisaties langs elkaar heen gaan werken.

7 Advies

Bekend is hoe de huidige situatie wat betreft kanovaren in de Krimpenerwaard is en wat de gewenste situatie is. In het hoofdstuk 'Van huidige naar gewenste situatie' is beschreven wat de mogelijkheden zijn om van de Krimpenerwaard een succesvol kanogebied te maken. Niet alle aspecten uit de gewenste situatie kunnen op de Krimpenerwaard worden toegepast. Toch worden in het gebied kansen gemist. In dit advies wordt beknopt weergegeven wat de projectgroep denkt dat gerealiseerd kan worden om de Krimpenerwaard tot een succesvol kanogebied te maken. Hierbij is rekening gehouden met de haalbaarheid van deze mogelijkheden. De punten die geadviseerd worden zijn weergegeven in een stappenplan waarbij onderscheid gemaakt wordt tussen korte termijn en lange termijn.

7.1 Korte termijn

Voorzieningen aanpassen

Verschillende veranderingen kunnen aangebracht kunnen worden op de routes in het gebied, die vooral aantrekkelijk zijn voor de doelgroep, 6-15 jarigen en gezinnen met kinderen. Kleedruimtes en sanitaire voorzieningen kunnen worden aangelegd bij de huidige en eventuele nieuwe kanocentra. In deze voorzieningen moet worden geïnvesteerd. Dit kan worden terugverdiend door een combinatie van mogelijkheden. Voorbeelden hiervan zijn kluisjes, ijskraam (in de zomer), broodjeskraam en drinken. Daarnaast wordt geadviseerd meer rustplaatsen met picknickplaatsen, kanosteigers en informatieborden langs of bij de routes te realiseren. Tevens kunnen meer overdraagvoorzieningen worden aangelegd. Dit ook ter compensatie van te lage bruggen, die niet kunnen worden opgehoogd. Geadviseerd wordt om vervoer aan te bieden wanneer het start- en eindpunt van een route zich op een andere locatie bevinden. Overleg met aanwezige kanocentra is nodig om de mogelijkheden hiervoor te bepalen. Geadviseerd wordt om wat betreft pauzeplaatsen minimaal één pauzeplaats op de helft van de route te plaatsen met hierbij een goede aanlegsteiger, een afvalbak en bank.

Daarnaast wordt geadviseerd ook rekening te houden met de wensen van de recreanten ten aanzien van recreatiemotieven. De natuur en rust moeten in stand worden gehouden. Daarnaast moet worden gezorgd voor een veilig gevoel op de aanleglocaties en moeten bepaalde stukken water worden opengesteld voor recreanten om in te zwemmen.

Horecagelegenheden in het gebied kunnen worden benut bij het creëren van nieuwe routes en/of arrangementen. De aanwezige aanlegsteigers moeten hierbij allen kanovriendelijk zijn of worden gemaakt. Voor de horecavoorzieningen die niet direct aan het water liggen kan een steiger aangelegd worden met hierbij een pad naar de horecagelegenheid toe. Alle huidige en nieuwe kanoroutes in de Krimpenerwaard moeten een duidelijk start- en eindpunt hebben en daarnaast duidelijke overstapplaatsen.

Toepassen succesfactoren

Bij het uitzetten van nieuwe kanoroutes in de Krimpenerwaard zal rekening moeten worden gehouden met factoren die een kanoroute aantrekkelijk maken voor recreanten. De Toeristische Kanobond Nederland heeft hier onderzoek naar gedaan. Hieruit zijn meerdere aspecten gekomen waar een kanoroute rekening mee moet houden om aantrekkelijk te zijn voor recreanten. Onderstaande punten zijn niet in dit verslag besproken, maar bij het realiseren van een succesvol kanogebied in de Krimpenerwaard moet hier wel rekening mee worden gehouden:

- Hoe de vaarroute landelijk/toeristisch in het landschap ligt;
- De aanwezigheid van andere gebruikers van het vaarwater;
- De lengte van de kanoroutes;
- Het beheer van de kanoroutes.

Daarnaast zijn in dit verslag factoren opgesteld waar een gebied over moet beschikken om een succesvol kanogebied te worden. Factoren waar veel in behaald kan worden zijn: een lang netwerk aan vaarwegen, diverse voorzieningen en diverse arrangementen.

Promotie richting doelgroep

In de Krimpenerwaard moet een beter georganiseerd netwerk met betrekking tot promotie ontstaan. Om uit omringende gebieden kanohuurders aan te trekken, kan gebruik worden gemaakt van diverse vormen van promotie. De aanwezige boerenbedrijven, musea, kanoverhuurders, logies en hotels kunnen een rol spelen in het aantrekken van kanohuurders naar het gebied door middel van het maken en verspreiden van promotie. Aangezien volgens onderzoek de meeste watersporters zich in de leeftijdscategorie 6-15 jaar bevinden en de tweede grootste groep 16-34, wordt geadviseerd de doelgroep scholen en gezinnen met kinderen te benaderen. Kanovaren wordt als niet 'trendy' gezien en hier moet rekening mee worden gehouden in de manier waarop promotie wordt gemaakt richting de doelgroep.

Qua promotie is het voornaamste advies om een gezamenlijke website voor de Krimpenerwaard op te stellen, met daarop aparte pagina's voor de kanocentra en boerderijen die arrangementen aanbieden voor de kanovaarders. Om tijd te sparen kan dit door een ervaren externe partij gerealiseerd en onderhouden worden. De kosten hiervoor kunnen verdeeld worden over de partijen die een vermelding op de website wensen te krijgen. Hiervoor wordt geadviseerd een bijeenkomst te organiseren met alle belanghebbenden in het gebied en hier duidelijke afspraken over te maken tijdens het gesprek. Dit gesprek zou dan half jaarlijks of jaarlijks moeten plaatsvinden.

Daarnaast adviseert de projectgroep om flyers en brochures aan te bieden met betrekking tot de aangeboden arrangementen. Om de flyers en brochures goed verspreid en op voorraad te houden in de VVV-kantoren wordt geadviseerd afspraken te maken met een vormgever en drukker. Zo kunnen wijzigingen aan de flyers en brochures simpel aangebracht worden indien dit nodig is. Ook kan dan een gewenst aantal flyers of brochures opnieuw gedrukt worden en verspreid worden naar waar dit gewenst is. Promotie kan tevens worden gemaakt via een Facebookpagina, mond-tot-mond reclame en daarnaast adverteren bij horeca, VVV, hotels, B&B's, TKBN en andere grote actieve organisaties.

Met betrekking tot promotie kan worden meegelift met andere organisaties. Zo kan de Krimpenerwaard meeliften op de bekendheid van het Groene Hart, de TKBN, het watersportverbond en andere grote organisaties.

Om een 'wildgroei' aan promotie te voorkomen moeten de verschillende promotie-initiatieven worden gebundeld. Daarnaast moet onderzocht worden welke belanghebbenden hier tijd en geld in willen steken.

Het organiseren van een groot evenement biedt kansen voor het verhogen van de naamsbekendheid en brengt daarnaast geld op.

Lang netwerk vaarwegen creëren

Om een nieuw kanonetwerk te realiseren wordt geadviseerd het huidige netwerk goed in kaart te brengen voor de potentiële kanovaarders en obstakels zo veel mogelijk te verhelpen of anderszins op te lossen. Met een lang netwerk aan vaarwegen wordt bedoeld dat het mogelijk is om routes van minimaal 7 kilometer te varen. Veel watergangen liggen in het gebied, maar deze zijn niet met elkaar verbonden. Geadviseerd wordt de vaarwegen uit te breiden door de wateren met elkaar te verbinden. Indien mogelijk wordt geadviseerd om bruggen lager dan 0,80 meter op de route op te hogen, om zo de vaarwegen toegankelijker te maken. Wanneer dit niet mogelijk is, kunnen als alternatief meerdere overdraagplaatsen worden gerealiseerd. Op deze manier worden de obstakels omzeild en kan een lang netwerk aan vaarwegen ontstaan.

Samenwerking realiseren tussen ondernemers

In het kader van promotie is het van belang dat samenwerkingen tot stand komen omdat op deze wijze het grootste aantal potentiële kanoërs benaderd kan worden. Hierbij is het belangrijk dat beide partijen in gesprek gaan over de mogelijkheden. Om tot een goede samenwerking te komen kunnen de kanocentra arrangementen opstellen die geschikt zijn voor verschillende leeftijdscategorieën. Daarnaast kan bijvoorbeeld een prijsafsprake gemaakt worden als bepaalde doelgroepen met regelmaat een excursie komen doen of komen kanoën. Arrangementen kunnen worden aangeboden tegen gereduceerd groepstarief.

Ondernemers uit de Krimpenerwaard kunnen daarnaast regelmatig bijeenkomsten organiseren, waarbij ondernemers gesprekken voeren over mogelijkheden, verantwoordelijkheden en de gang van zaken. Deze bijeenkomsten zorgen ervoor dat alle ondernemers op de hoogte blijven van de voortgang van het gebied en kan een goede samenwerking tussen de betrokken partijen in stand gehouden worden.

Gedragsregels vaststellen

De projectgroep adviseert om het vaarroutenetwerk duidelijk vast te leggen, om ervoor te zorgen dat kanovaarders niet in verstoringsgevoelige wateren terecht komen en de natuur verstoren/beschadigen. Daarnaast is het gewenst om een goede communicatiestrategie op te stellen tegenover de kanovaarders en rustig gedrag te stimuleren. Dit kan worden gedaan door informatie hierover te geven in brochures en folders die worden aangeboden aan de recreanten vanuit de kanoverhuurbedrijven. Wanneer deze gedragsregels niet helpen kan overgegaan worden naar afsluiting van wateren.

Overleg mogelijkheden arrangementen

Meer uitgebreide arrangementen moeten worden aangeboden door kanoverhuurders in het gebied. Hierbij kan worden samengewerkt met boerderijen en musea. Ook reeds bestaande horecagelegenheden, campings, logies en hotels kunnen worden benut bij de uitbreiding van deze arrangementen.

Boerderijen kunnen daarnaast worden aangespoord om uit te breiden en gebruik te maken van multifunctionele landbouw, waarbij agrarische productie wordt gecombineerd met recreatie. Mogelijke voorbeelden van uitbreiding zijn het toevoegen van een eetcafé aan het bedrijf, het bieden van streekproducten of het bieden van overnachtingsmogelijkheden (campings). De projectgroep adviseert om deze boerderijen te informeren over de voordelen van een goede samenwerking met betrekking tot het aanbieden van arrangementen.

7.2 Lange termijn

Arrangementen ontwikkelen

Op de lange termijn wordt geadviseerd een breed assortiment aan arrangementen te ontwikkelen. Zo zijn meerdere mogelijkheden beschikbaar voor verschillende doelgroepen. Met een breed assortiment wordt bedoeld dat voor zowel de kanoër die van de natuur en de rust geniet, als de avontuurlijke kanoër, arrangementen aanwezig zijn. Door verschillende arrangementen te ontwikkelen raakt een breed publiek geïnteresseerd in de Krimpenerwaard als kanogebied. Zo kunnen speciale arrangementen aangeboden worden met betrekking tot kinderen en excursies.

Daarnaast wordt geadviseerd regelmatig evenementen te organiseren om een breder publiek aan te trekken. Hierbij kunnen meerdere belanghebbenden vanuit het gebied betrokken worden die baat hebben bij een dergelijk evenement. Een advies is om te onderzoeken of een evenement organisatorisch mogelijk is in het gebied en of het gebied deze hoge recreatiedruk aan kan.

Om het gebied nog aantrekkelijker te maken voor kanorecreanten is het advies om de omgeving en de aanwezige bezienswaardigheden te betrekken bij de arrangementen. Door het openstellen en betrekken van de bezienswaardigheden dient dit als trekpleister maar ook als reclame en wellicht inkomsten voor de lokale economie.

Hier worden enkele voorbeelden gegeven van arrangementen die opgezet kunnen worden om het gebied aantrekkelijker te maken.

- Arrangement in combinatie met veehouderijen
Arrangementen die afgenomen kunnen worden, zijn in combinatie met bedrijven uit het gebied. Zo kan een arrangement afgenomen worden waarbij een aantal kilometer gekanoed wordt en vervolgens bij een veehouderijbedrijf, zoals melkgeitenbedrijf MooiMekkerland in Stolwijk, waar bezoekers geiten kunnen melken. Ook is daar de mogelijkheid om de kaasmakerij te bezoeken en kaas te proeven. Na het bezoek wordt weer terug gekanoed naar het kanocentrum. Dit arrangement kan aangepast worden aan de bedrijven waar mee samengewerkt wordt. Dit is één van de vele mogelijke voorbeelden.
- Arrangement in combinatie met restaurants
Daarnaast is een mogelijkheid voor een arrangement een vrije kanotocht van een aantal uur, afhankelijk van de wens van de bezoeker, om vervolgens bij Restaurant Loet in het Loetbos te lunchen of dineren. Dit kan ook in samenwerking met andere horecagelegenheden in de buurt opgezet worden. Voor Haastrecht is dit, gezien de afstand, mogelijk een ander restaurant waar mee samengewerkt kan worden voor een dergelijk arrangement.

Daarnaast moeten arrangementen met een bijzondere factor worden gecreëerd. Deze zijn het meest populair bij recreanten. Een voorbeeld van een dergelijk arrangement is een workshop voor natuurliefhebbers, waarbij door een gids tijdens de kanotocht informatie wordt gegeven over de aanwezige diersoorten. Deze workshop kan verschillen per seizoen, diersoort of thema. Voorbeelden zijn een 'workshop weidevogels' of een 'voorjaarsworkshop', waarbij gekeken wordt naar jonge dieren en verschillende bomen, planten en bloemen.

Een ander voorbeeld van een uniek arrangement is een 'dorpentocht', waarbij met een kleine groep kanoërs en een gids langs de dorpen gevaren wordt. De gids kan hierbij tijdens de tocht interessante informatie geven over bijvoorbeeld de geschiedenis van de dorpen, of de huidige situatie.

Arrangementen speciaal gericht op scholen, avontuurlijke arrangementen, gevarieerde arrangementen en uitgebreide arrangementen (bijvoorbeeld inclusief lunch of diner). Om meer bezoekers aan te trekken is het mogelijk ook arrangementen aan te bieden die zich niet op het water afspelen. Dit wordt echter pas rendabel als de kanobedrijven langere tijd bestaan en bekendheid hebben opgebouwd.

Vanaf boerderijen kan in overleg kanoverhuur plaatsvinden op kleine schaal en kunnen de routes en onderdelen van de toekomstige arrangementen worden gepropageerd. Naast de boerderijen zijn ook logies aanwezig in het gebied. Deze staan vaak in de dorpen en bestaan uit appartementen. Vanuit deze logies kunnen de kanoarrangementen bekend gemaakt worden aan de toeristen. Ook geldt dit voor de aanwezige hotels in het gebied.

Huidige arrangementen van boerderijen en musea kunnen worden gecombineerd met diverse kanoroutes in het gebied.

Ontwikkelen 'magneet'

Om de Krimpenerwaard op de kaart te zetten moet het gebied een 'magneet' ontwikkelen die recreanten naar het gebied trekt. Een magneet is bijvoorbeeld een bezienswaardigheid of voorziening in het gebied dat een grote aantrekkingskracht heeft op recreanten. Een 'magneet' maakt het gebied uniek en geeft recreanten een reden om naar de Krimpenerwaard te komen in plaats van naar een ander gebied.

De Krimpenerwaard kan bijvoorbeeld worden neergezet als 'oase van rust', op een eiland te midden van de drukke Randstad. Op deze manier komen mensen die de drukte willen ontvluchten om die reden naar de Krimpenerwaard. Een ander voorbeeld van een 'magneet' is het Loetbos. Dit is een mooi bosgebied midden in het polderlandschap van de Krimpenerwaard.

Een derde voorbeeld van een 'magneet' is het aanleggen van een route die iets unieks biedt. Zo is het een idee om een kanoroute langs kunstwerken aan te leggen, bijvoorbeeld van

beeldhouwkunstenaar Pieter Antonie van der Velden. Deze kunstwerken kunnen langs een route worden neergezet. Daarnaast kunnen zelf kunstwerken worden gemaakt door recreanten.

Orchideeën in de kalkmoerassen bij Gouderak kunnen natuurliefhebbers aantrekken die hierin geïnteresseerd zijn. Dit kan een interessante ‘magneet’ zijn. Deze kalkmoerassen zijn niet bereikbaar met een kano. Wel kunnen arrangementen worden gemaakt waarbij het laatste stuk naar een kalkmoeras wordt gelopen.

Zoals eerder in dit verslag is genoemd is de helft van de Vlist onderdeel van de Oud Hollandse Waterlinie. Dit is tevens een idee voor een ‘magneet’. Arrangementen kunnen worden opgesteld die de recreanten de kans geven dit vanaf het water te bekijken. Hierbij kan informatie over de OHWL vanaf het water worden gegeven.

Ontwikkelen van belevingsroute

Bepaalde routes of delen van routes kunnen worden ontwikkeld als belevingsroute, om op deze manier de belevingswaarde te vergroten. Om deze route te realiseren is het belangrijk dat een samenwerking ontstaat tussen de kanocentra en basisscholen.

Vaststellen verantwoordelijkheid watergangen

Met betrekking tot onderhoud van de watergangen moet duidelijk worden vastgelegd wie hiervoor verantwoordelijk is. De watergangen van andere kanogebieden worden bijna allemaal onderhouden door het Waterschap. Advies is om dat ook bij de Krimpenerwaard toe te passen. Wel moet rekening worden gehouden met het verschil in doelstelling van het Waterschap en het recreatiegebied. De doelen van het Waterschap moeten het recreatiegebied niet verhinderen. Daarnaast vraagt een oplossing de inzet van meerdere partijen. Broedgebieden van weidevogels kunnen worden beschermd door een hoge oeverbegroeiing. De projectgroep adviseert dan ook om deze oeverbegroeiing te stimuleren.

Om de watergangen bevaarbaar te houden wordt geadviseerd om de watergangen minimaal één keer per jaar op te schonen. De mogelijkheden kunnen worden bekeken in overleg met het Hoogheemraadschap.

Verhuur uitbreiden

De projectgroep adviseert om de kanoverhuurbedrijven naast kano's ook kajakken, waterfietsen, roeiboten en rondvaarten te laten aanbieden. Op deze manier worden meerdere vormen van recreatie beoefend, wat zorgt voor meer mogelijkheden voor recreanten. Daarnaast kunnen fiets- en wandelroutes worden aangeboden die beginnen bij het startpunt van een kanoroute. Families kunnen dan bijvoorbeeld ook zelf opsplitsen, waarbij personen gaan kanoën en wandelen of fietsen. Combinaties in deze behoren eveneens tot kansrijke opties. Daarnaast zorgt een hoog aantal mensen op het water meer gezelligheid en mond-tot-mond reclame zodat dit tot gevolg heeft dat meerdere mensen het water op gaan.

Alle bovenstaande punten zijn in tabel 4 en 5 weergegeven. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen het stappenplan op korte en lange termijn. In beide tabellen is per punt aangegeven welke partij(en) verantwoordelijk kunnen worden gesteld voor de uitvoering hiervan.

Tabel 4: Verantwoordelijke organisaties stappenplan korte termijn

Stap op korte termijn	GZH	PGH	K.KW.	L.O.	O.D.	W.S.	G	P	E. KW.	W.W.
Voorzieningen aanpassen	X	X	X							
Toepassen succesfactoren	X	X			X	X	X			
Promotie richting doelgroep	X		X	X			X			X
Lang netwerk vaarwegen creëren	X					X			X	
Samenwerking realiseren tussen ondernemers	X		X	X						X
Gedragsregels vaststellen	X		X							
Overleg mogelijkheden arrangementen			X	X	X					

Tabel 5: Verantwoordelijke organisaties stappenplan korte termijn

Stap op lange termijn	GZH	PGH	K.KW.	L.O.	O.D.	W.S.	G	P	E. KW.	W.W.
Arrangementen ontwikkelen			X	X	X					
Ontwikkelen 'magneet'	X	X	X							
Ontwikkelen van belevingsroute	X						X			
Vaststellen verantwoordelijkheden watergangen	X		X			X	X	X	X	
Verhuur uitbreiden			X				X			

Programmabureau Groene Hart = PGH, Kanocentra Krimpenerwaard = K.KW., Lokale ondernemers = L.O., Omliggende dorpen = O.D., Waterschappen = W.S., Gemeente = G, Provincie = P, Eigenaren land Krimpenerwaard = E. KW., Welkom in de Waard = W.W.

8 Discussie

Binnen dit hoofdstuk wordt kritisch naar de onderzoeksresultaten en gebruikte methode van dit onderzoek gekeken. Hierbij zijn onderstaande discussiepunten naar voren gekomen.

Tijdens de expertmeeting kwam als één van de knelpunten van het gebied naar voren dat de Krimpenerwaard een slechte bereikbaarheid heeft en daarnaast weinig parkeergelegenheid in het gebied is. Uit het uitgevoerde literatuuronderzoek is echter gebleken dat alle voorzieningen met zowel auto als fiets goed te bereiken zijn. Een bron die deze informatie bevestigt is *G.Z-H, z.j.*.

Binnen het onderzoek is gezocht naar recente wetenschappelijke bronnen om de onderzoeksresultaten binnen de inventarisatie een goede onderbouwing te geven. Doordat nauwelijks wetenschappelijke literatuur beschikbaar is dat aansluit bij dit onderzoek was het moeilijk om de onderzoeksresultaten wetenschappelijk te kunnen onderbouwen. Veel van de resultaten zijn gebaseerd op ervaring van betrokkenen bij kanovaren. Enkele wetenschappelijke bronnen sloten goed aan binnen dit onderzoek en zijn gebruikt.

Naast het literatuuronderzoek is een veldonderzoek uitgevoerd, waarbij diverse kanocentra binnen verschillende succesvolle Nederlandse kanogebieden benaderd zijn. De benaderde kanogebieden bevinden zich door het hele land, maar uiteindelijk zijn slechts vijf positieve reacties van kanocentra in het oosten en noorden van Nederland teruggekomen. Deze kanogebieden zijn qua natuur en arrangementen verschillend met de Krimpenerwaard, waardoor de resultaten uit het interview met deze gebieden minder betrouwbaar kunnen zijn voor de Krimpenerwaard. Daarnaast is het aantal afgenomen interviews mogelijk te weinig om een duidelijke conclusie uit te kunnen trekken.

Tijdens de expertmeeting bleek het onderwerp 'onderhoud van de watergangen in de Krimpenerwaard' een onderwerp waar discussie over ontstond. Binnen de Krimpenerwaard is hier geen duidelijke verantwoordelijke voor en geen enkele partij voelt zich dan ook verantwoordelijk, zowel de gemeentes als het Waterschap niet. Uit het interview met de kanocentra in de andere gebieden kwam vooral naar voren dat het Waterschap hier wel verantwoordelijk voor is. Uiteindelijk moet één partij hier verantwoordelijkheid voor nemen of een gezamenlijke oplossing bedacht worden.

Rond de aanvang van dit onderzoek is door G.Z-H een 'Uitvoeringsplan Kanoroutes' voor de Krimpenerwaard opgesteld. Tijdens de voortgang van dit onderzoek is dit uitvoeringsplan goedgekeurd voor uitvoering. Veel van de punten die binnen dit onderzoek aangedragen zijn als adviezen voor voorzieningen voor de Krimpenerwaard, worden al gerealiseerd door G.Z-H of staan op de planning.

9 Conclusie

Door middel van de onderzoeksresultaten is een antwoord ontstaan op de hoofdvraag van dit onderzoek - hoe kan een succesvol kanogebied gerealiseerd worden in de Krimpenerwaard, waarbij de potentie voor het gebied optimaal benut wordt? Deze hoofdvraag wordt beantwoord door middel van onderstaande conclusiepunten.

- Vanuit de projectgroep wordt geadviseerd om zo veel mogelijk succesfactoren voor een kanogebied te integreren. Het G.Z-H is hier al bezig met enkele van deze succesfactoren. De nadruk wordt gelegd op het realiseren van een lang netwerk aan vaarwegen, een diversiteit aan arrangementen, goede samenwerkingsverbanden tussen de verschillende stakeholders, bredere promotie en goed onderhouden watergangen.
- Geadviseerd wordt om rekening te houden met de wensen van de recreanten ten aanzien van voorzieningen en faciliteiten.
- In de Krimpenerwaard zijn meerdere voorzieningen aanwezig die van belang zijn om van het gebied een succesvol kanogebied te maken. Deze voorzieningen worden echter niet ten volle benut.
- Binnen de Krimpenerwaard zijn twee onderzoeken uitgevoerd. De projectgroep Waterrecreatie KW heeft vier mogelijke kanoroutes samengesteld voor de Krimpenerwaard. De TKBN heeft onderzocht welke factoren een kanogebied aantrekkelijk maken voor potentiële kanohuurders.
- Door middel van andere kanogebieden te onderzoeken zijn de volgende factoren naar voren gekomen die een kanogebied succesvol maken:
 - Waterrijke omgeving
 - Bijzondere natuur
 - Rust en ruimte
 - Lang netwerk aan vaarwegen
 - Diverse voorzieningen
 - Bezienswaardigheden en activiteiten in het gebied
- Om een aantrekkelijk kanogebied in het Groene Hart, gecentreerd op de Krimpenerwaard, te realiseren moet voldaan worden aan verschillende vereisten:
 - De wensen van de recreanten
 - De factoren die een kanogebied succesvol maken
 - Recreatiemotieven van de kanoërs
 - De doelgroepen die kanoën
 - Goede bereikbaarheid van het gebied
 - Variatie aan arrangementen (met een bijzondere factor)
 - Een uitgebreid kanonetwerk
 - Horecagelegenheden die gebruikt kunnen worden door kanoërs
 - Goede promotie van het gebied als kanogebied
 - Goed onderhouden watergangen
 - Bijzondere natuur en/of cultuur
- Op dit moment is een uitgebreid kanonetwerk in de Krimpenerwaard niet mogelijk door de slechte kwaliteit van de watergangen en de vele obstakels. Daarnaast zijn problemen

aanwezig met het onderhoud van de water. Door de afwezigheid van een wettelijk kader waarin staat dat de watergangen voor recreatie moeten worden onderhouden.

- Vastleggen van het vaarrouthenetwerk om te voorkomen dat kanovaarders in verstoringgevoelige wateren terechtkomen. Daarnaast moeten gedragsreglementen opgesteld worden om de recreanten bewust te maken van de kwetsbaarheid van de natuur. Wanneer dit niet blijkt te werken kan overgegaan worden op het afsluiten van watergangen.
- Een diversiteit in aangeboden arrangementen is belangrijk om potentiële kano huurders naar het gebied te trekken.
- Bestaande kanoverhuurbedrijven verzorgen een variatie aan arrangementen en hebben meerdere voorzieningen die speciaal op kanovaarders zijn gericht.
- De projectgroep adviseert om de promotie te richten op scholen en gezinnen omdat deze naar voren kwamen uit de interviews en doelgroepsanalyses als grootste klantenkring.
- Het ontwikkelen van een 'magneet' trekt meer bezoekers naar het gebied.
- Het onderhoud van de watergangen die door kanovaarders worden gebruikt is bij meerdere kanoverhuurbedrijven een probleem. Dit komt doordat de waterschappen niet verplicht zijn om deze te onderhouden op een manier dat de watergangen door kano's kunnen worden bevaren.
- Enkele knelpunten zijn aanwezig in de Krimpenerwaard, waarvan het grootste knelpunt op dit moment de slecht onderhouden watergangen met betrekking tot kanovaren is. Daarnaast is onvoldoende parkeergelegenheid aanwezig in het gebied.
- Om de aanpassingen die de Krimpenerwaard op de kaart gaan zetten te realiseren moeten deze aanpassingen in verschillende stappen worden aangebracht. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen stappen op korte en lange termijn.
- De visie voor de Krimpenerwaard is een kleinschalig kanogebied met potentie waarbij het kanonetwerk goed benut wordt.

10 Aanbevelingen

Naast de adviezen vanuit Hoofdstuk 7 zijn uit de discussie nog enkele aanbevelingen ontstaan. Deze punten worden hieronder beschreven.

Aangeraden wordt om meer onderzoek uit te voeren wat betreft de bereikbaarheid van de Krimpenerwaard. Ook kan meer onderzoek uitgevoerd worden naar de mogelijkheid van arrangementen bij verschillende ondernemers in het gebied.

Voor het onderhoud van de watergangen en maaien en scheppen van waterplanten die het kanovaren belemmeren wordt geadviseerd een verantwoordelijke partij aan te wijzen. Voor een goede samenwerking met betrekking tot het uitvoeren van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden wordt geadviseerd een onderzoek uit te laten voeren, bijvoorbeeld door een groep HBO studenten.

Referenties

Literatuurlijst

CBS, 2013. *Toerisme en recreatie in cijfers 2013*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek

Cox, R., 1992. *The Science of Canoeing*: Antony Rowe Ltd, Great Britain: Chippenham

Gloin, Doug C.; Editor; Artikel Toronto Starr, 21-05-1995

Groningen, C.L. van, 1996. *De Krimpenerwaard*. Tweede druk. Rijksdienst voor de Monumentenzorg: Zeist / Waanders Uitgevers: Zwolle

G.Z-H, z.j.. *Uitvoeringsplan Kanoroutes – Project Waterrecreatie Krimpenerwaard*. Schiedam.

G.Z-H Krimpenerwaard, 2013. *De Krimpenerwaard*. Schiedam: Natuur- en recreatieschap Krimpenerwaard

Kenniscentrum Recreatie, 2010. *De Friese Meren vergeleken*. Den Haag: Kenniscentrum Recreatie

Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality, 2005. *National Parks in the Netherlands*. Den Haag: Van Marken Delft Drukkers

Natuurmonumenten, 2013. *Nationaal Park Weerribben-Wieden*. Sint Jansklooster: Natuurmonumenten

Ottburg, F.G.W.A., R.J.H.G. Henkens, 2012. *Combinatie van vaarrecreatie en beek gebonden natuur in Noord-Brabant*. Wageningen, Alterra Wageningen UR

Outdoor International, 2013. *Locaties*. Groningen: Outdoor International

TKBN, 2012. *Wat maakt een kanoroute aantrekkelijk*. Delft: TKBN

Waterrecreatieadvies, 2009. *Onderzoek vaargedrag Deltagebied 2008*. Lelystad: Waterrecreatieadvies

Wattel et al, 3 mei 2012, Haalbaarheidsonderzoek waterrecreatie Krimpenerwaard, RPS advies- en ingenieursbureau bv.

Wageningen Universiteit (2013). *Where Are The Canoes?*. Wageningen: Programma Bureau Groene Hart.

Internetbronnen

Anglermaps, 2013. *De Nieuwkoopse plassen*. URL: <http://www.anglermaps.nl/visstekken/meren/de-nieuwkoopse-plassen/>, Geraadpleegd op 21-10-2013

Biesboschkanoevents, 2013. *Biesbosch kano events*. URL: <http://www.biesboschkanoevents.nl/>, Geraadpleegd op 22-10-2013

Dichtbij, 2013. Overname Kanocentrum Loetbos. URL: <http://www.dichtbij.nl/capelle-krimpen/zakelijk/artikel/2981464/overname-kanocentrum-loetbos-video.aspx> Geraadpleegd op 11-11-2013

Gemeente Nederlek, 2014. *Beelden Atelier Pierre*. URL: <http://www.welkomindewaard.nl/profile-main/79>. Geraadpleegd op 21-01-2014

Groene Hart, z.j. Kanocentrum Haastrecht. URL: <http://www.groenehart.nl/aanbieders/aanbieder/2132/kanocentrum-haastrecht> Geraadpleegd op 11-11-2013

Hollandse Waterlinie, 2014. *Wat is de nieuwe Hollandse Waterlinie?* URL: <http://www.hollandsewaterlinie.nl/pages/wat-is-de-nhw.aspx>. Geraadpleegd op 21-01-2014

Hollema, 2013. *Kanoverhuurbedrijf Hollema*. URL: <http://www.hollema.nl/index.php?page=kanoverhuur>, Geraadpleegd op 15-10-2013

In.Drenthe, 2014, *Meren in Drenthe*, URL: <http://in.drenthe.nl/nl/p/natuur-in-drenthe/meren-in-drenthe/>, 5-1-2014.

Kanocentrum Haastrecht, 2013, *Kanoverhuur*, Url: <http://www.kanocentrum-haastrecht.nl/kanoverhuur.html> Geraadpleegd op 11-11-2013

Kanocentrum Loetbos, z.j.. *Kanocentrum Loetbos*. URL: <http://www.kanocentrumloetbos.nl/> Geraadpleegd op 11-11-2013

Kanolife, 2013. *De Vlistroute*. URL: <http://www.kanolife.nl/vlist.htm> Geraadpleegd op 11-11-2013

Kanoroutes, 2013. *Kanoverhuur in de Biesbosch*. URL: <http://www.kanoroutes.nl/nl-biesbosch.htm>, Geraadpleegd op 22-10-2013

Kanovereniging de Biesbosch Bevers, 2010. *Kanoroutes in de Biesbosch*. Geraadpleegd op 03-01-2014 van: http://www.biesboschbevers.nl/biesbosch/biesbosch_routes.htm

Kanoverhoor, 2013. *Indiana Outdoor Adventure*. URL: <http://www.kanoverhuur.nl/default.asp>, Geraadpleegd op 23-10-2013

Kanoweb 4, 2013. *Beren aan de waterkant*. URL: <http://www.kanoweb.nl/nederland/groningen/beren-aan-de-waterkant/>, Geraadpleegd op 21-10-2013

Kanoweb 6, 2013. *Kanonatuurroute*. URL: <http://www.kanoweb.nl/nederland/de-weerribben/weerribben-kanonatuurroute-175-km/>, Geraadpleegd op 21-10-2013

Kanoweb 9, 2013. *Kanotocht Nieuwkoopse plassen*. URL: <http://www.kanoweb.nl/nederland/zuid-holland/kanotocht-nieuwkoopse-plssen-18-km/>, Geraadpleegd op 21-10-2013

Kanoweb 13, 2013. *Kanovaren Earnewâld, Nationaal Park De Alde Feanen*. URL: http://www.kanoweb.nl/alde_feanen.htm, Geraadpleegd op 15-10-2013

Krimpenerwaard, z.j. *De Krimpenerwaard vertelt zijn eigen verhaal*. URL:
<http://www.uitindewaard.nl/index.php?id=1>. Geraadpleegd op 05-11-2013

Kvdrv, 2013. *Kano vereniging de Ronde Vennen Vinkeveen*. URL:
http://www.kvdrv.nl/viewpage.php?page_id=7, Geraadpleegd op 15-10-2013

Nationaal Park Alde Feanen, 2013. *Varen in Nationaal park de Alde Feanen*. URL:
http://www.np-aldefeanen.nl/documents/wat_kan_ik_doen/varen.xml?lang=nl, Geraadpleegd op 15-10-2013

Nationaal Park Weerribben/Wieden, 2013. *Bezoekerscentra*. URL: <http://www.np-weerribbenwieden.nl/bezoekerscentra>, Geraadpleegd op 21-10-2013

Nationaal Park Weerribben-Wieden, z.j. *Vaarroutes in het Nationaal Park*. Geraadpleegd op 03-01-2014 van: <http://www.np-weerribbenwieden.nl/node/542>

Natuur- en recreatieschap Krimpenerwaard, z.j. *Het ontdekken waard!*. URL:
http://www.recreatiegebied-krimpenerwaard.nl/welcome.asp?t_bot=1. Geraadpleegd op 05-11-2013

NatuurKennis, 2014. *Kalkmoeras*. URL:
<http://www.natuurkennis.nl/index.php?hoofdgroep=2&niveau=3&subgroep=109&subsubgroep=1025&subsubsubgroep=320>. Geraadpleegd op 21-01-2014

Natuurmonumenten 1, z.j. *Nieuwkoopse Plassen*. URL:
<http://www.natuurmonumenten.nl/nieuwkoopse-plassen> Geraadpleegd op 21-10-2013

Nijenhuis-botenverhuur, 2013. *Nijenhuis botenverhuur camping jachthaven*. URL:
<http://www.nijenhuis-botenverhuur.com/>, Geraadpleegd op 15-10-2013

Peter de Gier, 2013. *Nieuwkoopse plassen 18km*. URL:
<http://www.peterdegier.nl/wordpress/kanoroutes/zuid-holland-2/nieuwkoopse-plassen-18-km/>,
Geraadpleegd op 21-10-2013

Provincie Zuid-Holland, 2011. *Nieuwkoopse Plassen & De Haeck*. URL: <http://www.zuid-holland.nl/nieuwkoopseplassen> Geraadpleegd op 21-10-2013

Recreatie Zuid-Holland, 2013, *Routes*,
http://www.recreatiezuidholland.nl/content/routes_detail.asp?menu=0020000_000000_000717_000000. Geraadpleegd op 11-11-2013.

Start verbetering watersport voorzieningen Wûnseradiel, 2013 URL:
<http://www.watersportalamanak.nl/nieuws/25611-start-verbetering-watersport-v>. geraadpleegd op 5-1-2014

Stichting Groene Hart, 2014. *Wandelen in het spoor van de prins*. URL:
<http://oudehollandsewaterlinie.nl/wandelroutes.html>. Geraadpleegd op 21-01-2014

Stichting Internet Platform Drenthe, z.j. *Meer Drenthe, bezoek ook onze meren!* URL:
<http://in.drenthe.nl/nl/p/natuur-in-drenthe/meren-in-drenthe/> Geraadpleegd op: 21-10-2013

Top Route Netwerk, z.j. *TOP Loetbos*. URL: <http://www.toproutenetwerk.nl/alle-tops/loetbos.html>
Geraadpleegd op 11-11-2013

Visitlangweer, 2013. *Bootverhuur in Langweer*. URL:
http://www.visitlangweer.nl/bedrijven/systeem/template_3.php?taal=nederlands&klant=visitlangweer&provincie=&pagina=intro_bootverhuur, Geraadpleegd op 15-10-2013

VVVzuidwestfriesland, 2013. *Jachthaven, kan- en bootverhuurbedrijf*. URL:
<http://www.vvvzuidwestfriesland.nl/detail/sailingcenter+langweer?item=3809e43f-cc96-4c41-97ef-2a0d32517732>, Geraadpleegd op 15-10-2013

Waddenzee, 2013. *PKB Derde Nota Waddenzee*. URL:
<http://www.waddenzee.nl/Beleid.1429.0.html>, Geraadpleegd op 15-10-2013

Wrd, 2014 *Kanoën*. URL: <http://www.wrd.nl/recreatie/kanoen>. Geraadpleegd op 7-01-2014

Afbeeldingen

Gemeente Krimpen aan den IJssel, z.j. *Herindeling Krimpenerwaard*. URL:
<http://www.krimpenaandenijssel.nl/Int/Gemeente/Herindeling-Krimpenerwaard.html>.
Geraadpleegd op 05-11-2013

Natuur- en recreatieschap Krimpenerwaard, z.j. *Het ontdekken waard!*. URL:
http://www.recreatiegebied-krimpenerwaard.nl/welcome.asp?t_bot=1. Geraadpleegd op 05-11-2013

Interviews

Doeve, H., 2013. *Kanokay, schriftelijk interview*. Almere

Hollema, R., 2013. *Verhuurbedrijf Hollema, schriftelijk interview*. Earnewâld

Jongeren, I., *Buitensport Twente, schriftelijk interview*. Twente

Meijer, B., 2013. *De Waddenhoeve, schriftelijk interview*. Groningen

Steenbergen, P., 2013. *Breeland Recreatie, schriftelijk interview*. Drenthe

Deskundigenlijst

Agterberg, G. Programmabureau Groene Hart, expertmeeting, 20-12-2013

Bierens, H. Toeristische Kanobond Nederland, expertmeeting, 20-12-2013

Grootheest, B. Kanodeskundige Watersportverbond, telefoongesprek 8-01-2014

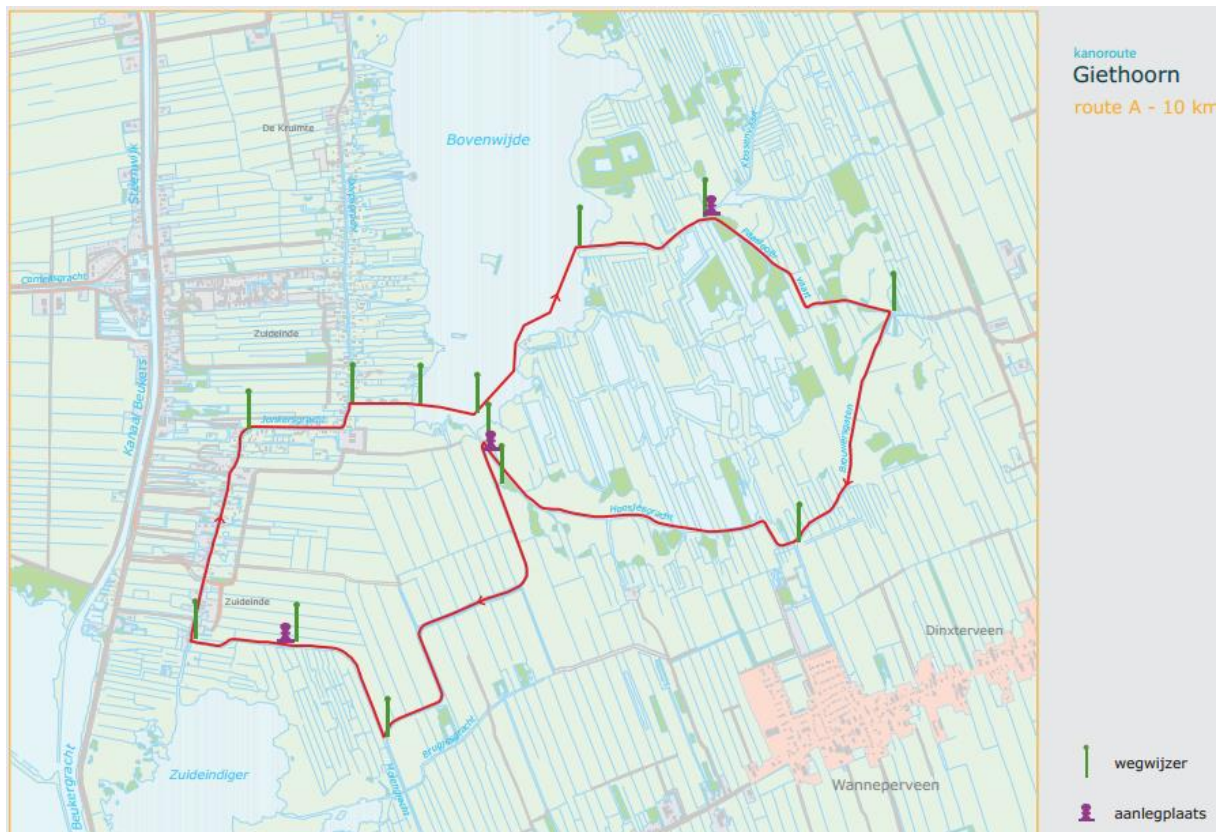
Geijn, R. van. Eigenaar Kanocentrum Loetbos, expertmeeting, 20-12-2013

Jonge, C. de. G.Z-H, expertmeeting, 20-12-2013

Schrauwen-van de Geer, J. Docent Hogeschool Inholland Delft, expertmeeting, 20-12-2013

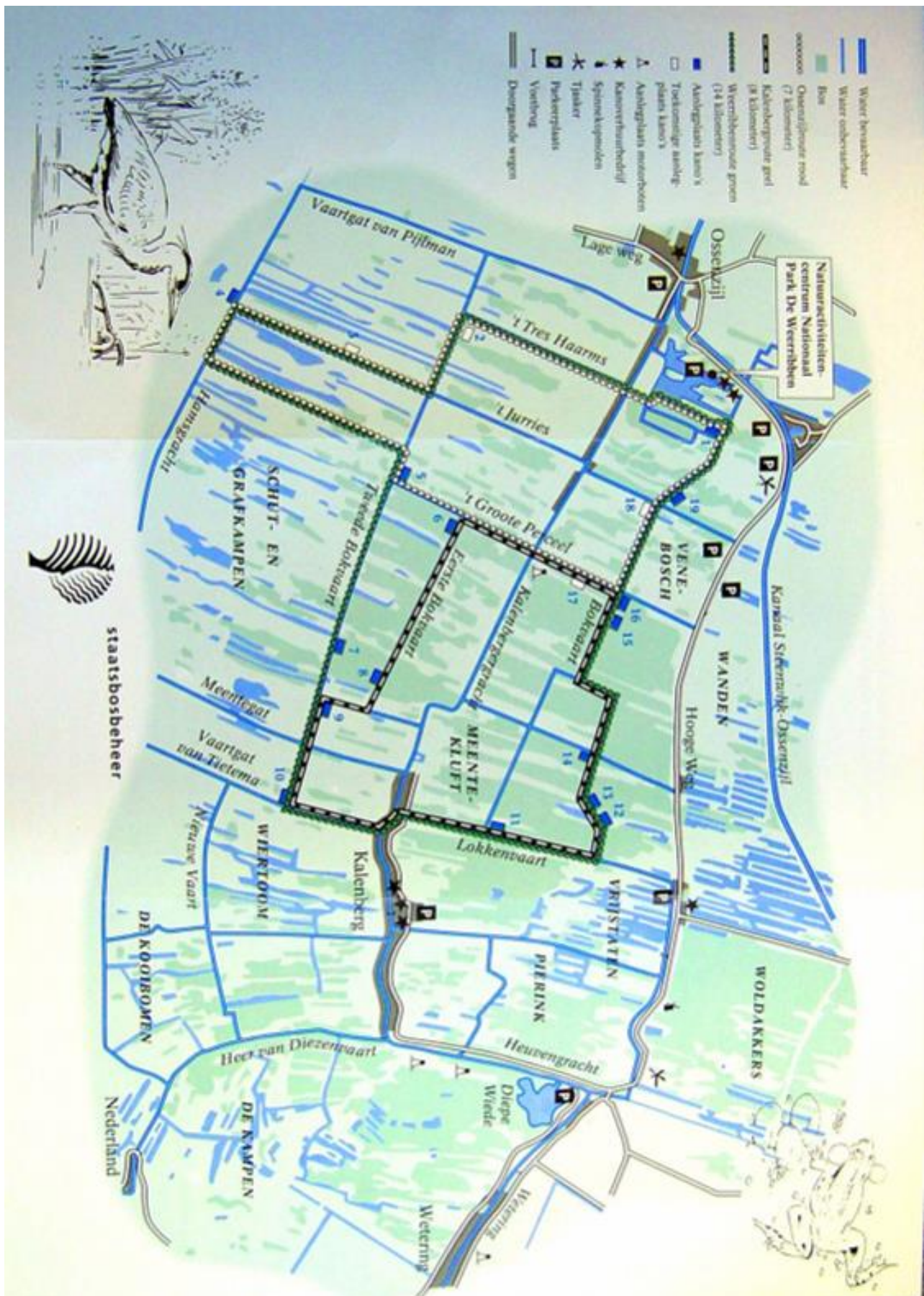
Zeeman, G. Toeristische Kanobond Nederland, expertmeeting, 20-12-2013

Bijlage1: Kanoroutes in de Wieden

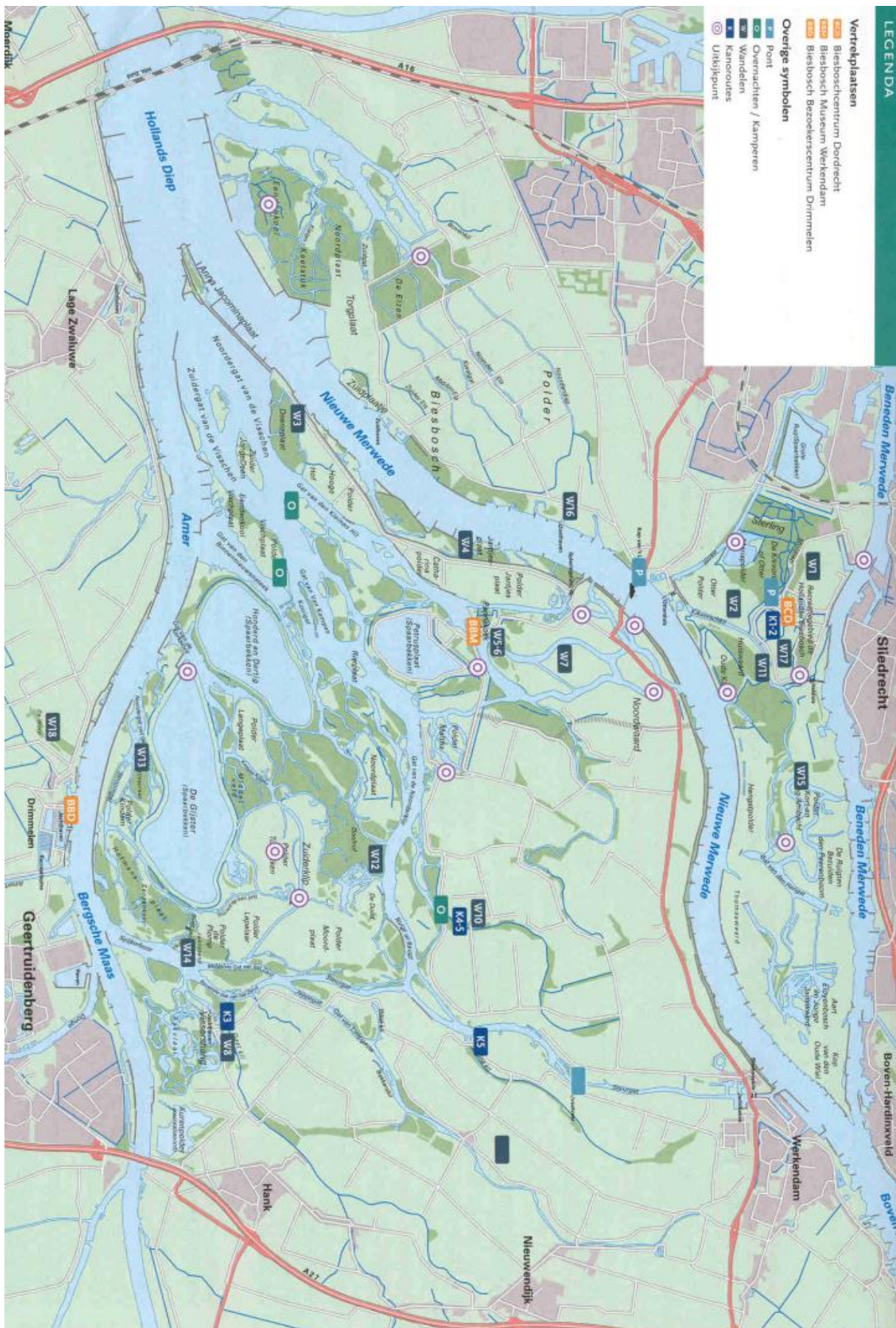

Bijlage 2: Kanoroutes in de Weerribben

Bijlage 3: Kanoroutes in de Biesbosch

Bijlage 4: Overzicht arrangementen

Boerderij Levensvreugd - Bergambacht

Bij deze boerderij kunnen gasten, na uitleg, met behulp van een kloet gaan schouwwaren in de polder. Op Boerderij Levensvreugd kunnen gasten terecht voor een barbecue, warm of koud buffet, lunch, pannenkoeken of een picknick. Daarnaast biedt het bedrijf de rondleiding 'jongvee opfokbedrijf' aan en kan boerenklompengolf worden gespeeld in de fruitboomgaard. Bij boerderij Levensvreugd kunnen groepen ook handboogschieten (*Krimpenerwaard, z.j.*).

Kaasboerderij Jongehoeve - Bergambacht

Bij Kaasboerderij Jongehoeve kunnen gasten terecht voor een boerenlunch. Daarnaast biedt het bedrijf een rondleiding door de kaasboerderij aan, waarbij kaas kan worden geproefd en de kaaswinkel wordt bezocht (*Krimpenerwaard, z.j.*).

Eendenkooi Bakkerswaal – Lekkerkerk

Eendenkooi Bakkerswaal biedt een rondleiding aan door het Kooibos en langs de Kooiplas (*Krimpenerwaard, z.j.*).

Kaasboerderij Hoogerwaard - Ouderkerk aan den IJssel

Bij dit bedrijf kunnen fietsen worden gehuurd, waarmee gasten zelf door het gebied kunnen fietsen. Daarnaast heeft het bedrijf twee routes uitgestippeld: 'Pontje-Pontje-Tocht' en 'De Krimpenerwaard vertelt zijn verhaal', die gasten met een gehuurde step kunnen afleggen.

Bij Kaasboerderij Hoogerwaard kunnen gasten tevens terecht voor een barbecue, boerenkoffietafel, buffet, high and afternoon tea, kaasfondue en het eten van stampot.

Tevens biedt het bedrijf een rondleiding door de kaasboerderij aan, waarbij de kaas kan worden geproefd, of gasten kunnen meedoen met een workshop 'kaas maken'.

Op het bedrijf kunnen boerderijspelen worden gespeeld. Hierbij wordt een parcours uitgezet van tien spellen, afhankelijk van de groep en het weer. Voorbeelden van spelen zijn klootschieten, koe melken, boeren gatenkaas, hooivork darts, varkens gooien en voelen maar.

Daarnaast kunnen gasten terecht voor midgetgolfen op een overdekte baan (*Krimpenerwaard, z.j.*).

Hoeve Bouwlust - Stolwijk

Bij Hoeve Bouwlust kunnen gasten terecht voor zelfgemaakt boerenijs (*Krimpenerwaard, z.j.*).

Melkgeitenbedrijf MooiMekkerland – Stolwijk

Dit bedrijf biedt een rondleiding aan door het melkgeitenbedrijf, de kaasmakerij en een bezoek aan de kaaswinkel. Geitenmelk en geitenkaas kan worden geproefd en de mogelijkheid om zelf geiten te melken bij een bezoek rond 'melktijd' is aanwezig (*Krimpenerwaard, z.j.*).

Streekmuseum Krimpenerwaard - Krimpen aan den IJssel

Bij Streekmuseum Krimpenerwaard kunnen gasten terecht voor een boerenkoffietafel, een high tea of een zuivellunch. Tevens kunnen gasten hier terecht voor een rondleiding door het museum en over het erf, waarbij een beeld gegeven wordt van het leven in de Krimpenerwaard rond het jaar 1900.

Streekmuseum Krimpenerwaard geeft diverse workshops, waaronder 'eendje beschilderen', maskers maken, waaiers maken, knijperpopjes maken en plateelschilderen (*Krimpenerwaard, z.j.*).

Kaasboerderij van Diemen - Vlist

Bij Kaasboerderij van Diemen kunnen gasten terecht voor een boerenlunch.

Tevens biedt het bedrijf een rondleiding aan op het melkveebedrijf, de kaasmakerij en een bezoek aan de kaaswinkel (*Krimpenerwaard, z.j.*).

Poldermuseum Gemaal de Hooge Boezem - Haastrecht

Bij dit museum kunnen gasten genieten van een lunch, polderlunch of -buffet.

Daarnaast biedt het museum een rondleiding aan waarbij uitleg wordt gegeven over de waterhistorie. Een dia-klankbeeldpresentatie wordt gegeven en daarnaast wordt uitleg gegeven over het pomphuis met draaiende machines (*Krimpenerwaard, z.j.*).

Zilvergalerie de Watertoren – Schoonhoven

In deze zilvergalerie wordt een rondleiding gegeven door de kunstenaar, waarbij verteld wordt over de watertoren. De kunstenaar geeft in het atelier uitleg over het zilversmeden (*Krimpenerwaard, z.j.*).

Bijlage 5: Verslag expertmeeting kanovisie Krimpenerwaard

Aanwezigen:

Chantal de Jonge	G.Z-H
Gerard Agterberg	Programmabureau Groene Hart
Rob van Geijn	Kanocentrum Loetbos
Gert Zeeman	TKBN
Huub Bierens	TKBN
Jenny Schrauwen	Hogeschool Inholland (begeleidster)
Sabrina Leemans	Hogeschool Inholland
Tirza Deugd	Hogeschool Inholland
Muriël Pronk	Hogeschool Inholland
Menno van Lopik	Hogeschool Inholland

14:12 uur opening door Jenny Schrauwen.

Daarna opening door studenten van hogeschool Inholland

Sabrina en Tirza lichten gedane werkzaamheden toe en vertellen de hieruit gekomen resultaten.

De belangrijkste resultaten zijn terug te lezen in de bijgevoegde PowerPointpresentatie.

Bij interviews kwam de vraag waarom juist die gebieden en niet gebieden in het westen van het land? Antwoord hierop is dat deze wel benaderd zijn maar niet hebben gereageerd.

Opmerkingen die door de aanwezige experts werden geuit zijn:

De eigenaar van kanocentrum Loetbos meldt dat de gemeente Nederlek bezig is met onderzoek naar de kanorecreatie in de Krimpenerwaard en omgeving. Het project 'Welkom in de Waard' is hieruit voortgekomen waarbij de Krimpenerwaard op de kaart wordt gezet.

Ook is deze bezig met het leggen van contacten en het ontwikkelen van arrangementen met lokale ondernemers.

Het grootste probleem in de Krimpenerwaard is dat de watergangen slecht onderhouden zijn.

Lokale ondernemers zijn wel geïnteresseerd in samenwerking voor het maken van arrangementen en willen dit doen middels flyeren en artikelen of advertenties in kranten en folders.

Gerard Agterberg legt voor dat niet alle factoren te sturen zijn en dat andere gelijkwaardige gebieden wel succesvol zijn met dezelfde waardes. De vraag hierbij is dan waarom het wel of niet succesvol is. Conclusie hierbij is dat de gebiedsbekendheid van groot belang is voor het succes en dat 'succesvol zijn' per situatie en per ondernemer gedefinieerd kan worden. Voorbeelden van factoren die te sturen zijn, zijn aanwezigheid van een netwerk, onderhoud van het netwerk en overnachtingsmogelijkheden.

Na het toelichten van de resultaten werden een aantal vragen/discussiepunten voorgelegd aan de aanwezigen.

Stelling 1.

Wanneer is een kanogebied succesvol?

Hieruit kwamen een aantal factoren die volgens de aanwezigen van belang zijn voor succes:

- Bereikbaarheid inclusief parkeerterreinen
- Steigers en in- en uitstapplaatsen
- Onderhoud van de watergangen en de waterkwaliteit (milieu en bemesting + eutrofiëring)

-De bewegwijzering van de huidige kanoroutes moet worden hersteld

Succesvol gebied is niet met kanoën alleen te creëren. Om dit te realiseren moet ook op andere waterrecreatie worden gericht. Bijvoorbeeld sloepen. Maar ook fietsrecreatie kan een grote rol spelen.

Een ander punt dat naar voren kwam is dat veel bruggen in de Krimpenerwaard te laag zijn en dat een teveel aan overstapplaatsen ontstaat. Vergelijking met de Nieuwkoopse Plassen werd gemaakt omdat deze veel betere infrastructuur heeft voor de kanorecreatie.

Het combineren van kanorecreatie met gemotoriseerde waterrecreatie leverde discussie op. De optie alleen elektrisch gemotoriseerd vaarverkeer kreeg ook weerstand omdat hier geen handhaving op is. Advies was om dit niet te propageren.

De huidige situatie voor kanocentrum Loetbos is dat het veel is als ca. 15 mensen kanoën in het gebied per dag.

De Krimpenerwaard heeft een magneet nodig die mensen trekt. Een opvallende voorziening of een unieke waarde waardoor de Krimpenerwaard boven een ander gebied wordt gekozen. Nu heeft de Krimpenerwaard als pluspunten rust, stilte, natuur en de dorpjes.

Het onderhoud van de vaarwateren is duur vanwege het baggeren. Niemand is en voelt zich verantwoordelijk voor het baggeren en om deze reden wordt het niet of nauwelijks uitgevoerd.

Kanocentrum Loetbos heeft 34 boten en wanneer op een dag in het seizoen meer dan 20 boten per dag worden verhuurd is het succesvol voor de ondernemer. Deze heeft ook een vaste klantenkring die met regelmaat langskomen, niet alleen voor kanoën maar ook voor een bakje koffie. Doel is om de voorzieningen constant in gebruik te hebben. Ook door niet-huurders.

Succesvol zijn kan ook anders of breder gedefinieerd worden dan alleen commercieel succesvol zijn, bijvoorbeeld mensen zien genieten van de natuur, of als mensen meer gaan bewegen.

Stelling 2.

Wat kan gedaan worden om de Krimpenerwaard beter op de kaart te zetten?

De belangrijkste punten uit dit discussiepunt zijn:

Een algemene website, folders, flyers en adverteren bij horeca, VVV, hotels, B&b's, TKBN en andere grote actieve organisaties. Ook inzetten op (buitenlandse) toeristen. Websites in verschillende talen.

Voor het omvormen van het gebied naar een aantrekkelijker en begaanbaarder kanogebied wordt een stappenplan opgesteld waarbij ook promotie komt vanuit het Groene Hart. Potentiële klanten kunnen de weg nog niet goed vinden en hiervoor moeten lokale voorzieningen worden gerealiseerd. Het gebied Krimpenerwaard moet meeliften op de bekendheid van het Groene Hart, de TKBN, het watersportverbond en andere grote organisaties.

Het idee van de studenten om een groot evenement te organiseren werd positief ontvangen en biedt zeker kansen voor het verhogen van de naamsbekendheid en brengt ook veel geld in het laatje. Advies hierbij is om op interessante punten om te starten en eindigen.

De verschillende promotie-initiatieven bundelen en wildgroei tegengaan.

Stelling 3.

Ziet u knelpunten in de gepresenteerde visie?

Het eerstgenoemde mogelijke knelpunt is de bereikbaarheid van het gebied en de parkeergelegenheid. Hier is ruimte voor nodig.

De samenwerking levert weinig knelpunten op. Veel benaderde ondernemers reageren positief op de plannen en het samenwerken. Doel bij het samenwerken is om breder in te zetten dan kanovaren alleen.

De recreatie in combinatie met de natuurwaarden van het gebied leveren weinig knelpunten op. Wel mogen geen grote groepen het gebied in met het broedseizoen en worden borden geplaatst met verboden erop voor bepaalde periodes.

De recreanten mogen niet aan land.

Overlast wordt eerst geprobeerd met gedragsregels op te lossen en pas daarna worden gebieden afgesloten. Het beheer kan aangepast worden op de natuurwaarden uit het gebied.

Stelling 4.

Hoe kunnen omringende ondernemers worden betrokken bij de kanovisie?

Hiervoor zijn al initiatieven vanuit de gemeente Nederlek. En hierop zijn vooral positieve reacties. Niet alles zal succesvol zijn maar de kansen worden benut. Voor de betrokken partijen worden bijeenkomsten georganiseerd en een site voor ondernemers onderling wordt gelanceerd om contact te houden en ideeën uit te wisselen.

Stelling 5.

Hoe kan het beste samenwerking met betrekking tot verantwoordelijkheden tussen stakeholders gerealiseerd worden?

Er wordt geprobeerd zoveel mogelijk stakeholders bewust te maken van hun belangen en hieruit komen samenwerkingen voort.

De verantwoordelijkheden en regels worden gezamenlijk opgesteld en de G.Z-H is hierbij de leidende partij.

Grootste hindernis is het baggeren. Wie gaat dat doen en wie gaat dat betalen? Een verdienmodel voor de regio is van belang voor de baggerwerkzaamheden om deze interessant te maken voor de ondernemers. Wettelijk is het niemands taak en medewerking van het waterschap kan men niet afdwingen.

In het adviesrapport worden ideeën voor verdienmodellen voor de baggerwerkzaamheden verwacht. Ook moeten mogelijke oplossingen voor het onderhouden van de vaarwegen worden benoemd en geadviseerd.

Stelling 6.

Is de gepresenteerde visie voor de Krimpenerwaard realistisch?

De gewenste situatie is haalbaar. Bijzonder is dat de Krimpenerwaard al in het proces zit van huidig naar gewenst. Belangrijk is wel om het op beperkte schaal te houden, het moet te overzien zijn en stapsgewijs gaan. Niet té grote ambitie, maar eerst kijken hoe de kanoroutes zich ontwikkelen. Visie voor het gebied is dat het klein, rustig en natuurlijk is mét groeipotentie.

16:03 afsluiting discussiepunten

Samenvatting: Belangrijkste punten van de meeting werden herhaald.

Bijlage 6: Interview kanogebieden

1. Met welke omvang en wanneer is het bedrijf begonnen?
2. Wat zijn de meest populaire arrangementen en hoe vaak per jaar wordt van deze arrangementen gebruik gemaakt?
 - Dagelijks
 - Wekelijks
 - Maandelijks
 - Jaarlijks
3. Hoeveel kanovaarders/bezoekers komen per jaar op uw bedrijf en indien dit mogelijk is, blijven de kanovaarders overnachten op of bij uw bedrijf? Hoeveel nachten boeken de kanovaarders gemiddeld?
4. Bent u van plan in de toekomst andere arrangementen aan te bieden?
 - a. Welke arrangementen zijn dit?
 - b. Waarom deze arrangementen?
5. Welke voorzieningen zijn op de route(s) beschikbaar die vanaf uw bedrijf vertrekken? (Meerdere antwoorden mogelijk)
 - Parkeergelegenheid
 - Aanlegsteigers
 - Horeca
 - Sanitair
 - Picknickplek
 - Wegwijzers langs de kanoroute
 - Activiteiten
 - Overige, namelijk:
6. Mist u voorzieningen op de voor u beschikbare routes en zo ja, welke?
7. Wat zijn uw doelgroepen (gezinnen, jongeren <25, volwassenen, 65+)?
8. Wat is/zijn uw voornaamste doelgroep(en) die bij u komen kanoën en wat is de omvang van deze groepen (in percentages vergeleken met al uw klanten) ?
9. Zou u andere doelgroepen willen bereiken? Zo ja, welke?
10. Promotie is een belangrijk middel om klanten te werven. Promotie is het met meerdere middelen bekend maken van een actie, evenement, dienst of product. Promotie kan plaatsvinden via advertenties, ludieke acties, tv reclames enzovoorts, brochures, flyers, website, sociale media, enzovoorts.
Op welke manier maakt u momenteel promotie voor uw activiteiten, arrangementen of diensten?
11. Hoe lang maakt u al promotie voor uw activiteiten, arrangementen of diensten?
12. Bent u tevreden met deze manier van promotie of wilt u andere vormen van promotie gebruiken/proberen? Zo ja, welke?

13. Komt u belemmeringen of knelpunten tegen bij de verhuur van kano's of benadering van nieuwe doelgroepen? Zo ja, welke belemmeringen of knelpunten zijn dit?

Momenteel zijn vier vierdejaarsstudenten bezig met een onderzoek naar de toepasbaarheid van een kanogebied in de Krimpenerwaard. Hiervoor zijn meerdere succesfactoren van andere kanogebieden geïnventariseerd en geanalyseerd.

14. Bent u bekend met kanoën in de Krimpenerwaard in het Groene Hart?
15. Denkt u dat de Krimpenerwaard aantrekkelijker gemaakt kan of moet worden voor het kanoën?
16. Denkt u dat in het Groene Hart (Krimpenerwaard) een succesvol kanogebied kan worden gerealiseerd? Waarom wel/niet?